

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ PROGRAMI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA
SÜREÇLERİNİN ANALİZİ SAMSUN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Meltem YILMAZ

Danışman
Prof. Dr. Niyazi USTA

SAMSUN
2021

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ, SOSYAL VE TARİHİ TEMELERİ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA
SÜREÇLERİNİN ANALİZİ SAMSUN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Meltem YILMAZ

Danışman

Prof. Dr Niyazi USTA

SAMSUN
2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Meltem YILMAZ tarafından, Prof. Dr. Niyazi USTA danışmanlığında hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Siyasal Toplumsallaşma Süreçlerinin Analizi Samsun Örneği” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 12.11.2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Niyazi USTA Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Özgür Atakan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Nagihan TEPE Samsun Üniversitesi İletişim Tasarımı ve Yönetimi Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY

... / ... / ...

Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

İmza
... / ... / 2021
Meltem YILMAZ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA SÜREÇLERİNİN ANALİZİ SAMSUN ÖRNEĞİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 01/11/2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 12

Tek kaynak oranı : % 2 çıkmıştır.

İmza
... / ... / 20...
Prof. Dr. Niyazi USTA

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA SÜREÇLERİNİN ANALİZİ SAMSUN ÖRNEĞİ

Meltem YILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri Programı

Yüksek Lisans, Aralık/2021

Danışman: Prof. Dr. Niyazi USTA

Gençlerin, yaşadıkları hayatın nesnesi değil öznesi olabilmeleri için kendi hayatlarını yönlendirecek kararlarda söz sahibi olabilmeleri gerekmektedir. Bu durum gençliğin toplumun tüm kesimlerinde karar alma süreçlerine tercihen konvansiyonel ya da konvansiyonel olmayan yollarla siyasal ve sosyal anlamda aktif bir biçimde katılımı ile mümkündür. Siyasal ve sosyal süreçlere aktif bir biçimde katılan gençlik hem kendi geleceğini istediği bir biçimde şekillendirecek hemde yaşadığı toplumda kendisini güven içinde hissedecektir. Araştırmada bu öncüllerden hareketle lise gençlerinin siyaset alanında gösterdikleri katılım ve siyasal toplumsallaşmada etkili olan faktörler incelenmiştir. Siyasete ilgi duyan ve duymayan lise düzeyindeki gençlerin siyasi katılıma ilişkin algılarını, yaşadıkları ülkenin siyasetle ilgili olay ve olgularına dair fikirlerini öğrenmek amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı lise gençlerinin siyasete katılım ile ilgili düşüncelerini ve bu düşüncelerinde etkisi olan unsurları belirlemektir.

Araştırma ulaşılabilir örneklem yoluyla Samsun ili Atakum ilçesinde yaşayan 150 lise öğrencisi ile yapılmıştır. Nicel olarak desenlenen araştırmada verileri elde etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Anket Soruları’ kullanılmıştır. Anket soruları katılımcıların ve ebeveynlerinin siyasal toplumsallaşma süreçlerini etkileyen faktörler hakkındadır. Anket sorularına verilen cevaplardan elde edilen veriler analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, yöntemi, evreni ve örnekleme, verilerinin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi üzerinde durularak siyaset, siyasal kültür, toplumsallaşma, siyasal katılım ve siyasal katılıma etki eden faktörler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde genel olarak lise düzeyindeki gençlerin problemlerine özel olarak Türkiye’de yaşanan gençlik sorunlarına değinilmiştir. Dördüncü bölümde lise öğrencilerinin siyaset ile olan ilişkilerine ve sosyalleşme süreçlerine etki eden faktörlerin ne olduğunun araştırması yapılmıştır. Beşinci bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiş ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda saptamalar yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler:Gençlik, Sosyalleşme, Katılım, Siyaset, Politika

ABSTRACT

ANALYSIS OF HIGH SCHOOL STUDENTS POLITICAL SOCIALIZATION PROCESSES:EXAMPLE OF SAMSUN PROVINCE

Meltem YILMAZ

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Philosophical, Social and Historical Foundations of Education Programme

Master,December/2021

Supervisor:Prof. Dr. Niyazi USTA

Young people need to have a say in the decisions that will shape their own lives in order to be the subject, not the object of the life they live. This is possible with the active participation of youth in decision-making processes in all segments of society, preferably politically and socially through conventional and non-conventional means. Youth who actively participate in political and social processes will both shape their own future in a way that they want and feel confident in the society in which they live. Based on these precursors, factors affecting the participation of high school youth in the field of politics and political socialization were examined. It is aimed to learn the perceptions of high school youth who are interested in politics or not, and their thoughts on the events and phenomena of the country they live in. The aim of the study is to determine the thoughts of high school youth about participation in politics and the factors that affect these thoughts.

The research was conducted with 150 high school students living in Atakum, Samsun. In the study, which was designed quantitatively, "Survey Questions" prepared by the researcher were used to obtain the data. The survey questions are about the factors affecting the political socialization processes of the participants and their parents. The data obtained from the answers given to the survey questions were analyzed and interpreted.

The research consists of four parts. In the first part, information is given about the subject, problem, purpose, importance, assumptions, limitations, method, universe and sample of the research, collection and analysis of data. In the second part, focusing on the conceptual and theoretical framework of the research, politics, political culture, socialization, political participation and the factors affecting political participation are discussed. In the third chapter, the problems of the youth at the high school level in general and the youth problems in Turkey in particular are mentioned. In the fourth chapter, the factors affecting the relations of high school students with politics and their socialization processes were investigated. In the fifth chapter, the findings obtained from the research are included and evaluated. In the conclusion part, determinations were made in line with the findings obtained from the research and suggestions were presented.

Keywords: Politics, Policy, Youth, Socializing, Participation

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Geçmişten bugüne bir toplum içinde yaşayan insanlar sosyal ve siyasal varlıklar olarak tanımlanabilir. Bir amaç ve ortak değerler etrafında bir araya gelen toplumlar sahip oldukları bilgi birikimlerini kendinden sonrakilere aktarırlar. Toplumun bir parçası olmak topluma yeni katılan bireylerin sürekli etkileşim ve iletişimiyle gerçekleşir. Tarihsel geçmişle kültürel ve dini değerler etrafında şekillenen toplumlar, yeni üyeleri olan genç bireyleri de bu kalıplar içerisinde yetiştirmektedir.

Dinamik ve genç bir nüfusa sahip olan toplumlarda sağlıklı bir toplumsallaşma süreci yaşandığında o toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda çok güçlü bir konuma gelmesi kaçınılmazdır. Ülkemizde bu konuda genç nüfusun yüksek olduğu bir ülke konumundadır. Bu sebeple gençlerin toplumsallaşma süreçleri üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Gençlerin sorunları, gelecek kaygıları, siyasete bakış açıları doğru bir biçimde araştırılmalıdır. Ülkemizde oldukça fazla olan genç nüfus önümüzdeki süreçte siyasette çok önemli bir role sahip olacaktır.

Çalışmamı hazırlamam da yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Niyazi USTA'ya, araştırmamda katkılarını esirgemeyen ve bana yol gösteren Prof. Dr. Zekeriyya ULUDAĞ hocama, hayatımın her alanında varlıklarından güç bulduğum canım babam, annem, kardeşlerime son olarak da bu yola beraber çıktığımız çok değerli arkadaşım Sevde YÜKSEL'e minnettar olduğumu bildirmek isterim.

Meltem YILMAZ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
1.3. Araştırmanın Varsayımları	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.5. Araştırmanın Yöntemi	2
1.6. Araştırmanın Evren ve Örnekleme.....	3
1.7. Verilerin Toplanması.....	3
1.8. Verilerin Analizi	3
2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	4
2.1. Toplumsallaşma.....	4
2.1.1. Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma.....	9
2.1.2. Siyasi İdeolojiler	11
2.1.3. Siyasal Katılım.....	13
2.1.4. Siyasal Katılım Biçimleri	17
2.1.5. Siyasi Katılımı Etkileyen Faktörler	20
2.2. Gençlik Kavramı	22
2.2.1. Gençlerde Siyaset Algısı ve Siyasete Katılım	25
2.2.2. Apolitik Gençlik	29
2.2.3. Türkiye Gençlik Hareketleri	32
2.2.4. Gençlerin Sorunları ve Politikaları	37
2.3. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasını Etkileyen Faktörler.....	40
2.3.1. Aile Faktörü	40
2.3.2. Okul Faktörü	43
2.3.3. Arkadaş Faktörü.....	46
2.3.4. Sivil Toplum Kuruluşları ve Örgütler.....	47
2.3.5. Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Medya	52

3. LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA SÜREÇLERİ ANKETİNİN ARAŞTIRMA BULGULARI	60
3.1. Demografik Değişkenler	60
3.2. Lise Öğrencilerinin Siyasal Eğilim ve Davranışlara İlişkin Değişkenlerin Analizi	62
3.3. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler	66
3.4. Siyasi Katılım ve Siyasal Meseleleri Takip Etme Analizi	68
4. SONUÇ VE TARTIŞMA	72
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	80
Ek 1: Anket Soruları.....	80
Ek 2: Etik Kurul Kararı	84

KISALTMALAR

- AKT.** : aktaran
C. : cilt
ÇEV. : Çeviren
ED. : Editör
HAZ. : Hazırlayanlar
S. : sayfa
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
AB : Avrupa Birliği
GSB : Gençlik ve Spor Bakanlığı
TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu
AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi
CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
MHP : Milliyetçi Hareket Partisi
STK : Sivil Toplum Kuruluşu
GSB : Gençlik ve Spor Bakanlığı

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Yaşa Göre Analizi	60
Tablo 3.2. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Analizi.....	60
Tablo 3.3. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumunun Analizi.....	61
Tablo 3.4. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Öğrenim Düzeyi Analizi.....	61
Tablo 3.5. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Meslek Durum Analizi.....	62
Tablo 3.6. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Meslek Durum Analizi.....	62
Tablo 3.7. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailesini ve Kendilerini Nasıl Tanımladığının Analizi	63
Tablo 3.8. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyaset ve Güncel Olayları Takip ve Siyasi ve Güncel Olayları Kitle İletişim Araçlarından Takip Analizi	63
Tablo 3.9. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyasetçilerin Sosyal Medya Üzerinden Takip Analizi.....	64
Tablo 3.10. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyanın Aktarmış Olduğu Haberlere Güven Analizi.....	64
Tablo 3.11. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyasi ve Güncel Olaylarla İlgili Tartışma Programlarını Takip Analizi	64
Tablo 3.12. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Farklı Görüşe Ait Sosyal Medya Hesaplarını Takip Analizi	65
Tablo 3.13. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin İnsanların Siyasi Görüşlerini Kendi Siyasi Görüşlerine Göre İkna Analizi	65
Tablo 3.14. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Gelecekte Siyasi Partiye Katılma Düşüncesi ve Uygun Yaşa Geldiğinde Oy Kullanma Analizi	65
Tablo 3.15. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin İleriki Yaşamlarında Siyasi Görüş Değiştirme ve Gelecekte Evleneceği Kişinin Siyasi Görüşünü Değiştirme Analizi..	66
Tablo 3.16. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailelerinin Siyasi Tercihlerinden Etkilenme Analizi.....	66
Tablo 3.17. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailesi ile Siyasi ve Güncel Konular Hakkında Konuşma ve Siyasal Faaliyetlerini Destekleme Analizi.....	67
Tablo 3.18. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Arkadaş Çevresinin Siyasi Tercihlerinden Etkilenme ve Arkadaş Çevresi ile Siyasi Olaylar Hakkında Konuşma Analizi	67
Tablo 3.19. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyanın Siyasi Tercihlerini Etkileme Analizi.....	67
Tablo 3.20. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Okulda Verilen Eğitimin Siyasi Tercihlerini Etkileme Analizi.....	68
Tablo 3.21. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Parti, Sivil Toplum Kuruluşu, Dernek veya Kulübe Üye Olup Olmadığının Analizi.....	68
Tablo 3.22. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Hesaplarından Siyasi ve Güncel Konular Hakkında Paylaşım Yapma Analizi.....	69
Tablo 3.23. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Herhangi Seçim Kampanyasına ve Toplumsal Eylemlerine Katılma Analizi	69
Tablo 3.24. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'deki Gördükleri En Büyük Sorunların Analizi	69
Tablo 3.25. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'nin Geleceği Hakkında Düşünce Analizi	70

Tablo 3.26. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'nin Mevcut Durumuna Bağlı Olarak Kendi Gelecekleri Hakkındaki Analizi	70
Tablo 3.27. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin 12 Eylül 1980 Darbesi ve Kenan Evren'i Tanıyıp Tanımaması Hakkındaki Bilgi Analizi	71

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, varsayımları sınırlılıkları, yöntemi, evren ve örnekleme, verilerinin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

İnsan doğası gereği devamlı iletişim ve etkileşim içerisinde. Kendi düşüncesi ile ortak olan gruplarla bir araya gelmektedir. Sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk yer ailedir. Bireyin zamanla etkileşim yaşadığı yerler değişmektedir. Ailede başlayan toplumsallaşma zamanla okul ve arkadaş çevresi ile birlikte etkileşimini artırır (Daşkiran, 2009: 12). Alan araştırması olarak yürütülen bu çalışmada lise düzeyindeki gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen unsurlar gençlerin siyasal katılımını etkileyen faktörler, gençlerin siyasal yaşamda karşılaştığı durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın temel problemi; liseli gençlerin siyasal toplumsallaşma ile ilgili düşünceleri ve bu düşünceleri belirleyen unsurlar nelerdir? Araştırmada göz önünde bulundurulmuş alt problemler şunlardır;

- Liseli gençler liderler hakkında bir fikir sahibi midir?
- Liseli gençler siyasi olayları takip ediyor mu?
- Liseli gençlerin siyasal toplumsallaşma süreçlerini etkileyen faktörler nelerdir?
- Liseli gençlerin sorunları nelerdir?
- Liseli gençlerin geleceğe bakışı nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Gençlik ve siyaset ilişkisi her ülkede önemli araştırma konularından biridir. Gençliğin siyasetteki yeri ve önemi, siyasete katkısı, siyaset ile etkileşimi önemlidir (Koru, 2019: 4). Gençlik, çağdaş toplumlarda güçlü ve aktif bir yapıda ve demokratik potansiyeli olan bir kitledir. Tarihte ve bugün meydana gelen birçok toplumsal ve siyasal eylemler gençlik tarafından gerçekleştirilmektedir (Daşkiran, 2009: 12). Ülkemizde dinamik ve genç nüfusa sahip bir ülkedir. Ülkemizin genç nüfus oranına sahip olması gençler ile ilgili daha çok araştırma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Gençlerin siyasal katılımları, siyasal bilgi ve davranışları önemli bir yere sahiptir.

Sosyal ve siyasal hayatın oluşmasını sağlayan aile, okul, kitle iletişim araçları, sivil toplum örgütleri ve partiler gençlerin hayatında önemli bir yer tutmaktadır (Keser, 201: 183). Gençlik siyasal kültürün ve bilincinin gelişmesiyle siyasal toplumsallaşmaya doğru bir biçimde katılım sağlayacaktır. Siyasal toplumsallaşmaya ilişkin bilincin gelişmesiyle gençler toplumdaki yaşanan siyasal olaylara daha duyarlı olacak, yöneticileri tanıyacak, toplum sorunları ile ilgilenecek, fikirleri ile yanlış ve hatalı uygulamaları eleştirecektir (Dilber, 2012: 3).

Bu araştırmada lise düzeyinde eğitim gören gençlerin siyasal alana katılım süreçleri ele alınacak, siyasal katılımın nasıl sağlandığını ve bu süreçleri ne gibi unsurların etkilediği incelenecektir. Araştırmadan elde edilecek bulguların bilgi eksikliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Elde edilen bulgularla lise gençlerinin politik sosyalleşme sürecinin nasıl gerçekleştiği ve katılımını etkileyen faktörlerin lise gençlerinin siyasete bakış açılarını nasıl etkilediği tespit edilecektir.

Bu araştırmanın amacı lisede öğrenim göre gençlerin siyasal toplumsallaşma hakkındaki düşüncelerinin bu düşünceleri belirleyen unsurların testip edilmesidir. Siyasal toplumsallaşma süreci etkileyen unsurlar olarak aile, okul, arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları, sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler ele alınacaktır. Bu unsurların gençlerin siyasal toplumsallaşma süreçlerinde nasıl bir etkiye sahip oldukları ve yönelimlerini nasıl etkiledikleri araştırılması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma, araştırmaya katılan öğrencilerin düşüncelerinin onların kendi algılarını doğru bir şekilde tasvir edeceği varsayımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamız 2021 yılında Samsun ili Atakum ilçesinde yaşayan 150 lise öğrencisi ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma lise öğrenim gören gençlerin siyasal toplumsallaşma süreçlerine hakkında düşüncelerini ve bu düşüncelere etke eden unsurları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma anlık tarama araştırması olarak belirlenmiş bir nicel araştırmadır. Tarama araştırması bir konuya ya da olaya ilişkin olarak katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek tutum vb. özelliklerinin belirlendiği

araştırmalardır (Büyüköztürk, vd.,2018: 184). Genellikle tarama araştırmalarında araştırmacılar, görüşlerin ve özelliklerin neden kaynaklandığından çok örneklemdaki bireyler açısından nasıl dağıldığıyla ilgilenmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu araştırmanın deseni anlık tarama araştırması olarak belirlenmiştir. ‘‘Anlık tarama araştırmalarını belli bir zamanda mevcut durumun var olduğu şekliyle betimlenmesi amacıyla yürütölen çalışmalar olarak adlandırılmıştır’’(Büyüköztürk, vd., 2018: 185).

1.6. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanı evreni 2021 yılında Samsun İli Atakum ilçesinde yaşamakta olan tüm lise öğrenim gören gençlerden oluşmaktadır. Araştırmada uygun kazara örnekleme kullanılmıştır. Seçilen örnekleme 150 lise öğrencisi ile yüz yüze görüşölerek anket uygulaması yapılmıştır. Eksik veya hatalı doldurulan anket formu olmadığından toplanan verilerin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir.

1.7. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olan anket oluşturulurken öncelikle problem tanımlanmıştır. Problem tanımlandıktan sonra araştırma konusu ile ilgili literatür taranmıştır. Literatür taraması anket maddelerinin oluşturulmasında yardımcı olmuştur. Literatür taramasına dayalı olarak oluşturulan anket yüzyüze uygulanmıştır.

Anket dört bölümden oluşmaktadır. Birinci kısmında öğrencinin yaşı, cinsiyeti, öğrencinin ailesinin sosyo-ekonomik özellikleri ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci kısımda, siyasal eğilim ve davranışlara ilişkin değişkenlere ait sorular sorulmuştur. Üçüncü kısım ise siyasal toplumsallaşmayı etki eden faktörlere dair sorulara yer verilmiştir. Gençlerin siyasal toplumsallaşmasında ne gibi faktörlerin ne derece etkili olduğunu ölçmek için sorulmuştur. Son kısımda siyasal katılma ve siyasal meseleleri takip etme durumuna dair sorulara yer verilmiştir. Gençlerin güncel siyasal gelişmelere olan ilgisini belirlemek amacı ile güncel siyasal olay ve kişilere dair sorular sorulmuştur.

1.8. Verilerin Analizi

Anket verilerinin analizinde Microsoft Excel 2016 programı kullanılmıştır. Araştırmada lise öğrencilerinin ve ailelerinin demografik özellikleri, lise öğrencilerinin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesinde analiz, yüzde ve frekans tekniklerinden yararlanılmıştır. Açıklamalar tabloların altına eklenmiştir

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Toplumsallaşma

İnsan, toplumla bir bütün ve toplumsal ilişkiler yoluyla hayatını sürdüren bir varlıktır. İnsanlığın gelişimi sadece biyolojik ve psikolojik değildir. İnsanlığın gelişimi karmaşık ve çok yönlüdür. İnsan bir tarafı toplumla ilişki içerisinde olurken diğer taraftan da kendine has gelişen bir organizması söz konusudur (Çakan, 2017: 32).

Toplum ve birey ilişkisi tarih boyunca var olmuştur. İnsanlar eski zamanlardan beri sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde bulunmuştur. Bireylerin toplumda var oluşları için de bu süreç devam etmektedir (Akın, 2009: 8). Toplumsallaşmanın en genel tanımı ise bireyin içinde yaşadığı toplumla iç içe olarak bireyin duygu, düşünce ve davranış kalıplarını kazanma sürecidir (Nazıroğlu, 2016: 193). Toplumsallaşma kavramını ilk kullanan düşünürlerden biri Durkheim'dır. Durkheim, okullarda verilen eğitimi sosyalleşme açısından kendiliğinde gerçekleşen bir durum olarak görmüştür (Öztürk, 2020: 17). Sosyolojik açıdan bireylerin sosyalleşmesi eğitim yoluyla yapılmaktadır. Eğitim belli amaç doğrultusunda belli davranış kalıplarını oluşturması, istenmeyen davranışların ise değiştirilmesidir. Bireyler eğitim yoluyla içinde yaşadığı toplumun siyasal yapısını ve sürecini öğrenmektedir (Zabun, 2012: 3). Ancak toplumsallaşma sadece bireyin öğrenme değil aynı zamanda öğretme sürecidir. Toplumsallaşma her ikisini de kapsamaktadır (Akın, 2009: 20). Toplumsallaşma, bireylerin norm ve değerlerini özümseyerek, gerekse toplumsal rollerimizi (işçi, arkadaş, eş gibi) yerine getirmeyi öğreterek, toplumun bir üyesi olmamızı sağlamaktadır (Marshall, 1999: 760).

Bireyler çocukluktan itibaren aile, okul ve arkadaş çevresi ile birlikte topluma katılmaktadır. Bireyler içinde yaşadıkları toplumun norm ve değerlerine göre sosyalleşme yaşamaktadır. Süreç içerisinde toplum içerisine daha fazla katılım yapan birey zamanla toplumun bir üyesi haline gelir. Toplumsallaşma bireyler için karmaşık bir süreçtir. Bireyler toplumsallaşma sürecinde sosyo-ekonomik, gelenek, kültür ve siyasi birçok durumun etkisi altına kalır (Mukul, 2019: 30). Bireyin toplumu algılamasında temel unsur kültürdür. Toplumsallaşan bireyler zaman içinde yaşadığı kültürün bakış açısını kazanmaktadır. Kültür ile elde edilen algılama ve yorumlama bireylerin topluma kazanımını sağlamaktadır (Akın, 2009: 18). Her insan büyüdüğü toplumun özellikleri taşır. Tarihte bireyin gelişiminde aile ve çevre belirleyici

olmuşken modernite ile beraber bireyin sosyalleşmesi modern toplumsal kurumlar ve dönüşen toplumsal ilişkiler üzerinden gerçekleşmektedir (Orçan, 2019: 47).

Toplumsallaşma süreci iki kısma ayrılmaktadır. Birincil toplumsallaşma olarak da nitelendirilen süreç, insan gelişiminin en hızlı yaşandığı dönemdir. İkinci toplumsallaşma süreci ise bireylerin ileriki dönemlerinde benlik sürecinin olduğu dönemdir. Birinci toplumsallaşma yetişme ve gelişim toplumsallaşması, ikinci toplumsallaşma süreci ise yetişkinlik toplumsallaşması olarak tanımlanmaktadır (Akın, 2009: 15). Bir başka şekilde tarihsel süreç ele alındığında toplumsallaşma üç ana başlığa ayrılır. Geleneksel sosyalleşme dönemi toplumun şekillendiği ilk aşamadır. Birincil ilişkilerin olduğu aşamadır. Geleneksel sosyalleşmede toplumların yerleşim imkanları bireylerin iletişimini zorlaştırdığından, geleneksel sosyalleşme siyasal sosyalleşmeyi zorlaştırmaktadır. Geçiş dönemi sosyalleşmesi hem geleneksek hem de modern etkilerden etkilenir. Modernleşmenin ve sanayileşmenin etkileri geleneksel sosyalleşmenin biçimlerinin dönüşmesine neden olmuştur. Son dönem sosyalleşmesi küresel sosyalleşmenin olduğu aşamadır. Geleneksel dönemin tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Geleneksel aşamada coğrafya, ev, şehir ve aile etkisi varken son aşamada kitle iletişim araçları sayesinde sanal ortam belirleyici olmaktadır (Orçan, 2019: 49-50).

Bireylerin ait oldukları toplumlarda kurumlardan, sistemlerden, değer, kültür ve dini inanışlarından doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilenmektedir. Bireyler sosyalleşme ile birlikte toplumun maddi ve manevi kültürünü öğrenmektedir. Bu etkiye sahip olan en önemli araç eğitimidir. Eğitim kurumları gençlerin toplumda uyumlu ilişkiler kurmasını ve sosyalleşmesine etki etmektedir (Emiroğlu, 2017: 117). Eğitim kurumları bireylerin kendi özgüvenlerini kazanmalarını sağlayarak toplumsallaşmaya olumlu etki yapmaktadır (Özpolat, 2010: 11). Bireylerin toplumsal etkileşimi kişilerin yeteneklerini ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Toplumsal acıdan sosyalleşme yaşayan birey, aynı zamanda toplumdaki sosyal düzenin devamlılığını oluşturmaktadır. Lise çağındaki gençler ailelerinden uzaklaşması ile birlikte okul ve arkadaş çevresinin etkisini altına girmektedir. Bu durum genellikle gençlerin aileden gelen sosyal, kültürel ve siyasi acıdan tutum ve davranışlarını etkilemektedir (Mukul, 2019: 15). Bireylerin çocukluktan itibaren benimsedikleri değer ve inançlar yaşamlarının ileriki dönemlerinde değişime uğrayabilmektedir (Akın, 2009: 14-15). Toplumsallaşma tüm yaşam boyunca devam etmektedir.

Toplumsallaşma, bireylerin topluma uyum sağlamayı öğrenecekleri tek yönlü bir süreç değil, kendi toplumsal rol ve yükümlülüklerini yeniden belirleyebilecekleri bir durumdur (Marshall, 1999: 760).

Siyaset kavramının kökeni Arapça seyis (at bakıcısı) kelimesi ile bağlantılıdır. Örneğin eski Mısır'daki resimlerde at üzerindeki firavunların elinde kamçı bulunmaktaydı. Bu resimlerden çıkartılan anlam ise firavunların görevinin toplumu yönetmek olduğudur. Türk-İslam belgelerinde ise farklı bir anlamı vardır. Devleti yönetmek anlamı yanında ülkede işlenen suçlara karşı uygulanan ceza anlamına gelmektedir (Esen, 2010: 17-18). Siyasetin birden çok tanımı yapılmış ve bu tanımlardan bazıları şu şekildedir. Siyasetin toplumun tamamını ilgilendiren ya da toplumun meydana getiren birimler arasındaki ilişkiyi meşru yollara dayanarak düzenleyen faaliyetlerdir. Diğer bir tanım ise toplumda var olan değerlerin paylaşılmasında çatışma, mücadele asıl amaç ise iktidarı ele geçirmek ve kullanmaktır (Macit, 2010: 16). Siyaset en genel tanımıyla kişiden başlayarak devletin en üst makamını kadar çıkan içerisinde sivil toplum, ekonomi, basın yayın, çevre ve aile gibi unsurların bütünüdür (Tarhan, 2019: 11).

Eski çağlardan orta çağa ve günümüze kadar ki süreçte toplum hayatının esasları, yönetim biçimleri, en iyi yönetim şekilleri ve en iyisinin hangisi olduğu konusunda farklı görüşleri bulunmaktadır. Siyaset biliminin gelişmesinde Aristo ve Platon en önemli öncüleridir. Aristoteles'in siyaset alanında yönetimde yaptığı katkılarla siyaset biliminin temellerini oluşturmuştur. Devlet, siyaset ve toplumla ilgili durumlar eski Yunan devletlerinden beri araştırılmıştır. Eski Yunan'da doğmuş olan siyaset felsefesi siyasi otoritenin gücünü, birey ve siyasi otorite ilişkisini problem konusu haline getirmiştir. Siyasi kurumların nasıl olması gerektiği, devlet ve bireyin ilişkisini nasıl geliştirileceği konuları üzerinde durmuştur. Siyaset felsefesi günümüzde birey, toplum ve devlet ilişkisini demokrasi kavramını merkeze alarak değerlendirmektedir. Günümüzde siyaset felsefesinin temel problemi ise kamusal gücün, siyasal iktidarın nasıl korunup, kullanılması gerektiği problemini araştırmaktır (Sezdirmez, 2008: 7). Eski Yunan düşünürlerinde başlayarak birçok düşünür siyasetin toplumdaki kaçınılmaz olduğunu ve doğal bir süreç olduğunu söylemişlerdir. En önemli düşünürlerden biride İbn Haldun'dur. Doğal durumun topluma zarar verdiğini toplumların bir liderinin olup toplu halde yaşamaları gerektiğini söylemiştir (Okur, 2007: 8). Platon ise iki temel durumun olduğunu söylemiştir. Bireylerin kendileri için yeterliliğe sahip olmadığını

ve başka bireylere ihtiyaç duymasıdır. İkinci durum da ise her bireyin kendine has özellikleri vardır. Bu iki durum toplumsal süreç de önemlidir (Çam, 2018: 11). Platon'un Devlet'i, batı dünyasının önemli siyaset felsefesi açısından önemli eserlerindedir. Platon'un devleti sokratik bilginin, felsefenin, eğitimin önemini kabul ederken, maddi zenginliğin ve güce dayalı politikanın anlamlı olmadığını söylemektedir (Tannenbaun ve Schultz, 2013: 59-83). "İnsanı "zoon politikon" (siyasal hayvan) olarak tanımlayan Aristoteles, insanın canlılar alemi içerisinde siyasallığı dolayısı ile diğer canlılardan ayrıldığına dikkat çekmiştir" (Tannenbaun ve Schultz, 2013: 80). Aristoteles, insanın siyasallığı ile ilgilenen en eski ve en önemli düşünürlerden biridir. Aristoteles'in Politeia adlı eseri Ortaçağ'da gerçek anayasanın en iyi bir biçimi olarak kullanmıştır. Politeia, erdemli bir toplumun sahip olacağı en iyi yönetim biçiminin nasıl olacağını temellendirmektedir. Siyaset, Aristoteles'den başlayarak günümüze kadar farklı düşünürler tarafından tanımlanmıştır. Kamusal anlamda, kişilerin kendi tercihlerinin kabul ettirilmesi ve uygulanması için girilen bir mücadeledir. İnsanların doğuştan getirdikleri kadar içinde bulunulan sosyo-ekonomik durumlarından oluşan farklı düşünce ve çıkar içinde yapılan bir çatışmadır (Kutlu, 2018: 91). Siyaset kavramı ile ilgili her ne tanım yapılırsa yapılsın direk olarak yönetimle ilişkilendirilmektedir. Bir toplumuyönetmek iktidarı elde edebilmek, kullanmak ve devamını sağlamakla mümkündür. Bu ise toplumun desteğinkazanmakla sağlanabilir (Macit, 2010: 17). Toplumda insanlar her zaman kendi çıkarları için bir çatışma halindedir. Kişiler toplumda mücadele içinde yaşamaktadır.Siyaset de tam bu noktaya devreye girerek kimin, nasıl ve neyi elde edeceğini belirlemek için yapılmaktadır.Siyasetin iki yüzü vardır. Bunlardan ilki çatışma diğeri ise uzlaşmadır. Toplum içinde yaşayan bireyler arasında sosyo-ekonomik, farklı istek ve fikirlerden kaynaklı çatışma, kavga ve mücadele vardır. Bu çatışmadaki temel amaç iktidarın ele geçirilmesidir. Diğer tarafın göre ortak kurallara göre bireylerin barış içinde yaşaması, toplumsal birliktelik ve kişisel çıkarların korunması için uzlaşmaya çaba harcamaktadır (Esen, 2010: 22). Siyaset çatışma durumunu ortadan kaldıraraktoplumun çıkarı için düzeni sağlama sanatıdır. Toplumdaki bütün bireylerin ortak amacı mutluluğusağlayacak bir düzen kurmaktır (Kapani, 1983: 20). Siyaset, siyasal otorite ilgili kurumların ve kurumların oluşturulmasında rol oynayan davranış bilimidir. Günümüzde siyaset bilimi tüm konuları kapsamış olsa da, belirgin olarak sınır çizildiği durumlar da vardır.Hukuk, iktisat ve sosyoloji gibi bilim dallarını içine almaktadır. Siyaset biliminin temel konusu

siyasal iktidardır. Siyasal iktidarın kaynağını, nasıl olduğunu, kullanımını ve siyasi partilerin yerini ele almaktadır. Bu konular siyasal sisteminin araştırma konularını oluşturmaktadır (Keser, 2017: 90). Siyaset genel olarak düzen için yasaların olduğu ve düzenin sağlanması için diğer toplumlarla ilişkilerini düzenleyen kurumdur. Siyaset toplumların ve bireylerin davranışlarına kurallar dayatarak düzeninin sağlanmasını sağlamaktır.

Genel olarak siyaset karşılıklı ilişki içinde olan bireylerin bir arada yaşamak amacıyla, gruba uyum sağlama çabasıdır. Bu tanım insan topluluğu olan her yerde ilkel toplumlarda, devlet içinde, sendikalarda, dernek, kulüpler, sivil, askeri, her organda siyasetin olduğunu göstermektedir (Sezdirmez, 2008: 13). Siyaset olgusu sadece topluluk halinde yaşayan gruplarda ortaya çıkmaktadır. Bu toplulukların yaşamları doğal çevredir. Bu doğal çevrede bireyler sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşime neden olan doğal çevre ve teknolojik durumlar o toplumun ekonomik yapısını belirlemektedir. Toplumların ekonomik durumları siyasal yapının belirlenmesinde önemli etkidir (Okur, 2007: 5). Siyaset toplumsal bir kurum olması ile işlevleri, içeriği, ilişkileri topluma karşılık gelmektedir. Siyaset bu yüzden insan ve toplum ile alakalıdır. Siyaset kamu düzenini sağlamak ve bu düzenin işlenmesini sağlayan yapıdır. Bu yüzden klan, kabile gibi her topluluk ve toplum türündeki yapılarda mevcuttur. Tarih boyunca siyaset de yöneten-yönetilen ilişkisi var olmuştur (Akın, 2009: 10). Siyaset bilimi, devlet biçimlerini, siyasi olguları ve süreçleri ele alır, betimler ve olanı olduğu gibi incelemektedir. Siyaset felsefesi ise var olan siyaset üzerine bir sorgulama ve olması gereken siyaset üzerine akıl yürütme etkinliğidir (Sezdirmez, 2008: 8). Sezdirmez'e göre siyaset felsefesinin temel kavramları vardır. Bu kavramların açıklaması kısaca şu şekildedir. Bunlardan biri birey toplumun bir üyesidir. Toplum ise bireylerin karşılıklı olarak ekonomik ve kültürel etkileşimleridir. Devlet sınırları belirlenmiş en büyük siyasi bir kurumdur. İktidar ise siyasi gücü elinde bulundurandır. Yönetim gücünü elinde bulunduran kişi ya da grubun toplumu yönetmesidir. Meşruiyet, gücü yasalara göre eline almak anlamına gelmektedir. Egemenlik, iktidar olup eline geçen gücün kullanılmasıdır. Hak, bireylere verilen yetkidir. Hukuk, kişilerin kendi arasında ve devletle olan ilişkisini düzenleyen kurallardır. Sivil toplum ise kişilerin hak ve özgürlüğünü savunan özerk kurumdur (Sezdirmez, 2008: 9-10).

2.1.1. Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma

Siyasi kültür kavramı belirsiz bir içeriğe sahip olduğu için birçok farklı tanımla yapılmıştır. Kültür kısaca toplumun duyuş, düşünüş ve davranış şekli olarak tanımlanabilir. Kültür, nesilden nesile farklı iletişim yolları ile aktarılmakta, sembollere dayanmakta, insan davranışları ve kurumlar üzerine etki yapmaktadır. Toplumda siyasal alanda olan inanç, tutum ve davranışlar toplumun siyasal kültürünü oluşturmaktadır (Akbal, 2018: 78). Siyasal kültür, bir toplumun siyasal iktidar sistemini meşrulaştırmaya yardım eden normlar, değerler ve sembollerdir. Kültür gibi siyasal kültür de, bir toplumda bireylerin gerçekleri kabul ettiği, edinilmiş bilgilerden oluşmaktadır. Çeşitli skandallar, başarısızlıklar ve çöküşler, vatandaşların sistemin bütününe olan inançlarına kısa süreli zararlar vermektedir. Bu yüzden siyasal kültürün korunması, siyasetçilerin ve yöneticilerin başlıca görevlerinden birisi olmaktadır. Siyasal kültür terimi ise modern kullanımı İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme dayanmaktadır (Marshall, 1999: 664).

Toplumdaki siyasal kültür ve siyasal bilincin gelişmesi ile siyasal toplumsallaşma yaşanmaktadır. Bu durumda toplum, siyasal olaylara karşı daha çok duyarlı olacak, ilgi duyacak, yöneticileri tanıyacak, kendisinin ve topluma ait sorunları dile getirecek veya kitlesel olarak karşı çıkacaktır (Dilber, 2012: 3). Siyasi kültürdeki değişimler aynı zamanda bireylerin zihnindeki bir değişim oluşmasına da neden olmaktadır. Siyasi kültür toplumun siyasal ilişkiler, değerler yönünden geliştirmiş olduğu geleneksel, kültürel, ahlaki, ideolojik değerlerin tamamıdır. Siyasi kültür; siyasal değişmeyi, toplumsal değişmeyi, siyasal sisteme verilen desteği, toplum ve devlet ilişkisini, siyasal baskıyı, iktidarı, eylemleri içine alan geniş bir alandır. Bireylerin siyasal sistem içerisinde aktif olabilmesi için siyasal kültür önemlidir. Siyasal kültür siyasal sembollerden oluşmaktadır. Bu semboller siyasal toplumsallaşma araçlarıdır. Bir kişinin siyasal görüşü ile sakal bırakması, mavi renk gömlek giymesi, kendi siyasal görüşü ile aynı olan kişilerle kendilerine has selamlaşma yapması siyasal sembol olarak yorumlanmaktadır (Uslu, 2012: 31). Semboller, bireyleri ve toplumu farklılaştırır. Her milletin kentine ait bir marşı, bayrağı, törenleri bulunmaktadır. Bu değer yargılarını bireylerin benimseyerek devlete, ülkesine bağlılığı artmaktadır. Siyasal sistem içerisinde vatandaşlar arasında uyumun kopması iktidarın çökmesine neden olmaktadır (Çam, 2018: 21). Siyasal kültür, bir toplumun tarihinden ve insanların sosyo-ekonomik yaşantılarından

oluşmaktadır. Siyasal kültür böylelikle hem toplum olaylarından hem de kişilerin tecrübe ve davranışlarından oluşmaktadır. Ayrıca siyasal kültür toplumdaki topluma farklı şekilde değişmektedir (Uslu, 2012: 32).

Siyasal toplumsallaşma, toplumda siyasal kültürün gelişmesi ile bireylerin içinde bulunduğu toplumsal ve siyasal çevre ile etkileşimleri sonucunda, edindikleri siyasal kültürleri ve siyasal sistemler ile ilgili görüş, düşünce, tutum ve davranışlarına denilmektedir (Dilber, 2012: 2). Siyasal toplumsallaşma kavramı ilk kez 1954 yılında görülmüştür. Bu konu ile alakalı yapılan çalışmaları derleyen Hyman 1959 yayımlanmış olduğu kitabında geniş bir yer vermiştir. Siyasal toplumsallaşma, siyasal çevre ve birey arasında görüş, düşünüş, tutum ve değerlerin gelişimidir. Siyasal kültürü bireylerin ve yeni neslin benimsemesi, sistem içindeki rolleri öğreten siyasal toplumsallaşma sistem için önemlidir (Uslu, 2012: 26). Modern devlet yapısında siyasal toplumsallaşmaya çok önem verilmiştir. Ancak siyasal toplumsallaşma sadece modern devlet yapısıyla ortaya çıkmamıştır. İlkel ve geleneksel toplumlarda da siyasal otoriteye itaat edilmiş sadece teknik bakımında farklılaşmaktadır (Ergün, 2019: 11). Siyasal toplumsallaşma siyasal semboller, kurumlar ve işlemler hakkında bilgi edinerek, yönetimin pasif ya da aktif bir üyesinin olarak ve var olan ideolojiyi içselleştirerek siyasal sistemin içine yerleşme sürecidir. Milletler siyasal geleneklerini, yeni kuşaklara siyasal kurumların yanında eğitim sistemi, medya, iş yerleri, komşuluk kurumu aracılığıyla daha önceden kurulmuş düşünce ve eylem modellerinin içine yerleştirerek devamını sağlamaktadır (Marshall, 1999: 666).

Gençlik döneminde siyasal olaylara karşı bağımlılığı güçlü olan bir kişi ileriki dönemde siyasal katılımı da fazla olmaktadır. Ancak siyasal toplumsallaşma yaşamayan birey veya yanlış bir siyasal davranış gelişimi yaşayan bireylerin siyasal katılımını düşüktür. Ergenlik döneminde bireyin düşüncelerin karışık olduğu ve davranışların sürekli değiştiği bir dönemdir. Gençlik dönemi ile birlikte siyasal davranışlarda sertleşmektedir. Yaşın ilerlemesi, çevresel faktörlerden kaynaklı davranışların durağanlaşmasına ve siyasal katılımın yoğunlaşmasına neden olmaktadır (Eyidiker, 2019: 716). Siyasal kültüre sahip olmak siyasal toplumsallaşma sürecinde elde edilir. Siyasal toplumsallaşma genel toplumsallaşmanın ayrılmaz bir parçasıdır (Okur, 2007: 22). Siyasal toplumsallaşmada ergenlik ve gençlik döneminde ki gelişmeler çok önemlidir. Gençlerin siyasal öğrenme kaynakları aile, okul, arkadaş, sivil toplum kuruluşları ve kitle iletişim araçları bireylerin vazgeçilmez öğrenme

kaynaklarıdır (Doğan, 2016: 40). Bireylere siyasal kültürü benimsetme, sisteme uyumlu kişilerin yetişmesi ve sistem içerisindeki rolleri eğitim ile gerçekleşir (Ergün, 2019: 12). Siyasal toplumsallaşma süreci, çevrenin etkisi ile bireyin kimlik oluşmasında ve benliğinin oluşmasında etkilidir (Okur, 2007: 23). Siyasal toplumsallaşma çocukluk dönemi ile başlar ve ileriki yaşamında da devam etmektedir. Toplumsallaşma ile birlikte siyasal unsurlar gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bireyler bazen var olan siyasal kültürü doğrudan benimsemiş, ya da kültürle çatışma içine girmiştir. İnsanlık tarihi düzenin yıkılıp tekrar kurulması, siyasal düzeninde yeniden kurulmasına neden olmaktadır (Akın, 2009: 2). Bireylerin siyasal toplumsallaşma süreçlerinde rol oynayan en önemli etken ailedir. Aileler siyasal iletişim ve siyasal görüşlerini çocuklarını aktararak siyasal gelişmelerinde rol oynamaktadır (zdemir, 2017: 2). Bireylerin politik kazanım sağladığı sosyal değerlerin aktarımı, siyasal açıdan sosyalleşmesine etki etmektedir. Sosyalleşme aşaması bireyin okul, dernek, aile ve iş yeri gibi alanlarda olmaktadır (Nazıroğlu, 2016: 194). Birincil siyasal sosyalleşme bireylerin siyasal kişiliğin oluştuğu aşamadır. Bu kişilik oluşumu çocukluk döneminde oluşur ve otoriter kimliğin ilk oluştuğu aşamadır. Bu sürecin ilk oluşumu ise ailede başlamaktadır. İkincil siyasal sosyalleşme aşaması ise bireyin siyasal kimliğin oluşum aşamadır. İkinci süreçte birey siyasal katılım, bilgilenme ve sorumluluk aşamasını öğrenmektedir (Esen, 2010: 38). Siyasal davranış bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir.

Toplumun düzeni ve devamlılığı için bir takım kurallar belirlenmiştir. Bireyler dünyaya toplumda var olan norm ve kurallar hazırken gelir. Bireyler topluma katılabilmek için yaşadığı toplumun kuralları, inançları ve beklentileri yönünde hareket etmek durumundadır (Eyidiker, 2019: 709). Demokratik sosyalleşme günümüz insanların temel ihtiyaçlarıdır. Küçük yaşlarda ailede başlayan sosyalleşme ile birlikte demokrasi, birey ve toplum düzeyinde kültüre dönüşmektedir. Demokratik sosyalleşme bireylerin hak ve görevleridir. Sosyalleşme anlayışına göre bireylerin ailesine, topluma, devlete karşı görev ve haklarının bilmesidir (zpolat, 2010: 12-13).

2.1.2. Siyasi İdeolojiler

19. yüzyıl ideolojiler ağı olarak anılır. 18. Yüzyıl boyunca Kapitalist sitemdekiler, sanayileşmenin, aydınlanmanın, Amerikan ve Fransız Devrimlerinin yaratmış olduğu ekonomik, sosyal ve siyasal değişimlerin yaşanarak ideolojilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kitlelerin hareket etmesine neden olan siyasal

düşüncelerin modern anlamda siyasi ideolojilerin çıkması 19. yy olmuştur (Çetin, 2012: 17). Siyasetin henüz demokratikleşmediği, yönetimin krallar ve ayrıcalıklı sınıfların elinde olduğu, temel bilgi kaynağının din elitleri ve toplumdaki üstün bilgeler olduğu dönem, aydınlanma çağı ve sanayi devrimi ile bir değişime uğramıştır. Bu değişim, düşüncenin özgürleşmeye, üretimde makineleşmenin başlaması ile bilimsel bilginin önem kazandığı ve yeni toplumsal ilişki biçimlerinin ortaya çıktığı bir dönemi getirmiştir. Fransız devrimi ise diğer devrimlerin yarattığı toplumsal değişimlerin yanı sıra yeni siyaset biçimleri ve özgürlük, eşitlik ve milliyetçilik gibi fikir ve akımların doğmasına neden olmuştur. Dünyayı, bu toplumsal olay ve olguları; anlama, açıklama ve mantıksallaştırma çabaları siyasi ideolojilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Aslantürk ve Dönmez, 2019: 70). 1796 yılında Fransız aydınlanma filozofu Antonie Lois ClaudeDestutt de Tracy Aydınlanma döneminde ilk defa modern anlamda ideoloji kavramını kullanmıştır (Çetin, 2012: 117).

İdeoloji bir dünya görüşüdür. İdeolojiler mevcut siyasi ve ekonomik sistemleri biçimlendirmektedir. Kendi değer ve yargıları bulunmaktadır. İdealize edilen sistemleri haklı olmaya ve meşrulaştırmaya götürür. Bu yönüyle ideoloji bir ortak kimlik, aidiyet, dayanışma duygusu oluşturularak bireylerin davranışlarında etkin bir yol gösterici olmaktadır (Çetin, 2012: 121-122). Siyasi ideolojilerin ilki liberalizmdir. Liberalizm, bireysel özgürlük üzerine kurulan bir siyasi felsefe veya dünya görüşüdür. Bireysel özgürlük ve bireysel haklar düşüncesiyle ortaya çıkan liberalizm, daha sonra eşitlik ilkesini de esas almaya başlamıştır. Klasik liberalizm bireysel özgürlüklerin rolü üzerinde dururken, sosyal liberalizm özgürlüğe vurgu yaptığı kadar bireylerin eşitlik hakkı ilkesi üzerinde durmaktadır. Sosyal liberalizm özgürlük ile eşitlik arasında denge kurmayı amaçlar. Liberal görüşü savunanlar geniş bir özgürlük anlayışı vardır. Genellikle ifade özgürlüğü, inanç özgürlüğü, basın özgürlüğü, sivil haklar, seküler devlet gibi fikirleri desteklemektedir (Topakkaya, 2007: 6). Sosyalizm ise bir ideoloji olarak sanayi kapitalizminden sonra ortaya çıkmıştır. Sosyal ve ekonomik alanda yaşanan sorunlara tepki olarak ortaya çıkmıştır (Çetin, 2012: 32). Sosyalizm, sosyal ve ekonomik alanda toplumsal refahı ve üretim araçlarının hakimiyetinin toplumlara ait olduğunu savunan, işçilerin yönetime katılmalarına önemli gören, özgür girişimi devletin ve sendikaların baskısı altında tutmaya çalışan, tarım ve vergi reformları üzerinde yoğunlaştıran ekonomik ve siyasi bir ideolojidir. Milliyetçilik ise son yüzyıla damgası vurmuştur. Teorik yönden zayıf ama eylem

yönünden aktif ve etkilidir. Ulus-devlet anlayışını esas almaktadır. Bir ideoloji olarak Muhafazakârlık, geleneksel sosyal etmenlerin muhafaza edilmesini destekleyen politik ve sosyal felsefedir. Daha belirgin bir anlamda ilgili toplumun içinde bulunduğu çağın gereklerini göz ardı etmeksizin, geçmişten gelen tarihi, kültürel ve medeni birikimlerini kaybetmeden, kısaca öz dinamiklerinin değişmesine karşı direnç gösteren, toplumsal değerlerin korunmasını savunan siyasi bir görüştür (Topakkaya, 2007: 8-10).

2.1.3. Siyasal Katılım

Siyasal katılım, yerel ve genel seçimlerde kişilerin seçmen veya aday olması, siyaset de alınan kararların kendi çıkarları doğrultusunda olmasını sağlamak ve bunun için gerekli eylemlerde bulunmaktır (Görgülü, 2018: 4). İnsanlar, yaşam boyu çeşitli biçimlerde siyasal katılım sağlamaktadır. Siyasi katılımı etkileyen birçok faktör vardır. Bu etkili faktörlerin içinde en belirleyici olan siyasal kültürdür. Kişilersiyasal katılımı kendi öz iradesi ile gerçekleştirmektedir (Küme, 2017: 1). Siyasal katılımın tarihsel sürecine baktığımızda bu kavramın demokrasi kavramı ile paralel bir gelişim içinde olduğu görülmektedir. Bu kavramların tarihi Antik Yunan'a kadar uzanmaktadır. Siyasal katılım Antik Yunan' da sadece köle olmayan özgür bireylerin katılım sağlayacağı bir durumdur. Antik Yunan'da yalnızca özgür ve yetişkin erkekler kendi menfaatleri için siyasi karar aşamalarında direkt etkilidir. Batı'da bu yapı 1789 Fransız aydınlanmasının ardından değişme yaşamıştır. Kadınların oy kullanma hakkı ise ancak 20. Yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. Bu tarihsel süreç İkinci Dünya Savaşı'ndan sonrada hızını artırarak daha önemli bir duruma gelmiştir (Karaman, 2020: 24). Siyasal katılımın tarihçesine bakıldığında; Batı ülke ve demokrasilerinde siyaset anlayışının 1960 yıllarının sonuna kadar kurumsal yapılarda tanımlanmış vatandaşlık görevlerinin yerine getirmeleri olarak tanımlanmıştır. Siyasal katılımın siyasal kültürle ilişkili olduğu için eğitimin ve gelişmişliğin bu durum üzerinde etkisi ise fazladır. Kişilerin hayatlarına dair fikir ve düşünceleri için oy vermeleri, partilere üye olması, davranış ve eylemlerde bulunması siyasal katılımıdır. Türkiye'de siyasal katılım kavramı Batılılaşma süreci ile paralel gitmiştir. 1839 Tanzimat Fermanı'nı ilk adım atılarak temel hak ve özgürlükler konusunda eşitlik sağlanmıştır. 1876 yılında 1 Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte bu durum pekişmiştir. Devamında ise 2 Meşrutiyet ile siyasal katılım yaygınlaşmıştır (Keser, 2017: 105). Siyasal katılım en yaygın biçimi iktidarın gücünün yönetenlerden alıp halka teslim edilmesini sağlamaktadır. Sanayi devriminden sonraki süreçte haklarının sömürüldüğünü düşünen halk, toplum adına alınan kararlarda söz

sahibi olabilmek için savaşımlar ve sonundasiyasi sürece katılma durumunu elde etmiştir.

Siyasal katılım kavramı siyaset de toplumsal bir olgu olarak belirtilmektedir. Yapılan çalışmalarda siyasi katılmayı üçe ayırmışlardır. Birinci durum kişilerin sosyo-ekonomik durumlarının bir sonucu, ikincisi kişilerin psikolojik nitelik ve davranışları, son durumda ise yapılan siyasi davranışları siyasi unsurlara bağlamaktadır. Siyasi katılım yapılan siyasi davranışların bir unsurudur (Uslu, 2012: 35). Toplumsal her olaysiyaset ile ilgilidir. Siyasi katılımın net bir tanımını yapmak zordur. Yapılacak her tanımın bu kavramın açıklanması net bir şekilde sağlamayacaktır. Siyasi katılım, siyasi sosyalleşmenin bir devamı niteliğindedir. Sosyalleşme sonrası siyasi birey olan insan siyasi toplumsal rolleri, yapması gerekenler, değerleri öğrenmektedir. Birey bu durumlardan sonra siyasi sürece hazır hale gelmektedir (Çam, 2018: 28). Siyasete katılım kavramıdevlet kavramını da içine alan geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Koru, 2019: 8). Siyasi sistemlerinin varlığını sürdürüp ilerlemesi bireylerin topluma siyasi katılımı ile gerçekleşir. Bu yüzden bireylerin siyasi sistemlere karşı yaptığı her davranış, bir tür siyasi katılım olarak tanımlanabilir (Adıgüzel, 2020: 112).

Siyasal katılım hem bireylerin kendilerini ifade etme, hem de ülkenin siyasi durumunu belirlemek için önemlidir. Siyasi katılım, mevcut siyasetin içinde bireyler istediklerini elde etmek harekete geçtiklerinde gerçekleşir. Bireylerin siyasi katılımı sayesinde devletin denetlenmesini sağlar (Okur, 2007: 36). Bireylerin siyasi alanda yer alabilmesi için gerekli siyasi kaynağa sahip olması gerekmektedir. Siyasi kaynaklar nitelik ve nicelik bakımından zengindir. Siyasi güdülerve bunların eyleme dönüştürülmesi siyasi bilgi seviyesine göre farklılık göstermektedir. Bireylerin siyasi ilgisinin artmasındaki diğer bir etken siyasi bilgi seviyesidir. Siyasi etkinlik seviyelerinin artmasına neden olan bilgi seviyesi, bireylerin başvurdukları eylemlerde çeşitlilik artışına dasebep olmaktadır (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 44).

Siyasal katılım sadece seçimler oy vermek demek değildir. Günümüzde siyasi hayatın karmaşası ile birlikte, bireyler açısından da siyasete katılma şekilleri genişlemiştir (Baykal, 1970: 27). Bireylerin seçimlerde oy vermesi veya seçmen olarak katılması çağdaş demokrasi ülkelerinde önemlidir fakat bu siyasi katılımın gerçekleşmesi için yeterli bir durum oluşturmaz. Bireyler oy verme haricindetoplumdaki siyasi düşüncelerin, tutum ve kararlarının değişmesinde etkili

olabilmeli, farklı siyasal davranış durumları sergileyebilmelidir. Gerçek demokrasinin yaşandığı gelişmiş ülkelerde bireyin tek işlevi oy vermek değildir. Oy vermek siyasal katılımın tek yönünü oluşturmaktadır (Şaşmaz, 2015: 45). Siyasi katılıma etki eden doğrudan veya dolaylı tüm durumlar katılımı sağlamaktadır (Görgülü, 2018: 5). Bireylerin siyasal eylem ve davranışlarda bulunması, eylemleri siyasal katılım kavramını ortaya çıkarmıştır. Bireyler sadece kendi menfaatleri, çıkarları için eylemde bulunmayabilir. Toplumun çıkarları içinde siyasi katılımlarını farklı şekillerde gerçekleştirebilir. Bireyler sivil toplum kuruluşlarına katılarak, parti (dernek, kulüp) üyeliği ile, imza kampanyaları, çevrelerindeki insanları ikna etme yoluyla, sosyal medya mecrasından destek vermek ve bazı durumlarda tepkisiz kalarak siyasal katılımı birçok farklı biçimde gerçekleştirebilirler (Çam, 2018: 30). Örneğin Türkiye’de 1980 öncesi kendini ideolojik kalıplara sokan gençler artık kendilerini tüketim kalıpları içerisinde anlamlandırmakta ve yeni kimliklere geçiş yapmaktadır (Macit, 2010: 116).

Siyasete katılma toplumun her kesimden vatandaşın katılımın imkan vermektedir. Aynı zamanda farklı toplumlarda siyasete katılımı denge ve uzlaşma kültürü oluşmaktadır. Toplumda siyasete eşitsiz katılım olması demokrasinin gerçekleşmesini engellemektedir (Karaman, 2020: 26). Siyasal katılıma ait iki farklı bakış açısı mevcuttur. Bunlardan ilki olan bireyci yaklaşım, davranışın ve bu durumu yaratan etkileri anlamak için bireyden yola çıkmaktadır. İkinci bakış toplumsal yaklaşımdır. Toplumsal olanı esas almaktadır. İster bireysel yaklaşım ister toplumsal yaklaşım olsun ikisinin de özünde siyasal haklar vardır.

Siyasal katılım basit bir merak olgusundan yola çıkarak yoğun eyleme geçen tutum ve davranışlardır (Yücel, 2007: 102). İnsanlar siyasi katılıma bireysel veya toplu şekilde katılım sağlamaktadır. Bireysel katılım bir vatandaşlık görevi, yalnız olarak tercih de bulunulan bir katılım türüdür. Bireysel katılımın en belirgin örneği ise oy vermedir. Oy vermenin gizli yapılması, bireyselliğin korunmasıyla ve kişinin özgür iradesinin değişmesinde bir engelin bulunmamasıyla ilişkilidir. Toplumsal katılım insan ilişkileri, gruplaşmalar, sosyal faaliyetler vb. katılımlarla sağlanmaktadır. Siyasal ve toplumsal sorunların çözülmesi bireyin tek katılımı yerine bir gruplaşmanın meydana gelmesi veya örgütün bir araya gelip çözüm bulması ile sağlanmaktadır. Bu örgütler en basit örneği sivil toplum kuruluşlarıdır (Şaşmaz, 2015: 49).

“Siyasal katılım sürecinde ilgi, özümseme, bilgi ve eylem gibi motivasyonlar insanları katılmaya sevk ederken, kişisel bağlılık, dayanışma, çıkar ve yurttaşlık

duygusu gibi motivasyonlar da insanları siyasetin bir parçası yapmaktadır’’ (Yücel, 2007: 101). Dört çeşit güdü bireyleri siyasete katılımlarını sağlamaktadır. İlki kişisel bağlılığa dayanan katılma, az gelişmiş ülkelerde kırsal kesimlerinde yaşayan vatandaşların seçmen gruplarının lidere olan bağımlılıkları ve seçmen gruplarını yönlendirmesidir. Bu katılım şekli örgütleyici katılımdır. İkincisi olan dayanışma kaynaklı katılım, kişilerin gruplaradestek olması, grupların çoğunluğunun dediklerini uygun hareket etmesidir. Üçüncüsü ise çıkar sağlamak amaçlı katılımdır. Siyasal alanı araçsallaştıran ve bireyin çıkarını esas alan katılımdır. Dördüncüsü olan vatandaşlık güdüsü sağlam değer yargılarının oluşması, devlet ve topluma olan sevginin ve bağlılığın sonucunda gerçekleşir. Siyasi katılımın düzeyleri birbirinden farklıdır. Siyasal katılımın en alt düzeyi sosyal medya, kitle iletişim araçları ve mitinglere katılım iken orta düzey katılım eylemlere aktif katılım ile gerçekleşir. En üst katılma şekli ise resmi üyelik gerçekleştirerek, siyasi partilerle bir araya gelip fikir beyan etmektedir (Kapani, 2007: 513).

Bireylerin siyasete katılımı üç farklı şekilde gerçekleşebilir. Örneğin siyasi katılım aktif siyasete katılmamakla gerçekleşebilir. Bireyin siyasete katılmama nedeni siyasi bilincin zayıf olmasından kaynaklı olarak bireyin kendini mevcut siyasetin dışında görmesiyle ilgilidir. Bireyin bu şekilde siyasete dahil olmaması siyasi bir eylemdir. İkinci durum sadece seçimlere katılmadır. Bireyler sadece seçim zamanı bir katılım gerçekleştirmektedir. İlk duruma göre katılım olsa bile yetersiz bir katılımdır. Üçüncü durum ise her türlü siyasi olay ve aşamada yer alan katılım şeklindedir. Partilere üye olma, eylemlere katılma, siyasi tartışmalarda yer almak vb. gibi siyasi davranışlarda bulunmaktır (Akin, 2011: 315).

Siyasete katılımında erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi küçük yaşlardan itibaren ailenin ve toplumun çocuklara yüklediği roller ve beklentilerden kaynaklıdır. Bu farklılıklarının oluşmasında kadın ve erkeğin yetiştirilme şekli kaynaklanmaktadır (Kalaycıoğlu, 1986: 513). Siyasete katılımın yoğunluğunu etkileyen diğer durum ise ülkedeki siyasal yapıdır. Bu durumunun ülkede demokrasinin olup olmaması ile ilgilidir. Ülkede sistemin özgür bir yapıda olması veya örgütlenmenin, partilerin kolay olup olmaması, seçim sonuçlarının doğru olması vb. durumlar siyasal katılımın yoğunluğunu etkilemektedir (Akin, 2011: 320). Siyasal katılım değişik yoğunluk seviyelerinde gerçekleşmektedir. Bu seviyeler normal bir meraktan yoğun eyleme geçiş aşamalarıdır. Robert A. Dahl siyasal

katılımın aşamalarını merak, ilgi, bilgi, eylem olarak sıralamaktadır. Bu aşamalar siyasal katılımın dört ayrı boyutudur. Her bir aşamadaki siyasal katılım farklı yoğunluklarda olmaktadır (Baykal, 1970: 33-34).

2.1.4. Siyasal Katılım Biçimleri

Siyasal katılım biçimleri toplumlarda farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Toplumların mevcut siyasal düzeni içerisinde siyasal katılımın işlev ve biçimleri farklı olduğu gibi toplum içinde yer alan bireylerinde siyasete katılım şekli ve biçimi değişebilmektedir. Örneğin bazı durumlarda siyasal katılım için bazı bireylerher şeylerini göze alabilirken, kimi bireyler için siyasal katılım sadece oy vermektan ibaret olabilmektedir (Koru, 2019: 11).

Siyasi katılım biçimi konvansiyonel, konvansiyonel olmayan ve post modern olarak üçe ayrılmaktadır. Konvansiyonel katılım temsili demokraside siyasi partilere katılım sağlanmasıdır. Konvansiyonel katılım bir siyasi partiye üye olmak, gençlik kollarına üye olmak, kampanya çalışmalarında yardım etmek gibi davranışlardır. Konvansiyonel olmayan katılım çeşidi ise oy verme haricindeki karar süreçleridir. Eylem, boykot gibi gösterilere katılma konvansiyonel olmayan katılım çeşididir. Post modern katılım biçimi ise internet(sanal) eylem, protestolara katılmak ve sivil toplum kuruluşlarına üyeliştir (Küme, 2017: 1). Bireylerin siyasete karşı tutum ve davranışları kişiden kişiye değişmektedir. Bu değişimler kişilerin olaylara bakış açılarının farklı olması, siyasi bilgi düzeylerinin farklı olması, siyasal sosyalleşme durumlarında farklılık olması etkendir. Bireylerin siyasal katılım yöntemleride çeşit biçimde gerçekleşir. Bunlar; parti üyeleri ile ilişkiler, oy kullanma, aday olma, siyasi partilere, kulüplere ve sivil toplum kuruluşlarına üye olma, siyasi tartışma, eylem ve boykotlara katılma olabilir. Siyasal katılma biçimleri farklı kuramcılar tarafından farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Bunlardan en önemlisi Lester W. Milbrath'ın sınıflandırmadır. Milbrath siyasal katılım biçimlerini izleyici, geçiş ve gladyatör olarak üçe ayırır. Ayrıca bir başka sınıflandırmada ise yasal ve yasal dışı olan formlar olarak ikiye ayırmıştır (Bahadır ve Güler, 2015: 198). Siyasal katılım konusunda farklı sınıflandırmalar vardır. Baykal, siyasi katılım biçimlerini değerlendirmiştir. İlki izleme, siyasal olay ve durumlardan haber almaktır. İkincisi, kitle iletişim araçları ile siyaseti takip etmeyi, diğeri tavır takınma, siyasal bütün olay ve durumlara olumlu-olumsuz tavır almaktır. Sonuncusu ise siyasal olayların içine girmedir. Bu evre katılımın en yoğun yaşandığı evredir. Olayların öznesi olan kişinin tüm faaliyetleri

siyasal durumu etkiler (Baykal, 1970: 33). Milbrath ve Baykal, siyasal katılım davranışsal olarak ele alıp nerdeyse ikisinin de sınıflandırması birbirine yakındır. Siyasal katılım eylem odaklı bir durum olduğu gibi özne odaklı bir durumda söz konusudur. Milbrath ve Baykal bu sınıflandırmada eylem odaklı bir siyasal katılım biçimi oluşturmuşlardır (Akbal, 2018: 74).

Siyasal katılımı olağan ve olağan dışı eylemler olarak da ayırabiliriz. Siyasal durumun yarattığı düzen ve kurallar olağan siyasal katılımıdır. Mevcut kurallara, normlara uymayan düzene baş kaldırmak ise olağan dışı katılım şeklidir. Siyasal katılım siyasal kültürde yerleşmiş kurallardan etkilenir. Siyasal kültürün oluşturduğu normlar bireyinkatılımını belirli kalıplara sokmaktadır. Her şeye rağmen birey olağan katılımının yetersiz olduğu noktalarda ve cevabını alamadığı durumlarda olağan dışı eylemlere katılabilmektedir (Okur, 2007: 49). Siyasal katılım biçimleri ve türleri siyasal katılım kavramını hakkında bir netlik olamamasından kaynaklıdır. Katılımın yalnızca yasal ve yasal olmayan çerçevesi net olarak ayrılmıştır. Kapani, normal demokratik katılım olan eylemlerden harici, düzenin değişmesi için zora başvurmak, darbe yapmak, terör, ayaklanma ve şiddete başvurma gibi legal olmayan eylemler siyasal katılımın dışında tutmuştur (Kapani, 2007: 146). Siyasal katılım biçimlerinin geleneksel tarafı demokrasinin ilk zamanlarında beri vardır. Geleneksel olmayan durumlarda, hak ve özgürlüklerin genişlemesi ve kitle iletişimin yaygınlaşması ile legal olmayan katılım biçimleri de ortaya çıkmıştır (Gündoğmuş, Maruf ve Aksu, 2019: 83). Geleneksel katılım ve geleneksel olmayan katılım türleri siyasal katılım için onaylanmış bir sınıflamadır. Geleneksel (konvansiyonel) olarak adlandırılan katılma seçim ve seçimi ilgilendiren durumları kapsamaktadır (Şaşmaz, 2015: 50). Geleneksel yaklaşımlara göre oy vermek siyasal katılımı sağlama şekli iken postmodern yaklaşımda katılımın sadece oy verme ile değil kişinin topluma katılımını sağlayan her durumu siyasal katılım olarak saymaktadır. Sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak çalışmak ve üye olmak bir siyasi katılım türüdür (Küme, 2017: 2).

Dahl'ın sıralamış olduğu boyutlar siyasete katılım açısından önemlidir. Kişiler ilgi duyduğu şeylere karşı adım atar ve bilgi sahibi olmak ister. Siyasal katılımın temel noktası da ilgi ile ilgilidir. Dahl'ın bu yaklaşımına örnek verilecekse gençlerin gençlik kollarına üye olmasıdır. Üyelikle birlikte partiler ve ortamları hakkında bilgi sahibi olmaya çalışır. Partilerin faaliyetlerinde bulunması ile birlikte birey eyleme geçmiş olur. Siyasi katılım günümüzde değişime uğramıştır. Küreselleşen dünyada medyanın

günlük hayatta fazlaca yer almasından kaynaklı olarak bireylerin siyaset ile ilişkilerinin artmasına neden olmuştur. Bu durum geleneksel olarak tanımlanan ve oy verme ile gerçekleşen siyasal katılımda değişim yaşanması sağlamıştır. Medyanın etkisiyle bireyler partilerin adaylarını, reklamlarını, eylemlerini, kitle iletişim araçları ile öğrenebilmektedir. Bu durum bir biçimde bireylerin parti siyasetlerine katılımın aktif olmamasına neden olmuştur (Karaman, 2020: 29).

Bireylerin zamanla siyasete katılma boyutları ve biçimlerinde değişiklik olmaktadır. Bunun nedeni ise yaşam boyu devam etmekte olan toplumsallaşma süreçlerindeki değişimdir. Toplumsallaşma, bireylerin siyasete aktif veya pasif katılımlarını etkileyen bir süreçtir (Ergün, 2019: 18). Modernleşme ile katılım arasında dört ilişki vardır. İlk aşamada modernleşme, farklılaşma ve gruplaşmalar oluşarak katılımı etkilemiştir. İkinci aşamada medya, kitle iletişim araçları siyasal grup ve faaliyetlerin artmasına neden olmuştur. Üçüncü aşamada bazı toplumsal değerlerin zayıflamasını (aile, komşu, akraba vb.) ve sınıf farklılığına dayalı bir yapının oluşması siyasal katılımı etkilemiştir. Son aşamada modernleşmeyle ekonomik durumların iyileşmesinden kaynaklı olarak siyasal katılımda artış yaşanmıştır (Akın, 2011: 317). Siyasi katılımın yoğunlukları bütün vatandaşlar için aynı değildir. Kişilerin aynı şekilde eylem ve davranışlarda bulunmalarını mümkün değildir. Bazı kesim siyasetle çok yoğun bir şekilde ilgilenirken bazı kesim siyasetten çok uzaktır. Bu katılım düzeylerini siyasetle bağı olmayan, düşük bir oranda siyasetle bağı olan ve siyasete aşırı ilgi duyan kesim olarak üç gruba ayırabiliriz. Kişiler izleyici ve dinleyici olarak da siyasi katılım sağlayabilmektedirler (Bahadır ve Güler, 2015: 198). Siyasete katılım aktif veya pasif bir biçimde gerçekleşebilir. Bireylerin siyasetle uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmama durumu ise apolitik olma olarak tanımlanmaktadır (Kutlu, 2018: 92-93). Siyasete katılma belli bir durumda gerçekleşir. Bireylerin siyasete yaklaşımları, ilgileri ve alakaları aynı değildir. Hayatlarını tamamen siyasi duruma göre oluşturan gruplar olduğu gibi siyasi olaylar karşısında tamamen ilgisiz kalan gruplar da bulunmaktadır (Kapani, 2007: 144). Geleneksel toplumlarda, sanayi toplumlarına göre kişilerin siyasete katılımlarının az gerçekleştiği 1950 yıllarında yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur. 1989 yılında yarısından sonra sosyalist ülkelerde meydana gelen toplumsal değişimler ise o ülkelerde siyasete katılımının azalmasına neden olmuştur (Çam, 2018: 32).

2.1.5. Siyasi Katılımı Etkileyen Faktörler

Siyasi katılımı etkileyen faktörler eski tarihlerden beri kişinin içinde yaşadığı siyasi rejim ve kültürden kaynaklı olarak değişim göstermiştir. Siyasal katılımın etkilenmesi ve yarattığı etki mevcut rejimin otoriter veya demokratik olmasına göre değişmektedir. Demokrasinin olduğu rejimlerde birey sistemi geniş bir şekilde etkilemektedir. Bu etkileme olağan, olağanüstü, gönüllü bir biçimde yaşanır (Keser, 2017: 108). Bazı durumlarda yönetimler siyasal katılımın olması isteseler de siyasal katılım gerçekleşmeyebilir. Bireylerin siyasete yaklaşımları aynı değildir. Ayrıca mevcut rejimin siyasete katılım şartları katılımı engelleyebilmektedir (Koru, 2019: 16). Siyasete katılmanın olması için bireyin yaşantısı ile siyaset alanı arasında bir bağ olmalıdır. Böyle bir bağın olmadığı durumlarda siyasal katılım oldukça az gerçekleşmektedir. Siyasal katılmayı etkileyen faktörler üç ana başlığa ayrılmaktadır. Bunlar; sosyo-ekonomik, psikolojik ve siyasi etkenlerdir. Gelir durumu, yaş, cinsiyet, kentleşme gibi durumlar sosyo-ekonomik iken bireyin olgunluğu, etkinliği, girişkenliğine da tersi durumlar psikolojiktir. Diğerleri ise hukuksal ve siyasi etmenlerdir. Siyasal katılımın baskıcı ve zorlayıcı olduğu rejimlerde bu faktörler artırılabilir (Keser, 2017: 109). Hukuki faktörler bireylerin siyasi katılımını etkilemektedir. Siyasal sistemler ve hukuk bireylerin siyasal katılımında eşitlik sağladığı ölçüde işlevlerini yerine getirmektedir. Yasalar ve mevzuatlar toplumdaki seçme ve seçilme süreçlerinin modelini, sivil toplum kuruluşlarını, sendikaları ve partilerin işleyişlerini belirlemektedir. Hukuki kuralları pratikte uygulamada başarılı olan toplumlarda siyasal katılım daha fazladır (Koru, 2019: 20).

Modernleşme ve sosyo-ekonomik sürecinin ilerlemesinde paralellik vardır. Ne kadar ilerleme varsa katılım o kadar fazladır. Siyasal katılım geleneksel toplumlarda daha az, gelişmiş toplumlarda daha fazladır (Çam, 2018: 34). Siyasal katılımı etkileyen faktörler arasında yaş belirleyici bir rol oynamaktadır. Farklı kuşak ve jenerasyonun siyasete bakışları, katılımları birbirinden oldukça farklı olmaktadır. Gençlikte mülkiyet ilişkileri, eş ve aile kültürlerinin oluşmaması orta yaşa göre genç kuşağın siyasete katılımının az olması ile ilişkilendirilmektedir. Ancak genç kuşağın siyasal katılımı düşük olsa da katılım yoğunlukları fazladır (Adıgüzel, 2020: 116).

Gelir ile siyasal katılım arasında da bir ilişki vardır. İnsanların gelir düzeyleri arttıkça siyasal ilgileri de artmaktadır. Yapılan birçok araştırmada aynı yönde sonuçlar elde edilmiştir. Gelir ve siyasete katılım ülkelerin gelir dağılımları ile siyasal

davranışları arasında ilişki vardır (Baykal, 1970: 37-38). Ekonomik açıdan daha güçlü olan ülkeler siyasete katılma oranları daha fazla ve çeşitlidir (Duran, 2005: 5). Bir diğer sosyo-ekonomik durum ise cinsiyettir. Her toplumda kadına ve erkeğe atfedilen roller vardır. Kadına geleneksel olarak atfedilen sosyal hayattan uzak ve kopuk yaşam kadınların siyasete katılmalarının erkeklere oranla daha az olmasına neden olmuştur. 2000'li yıllardan sonra kadınlar siyaset tarihinde daha aktif olmaya başlamışlardır (Duran, 2005: 3). Tarih boyunca siyaset erkek işi olarak görülmüştür. Kadınların meslek sahibi olarak toplumsal hayata karışması normal olarak görülse de siyasal alanda aynı durum yaşanmamıştır. Bu durum kadınların siyasal haklara daha geç kavuşmasının neden olmuştur (Baykal, 1970: 64).

Siyasal katılımı etkileyen bir başka faktör eğitimidir. Eğitim bireylerin sosyalleşmesini sağlarken bir taraftan bireyin siyasete karşı ilgi ve bilgisinin artmasına neden olmaktadır. Bireylerin eğitim yoluyla siyasi olaylar hakkında bilgi sahibi olması, toplumdaki siyasi bilinçlenme düzeyini artmaktadır. Fakat eğitimin siyasal toplumsallaşmaya yönelik olumsuz tarafı da vardır. Eğitim bireyleri özne olarak değil devlet için nesne durumuna getirmektedir. Modern eğitimin aynı zamanda toplumdaki tüm düşünceleri bir araya getirmek ve tek tiplileştirme amacı vardır (Çam, 2018: 36). Modernleşme ile birlikte kentleşmenin artması, eğitim durumunun artması bireylerin siyasi katılımlarında artış olmasına neden olmaktadır. Kentlerdeki siyasal katılma kırsal bölgelerdeki siyasal katılmaya göre daha geniş bir orana sahiptir. (Duran, 2005: 4). Kısacası eğitim seviyesi yükseldikçe siyasal katılım da artmaktadır. Bu da bir ülkede eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Baykal, 1970: 54).

Siyasi katılımı etkileyen bir diğer nokta ise psikolojik etmenlerdir. Bireylerin siyasal sistemi benimsemesi, yakınlık kurması, kendini o sistemin bir parçası olarak görmesi bireylerin siyasete daha fazla katılmalarına neden olmaktadır (Altan, 2011: 329). Bireyin çevresini etkilemesi, tartışması gibi durumlarda kişilerin toplumsal faaliyetlere daha çok katılmasına etkindir. Kişilerin çevresindeki insanlara güven duymasının siyasete katılımı arttırdığı, hükümete ve liderlere güven duymamasının ise siyasete katılımı azalttığı saptanmıştır (Toraman, 2015: 5) Kişilerin siyasal meselelere ilişkin seçimlerinde çocukluktan kalma yargılar ve ailesinin siyasi düşüncesi büyük oranda etkili olmaktadır. Aynı zamanda bireyin partilerle kendini özdeşleştirmesinde ve partiye yakınlık kurmasında pek çok psikolojik etmen vardır (Koru, 2019: 20).

2.2. Gençlik Kavramı

Gençlik daha çok modern zamanlarda tartışılıp, araştırılmış ve değerlendirilmiştir. Gençlik modern zamanla birlikte kuşak olarak adlandırılmıştır. 19 yy. ile birlikte siyasi anlamda gençlik sorunlarından bahsedilmeye başlanmış, ilk akademik çalışmalar ve araştırmalar başlamıştır. Gençlik için hizmet eden kurum ve kuruluşlar bu dönemde daha çok aktif olmaya başlamıştır (Adıgüzel, 2020: 73). Gençlikpek çok kültürde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Yapılan kültürel tanımlar genellikle tanımlamayı yapanların gençlerden beklentilerine göre oluşmaktadır. Bu gençlik tanımlamalarına göre her ülkelerin kendine uygun geliştirdiği gençlik politikaları vardır. Gençlik tanımı genellikle demografik olarak yapılsa da bazı araştırmacılar evrensel kriterlere göre bir tanım yapmaya çalışmışlardır (Peri, 2019: 42).

Gençliğin ne olduğu tarih boyunca farklı şekillerde yapılmıştır. Günümüzde ise gençlik kavramı farklı disiplinlerde tarafından farklı açılardan ele alınmaktadır. Sosyoloji, felsefe, antropoloji, psikoloji gibi disiplinler ve bazı kurumlar tarafından farklı gençlik tanımlamaları mevcuttur (Adıgüzel, 2020: 72). Demografik açıdan bakıldığında UNESCO gençlik dönemini 15-25 yaş arasına olduğunu söylemiştir (Şaşmaz, 2015: 28). ‘‘Türkiye İstatistik Kurumu 2013 yılında, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu’nun içinde Türkiye’nin de bulunduğu bazı ülkelerin gençlerin ülke nüfusundaki yüzdesini gösteren araştırmada gençlerin yaş aralığı 15 yaş ile 24 yaş arası alınmıştır’’ (Ergün, 2019: 23). Yaş aralığının bu şekilde belirlenmesinde kesin bir ölçüt yoktur. Gençlik bireylerde farklı şekilde ve farklı zaman aralığında olabilmektedir (Şaşmaz, 2015: 28). Bu durumla alakalı Pierre Bourdieu gençlik laftır ve gençlik tanımında yaş gruplarının olmasının keyfi bir durum olduğunu söylemektedir. Bourdieu’ya göre gençlik tanımı sadece tarihsel durum ve ilişkiler içerisinde oluşmaktadır (Çam, 2018: 63). Platon ve Aristogençlik kavramını genç erkeklik kavramı ile ele almıştır. Aristo gençliği ‘‘İhtiraslara göre hareket edeni her konuda aşırılığa kaçan ve sınır tanımayan bir kitle’’(Kışlalı, 1974: 14) olarak tanımlamıştır. İbni Haldun, devleti insan hayatlarını benzer tutarken gençlik dönemini detaylandırarak ele almıştır (Öz, 2014: 1).Gençlik, adalet ve politika gibi alanlarda faaliyet gösteren kurumlar tarafından da önemsenen bir kavramdır (Koru, 2019: 5).

Genç, kendine ait bir evi bulunmayan, öğrenim gören ve hayatını devam ettirebilmek için para kazanmak zorunda olan bireylerdir (Kışlalı, 1974: 14). Gençlik

genelde çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. Geçmiş dönemlerde bu evre daha kısa sürerken, günümüzde daha uzun sürmektedir (Certel, 2010: 2). Milli Eğitim Bakanlığı'na göre "Gençlik buluş çağına ermeye bağlı olarak fizyolojik ve ruhsal olarak çocukluğun sonu ile toplumsal yaşamda sorumluluk sahibi olma evresi olan 12 ile 24 yaş arasında kalan yaş döneminde bulunan kişilerin içinde bulunduğu dönemdir" (Şaşmaz, 2019: 45).

Gençlik tanımı, kültürel ve tarihsel açıdan değişimlere uğrasa da sosyal açıdan daima aktif olan bir dönemi ifade etmektedir (Akbal, 2018: 113). Gençlik bir kimlik olarak görülmektedir. 19 yy. ile birlikte gençlerin önemi daha çok artmış ve geleceğin kurtarıcısı olarak görülmüştür. Devletlerin ideolojilerini geleceğe taşıyan, gelecekteki rolleri ile toplumun başlıca aktörleri haline gelmişlerdir (Küme, 2017: 11). Günümüzde teknolojik gelişmeler ve küreselleşme sonucunda gençlik bilgi toplumunda yetişen, hayatlarını yeni teknolojik aletlere göre biçimlendirmiş ve sosyal hayata aktif katılımı genişleten grubu ifade etmektedir (Akbal, 2018: 113). Gençlik dönemi fizyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel değişimlerle beraber yaşamlarına dair kararların belirlenmesindeki duygusal karışıklık dönemidir. Bu dönemde gençlerin geleceklere, aile ile yaşantıları, arkadaş ilişkileri gibi durumlarda sağlıklı bir şekilde ilerlemeleri gerekmektedir (Sarı, 2011: 20). Bireylerin toplumsal olaylardan en fazla etkilendiği dönem gençlik dönemi olduğu için gençlerde soyut düşünce yeteneğinin geliştiği, toplumsal ve siyasal olaylara mantıklı katılım sağladığı dönemdir (Ergün, 2019: 24).

Ergenlik döneminde genç kendini tanımaya çalışmaktadır. Bu süreçte hedeflerinde, hayata bakış açısında, duygu ve düşüncelerinde, inançları, davranış şekillerinde değişimler meydana gelmektedir. Ergenlik boyunca kendisini bulmaya, kimlik, karakter oluşturmaya çalışan genç, sorular sorarak kafasındaki sorulara cevap bulmaya çalışmaktadır. Ergenlik dönemi ile birlikte birey kendine rol modeller almaya başlar. Rol model aldığı kişi ile kendini özdeşleştirerek onu taklit etmeye başlar. Bu süre zarfında çevresinde bulunan siyasetçi, sanatçı, sporcu gibi kişileri rol model olarak alabilmektedir (Mukul, 2019: 67-68). Ergenlik dönemi karmaşık bir süreçtir. Kişi kendine ilişkin kimlik arayışında olduğu için her şeyi sorgular ve öğrenmek ister. Kendi kimliğini bulmaya çalışan genç bu süreçte toplumsal norm ve kurallarla karşı karşıya gelir. Gençliğin bedensel ve ruhsal gelişimi bu toplum süreci içinde meydana gelmektedir. Genç birey, ailenin, toplumun ve kültürün etkilerine göre kimliğini

bulmaya çalışmaktadır (Şaşmaz, 2015: 29). Gençlik dönemlerinden yetişkinlik dönemlerine geçerken bireylerin yaşamış olduğu psikolojik ve biyolojik toplumsal değişimler bireyi geleceğe hazırlamaktadır. Bu dönemde birey için ne kadar etkili ve bilgili geçerse ileriki yaşamında o kadar kolaylık sağlanabilmektedir. Bu süreçte ailelere, eğitimcilere, yöneticilere ve toplumun bütün bileşenlerine büyük bir sorumluluk düşmektedir (GSB, 2019: 13).

Gençlik, çocukluk ve yetişkinlik arasında olan, insan yaşamının en ilgi çekici dönemidir. Gençliğin başlangıcından yetişkinliğe kadar süren zaman diliminde birey fiziki, psikolojik ve kültürel dönüşümler yaşayabilmektedir. Bu dönüşümler aynı şartlar altındaki bireyler arasında bile farklı gerçekleşebilmektedir (Sezdirmez, 2008: 55). Gençliğin her zaman coşkulu, dinamik ve enerjik bir yapısı vardır. Genç bireyler ergenlik dönemi olarak da bilinen bu dönemde bir başkaldırı, asilik, bocalama ve kimlik karmaşası yaşamaktadır. Olumsuz durumların da yaşanabildiği geçici olan bu süreçte gençler, farklı hayallerinin peşinde, daha idealist, daha güçlü, kendi kimliğini bulma ve gerçekleştirme hedefinde bir yol izlerler. Bu sancılı dönem çocukluk ve yetişkinlik arasındaki bağınsağlandığı dönemdir. Ancak bu değişim ve gelişim sadece ergenlik döneminde gerçekleşen bir durum değildir, gençlik bir bilinç durumu olarak korunduğu sürece hayat boyu devam edebilmektedir (Daşkıran, 2009: 11).

Ülkemiz genç nüfusun fazla olduğu, yaş ortalaması yüksek olmayan bir toplumdur. Farklı sosyo-ekonomik koşullara, farklı kültür ve aile yapılarına sahip gençlerin bugün içinde bulunduğu çatışma ve problemlerin çözülmesi ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır. Gençlik ve onların eğitimi meselesi Tanzimat'tan beri ülkenin esas gündemi olmuştur. Atatürk gençliğe çok büyük önem vermiş ve Cumhuriyeti gençliğe emanet etmiştir. Gençler toplumların geleceği için önemlidir (Daşkıran, 2009: 1). Atatürk'ün gençliğe duyduğu güven tamdır. 1923-1950 yılları arasında Türk gençleri Atatürk devrimlerini gerçekleştirmek için taşıyıcı bir rol üstlenmiştir. Gençler yeniliklere açık, köklü değişikliklerden korkmayan ve bunun için çaba harcayan bireylerdir. Çünkü gençlik sürekli olarak genç kalan bir kavrama karşılık gelmektedir (Şaşmaz, 2015: 33). 1960'lı yıllardan itibaren değişen toplumsal yapı ile birlikte ortaya çıkan gençlik sorunları, bunalımlı gençler ve gençlik hareketleri gibi durumlar tüm dünyada endişe uyandırmıştır. 1960 sonrası Türkiye'de gençlik çalışmalarında artış görülmüştür. (Öz, 2014: 1). Bu durum gençlik kavramı sorunları üzerinde çalışmalar yapılmasına neden olmuştur (Sarı, 2011: 19).

Türkiye nüfusunun genç bir nüfusa sahip olması yapılan sayımlarla doğrulanmıştır. TÜİK verilerine göre 15-24 yaş arası olarak tanımlanan genç, 2012 itibariyle nüfusun %12'sini oluşturmaktadır. 1982 Anayasası ile birlikte gençlerin siyaset de etkin olması için 2006 yılında değişiklik yapılarak seçilme yaşı 30, seçmen yaşı 18'e düşürülmüştür (Caymaz, 2015: 33). ‘‘Türkiye’de gençlik alanında faaliyet gösteren 3 temel devlet aktörü vardır: (1) Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB), (2) Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve (3) AB Bakanlığı’na bağlı Türkiye Ulusal Ajansı’’ (Küme, 2017: 134).

2.2.1. Gençlerde Siyaset Algısı ve Siyasete Katılım

Gençler kendi hayatlarını hakkında söz sahibi olabilmek için konvansiyonel veya konvansiyonel olmayan yollarla siyasal ve sosyal hayata aktif olarak katılım sağlamalıdır (Şaşmaz, 2015: 1). Gençlerde siyaset algısı, ergenlik dönemi ile birlikte bireylerin kendi gelecekleri ve toplumla ilgili durumlarda karar almaya başladıkları süreç ile paralellik içerir. Gençlik, bireylerin sosyal olarak toplumsallaşmaya başladıkları dönemdir. Siyasi sosyalleşmetoplum olabilmenin ön koşuludur. Gençler için siyasi sosyalleşmenin iki önemli yönü vardır. Bunlardan birincisi, siyasal yapı içerisindeki aldıkları roller, diğeri ise gelecekte yönetimde yer alabilme durumlarıdır. Birinci durum göz önüne alındığında gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin siyasal ve toplumsal katılım sağlanmalıdır.

Gençlik döneminde bireylerin toplumsal bağlanma arzuları yüksektir. Ergenlik döneminde toplumun problemleriyleözne olarak karşılaşmaktadırlar. Bu durum gençlerin toplumsal sorunlara, olaylara ilgilerini arttırmakta ve haksızlıkla, eşitsizlikle mücadele etmek istemelerini sağlamaktadır. Gençlerin siyasete aktif katılımını genellikle bu şekilde gerçekleştirmektedir. Gençlerin siyasete ilgisi olmasına rağmen katılım noktasında pek çok problem yaşanmaktadır. Siyasal hayatta aktif bir biçimde var olmak isteyen gencin bağlanma ideolojilerideğişkenlik gösterebilmektedir (Ergün, 2019: 25). Gençlerin enerjilerin fazla ve zamanlarının daha boş olmasından kaynaklı olarak siyasal katılımları yetişkinlere göre daha fazla olabilmektedir. Gençlerin yaşlarından kaynaklı aldıkları sorumlulukların az olması ve siyasal katılım için gerekli enerjiye sahip olmaları sebebi ile ilerideki yaşamlarına göre siyasal davranışlarda daha fazla katılım sağlayabilmektedir (Kutlu, 2019: 5).

Birleşmiş Milletler gençlerin siyasal katılımını, toplumların gelişimi ve kalkınması için önemli görmektedir. Gençler siyasal katılıma teşvik edilmeli ve

gençlerin sorunları ile ilgilenip, gelişimleri sağlanmalıdır (Certel, 2010: 72). Genç nüfusun bu yönde eğitim alması, sosyo-ekonomik durumlarının karşılaması vesiyasal alana katılım sağlaması kamu tarafında avantajlı bir durumdur (Kutlu, 2019: 1). Gençlerin siyasi katılımları desteklenmeli ve ülkelerine daha faydalı olabilme imkanları verilmelidir. Ülkelerin siyasetinde bilinçli gençler yetiştirmek, sorumluluk yüklemek, demokratik yapının güçlü ve sağlam olmasına neden olmaktadır. Siyasal katılım ve faaliyetlere katılımın erken yaşlarda olması gerekmektedir. Böylece gelecekte tecrübeli siyasetçilerin ve liderlerin yetişmesi mümkün olabilir.

Bir partiye üye olmak ve oy vermek katılım için yeterli bir durum değildir. Gençler geleceklerin kendi fikirlerini belirtebileceği yönde bir katılım sağlamaları gerekmektedir (Görgülü, 2018: 55). Gençlerin politik katılımına yönelik birçok unsurun etkili olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerin bazıları toplumun gençlere olan tutumu, gençlerin içinde bulunduğu koşullar, gençlerin sosyal ve ekonomik hakları, gençlerin politik karar alma süreçleri içine dahil edilip edilmemeleridir (Çakan, 2017: 4). Bireyler yaşamda var olmak için toplumsal tutum ve davranışlarda bulunur. Bireylerin kendi kimliklerini bulmak için yaptıkları sorgulamalar aynı zaman da siyasal ve toplumsal değerlerin de sorgulanmasıdır.

Aile, kitle iletişim araçları, ekonomik durum ve sivil toplum kuruluşları gibi faktörler siyasal toplumsallaşmayı etkilemektedir (Akman, 2018: 174). Türkiye’de çeşitli çalışmalarla gençlerin siyasete katılımı sağlayan en önemli etkilere biri ailedir. Aile dışında akrabalar, sosyal çevre ve eğitim gibi durumlar gençlerin politikleşmesine yardımcı olmaktadır. Siyasete ilgi duyan fakat bir parti veya gruba üye olmamış gençler siyasete girme konusunda teşvik edilmelidir (Gökmen, 2017: 5). Geleceğin yöneticileri olan gençler büyük sorumluluk almalı, siyasi sorunlar üzerine rahatça düşünmeli ve fikirlerini özgürce beyan etmelidir. Siyaset gençler için eğitici ve öğretici olmalıdır. Siyasetle ilgili bilgi sahibi olurken, siyasete katılmaya elverişli bir ortam sağlanmalıdır. Her konuda olabildiği gibi siyasette teori kısmı hariç uygulama ile öğrenilmektedir (Sezdirmez, 2008: 2). Günümüzdeki gençlerin kendilerini ifade etmeleri çok önemlidir. Geleneksel siyasal katılım şekillerini gençler kendileri için bir seçenek olarak görmemektedir. Gençlerin kendilerini daha iyi ifade edebildiği farklı platformlara başvurmaktadır (Küme, 2017: 43).

Bazı araştırmacılar gençlerin siyasal katılımının zamanla azaldığını savunurken bazıları ise teknolojik gelişmelerin yaşanmasını, toplumsal farkındalığın artmasına

neden olup siyasal katılım biçimini değiştirdiğini savunmaktadır (Akman, 2018: 172). Geleneksel katılım şekilleri günümüz genęlerinin daha az kullandıkları katılım şeklidir. Geleneksel katılım biçimleri olan oy vermek, partilere üyelik vb. katılımları genęler artık günümüzde kullanmamaktadır (Küme, 2017. 41). ‘’Arnstein tarafından ‘yurttaşların katılım merdiveni’ adıyla geliştirilen ve daha sonra Hart tarafından genęlerin ve çocukların projelere, örgütlere ya da topluluklara dahil olma derecelerini göstermek üzere uyarlanan ‘genęlerin ve çocukların katılım merdiveni’dir’’ (Certel, 2010: 69). Merdivenin en üst basamağına çıkmak, genęlerin katılımı için önemlidir. Bir rgt veya ęalıřmada genęlerin hangi merdivende olduğu ihtiyağlar, eylemler ve deneyim gibi biręok unsur etkilemektedir (Certel, 2010: 70).

Genęlik ve siyasal katılım arasında sıkı bir bağ vardır. Genę nüfusu fazla olan Türkiye’de, genęlerin politik katılım sağlayıp veya sağlamaması ęokęa tartışılan bir konudur. Genęlerin düzeni sorgulamaları, dinamik yapıları ve ayrıca ülkelerin geleceği olarak görülmeleri genęlerin siyasette en ön sırada olmasını sağlamalıdır (Görgülü, 2018: 54). Tarihte genęler kendilerini fark etmesi ile birlikte yaşadığı toplumlarda yeni ęıđırlar ağmışlar ve kendi hakları için yönetimle savaşmışlardır. Yaşanan gelişmeler 19. Yüzyılda modern toplumların oluşmasında etken olmuştur. Genęlerin sosyolojik olarak ortaya ęıktıđı dönem siyasetle de ilgilenmeye başladığı zaman paralellik göstermektedir. Dünya’da genęliđin siyasete katılımın en fazla olduğu yıllar 1960’lardır. 1960’lı yıllarda devletler genęlerin siyaset ile ilgilenmelerini önemli bulup katılım konusunda desteklemiştir(Karaman, 2020: 33-38).

Yapılan bazı araştırmalarda Türkiye’de genęlerin sosyal ve siyasi alanda katılımlarının az olduğu grlmştir. Türkiye’de yaşanılan bazı siyasi olaylar neticesinde genęlerin toplumsal ve siyasal alanda katılımını engelleyen durumlar vardır. 12 Eylül asker darbesi sonucu olarak 1980 sonrası dönemin genęlerin siyasetten uzaklaştığı bir dönem olmuştur. Yaşanan siyasi olaylar neticesinde genęlerin irade ve irade dışı bir şekilde katılımı engellenmiştir. Yaşanan olaylar neticesinde ve ailelerinin isteği ile birlikte genęler siyasetten uzak durmak zorunda kalmıştır. Daha sonraki yıllarda yaşanan olaylar neticesinde siyasi engeller kademeli bir şekilde kaldırılmıştır. Anayasa değişikliği ile birlikte 1997 yılında genęliđin örgütlenme yasağı kaldırılmış olmasına rağmen 1980’lerde yaşanan olayların hafızalardan silinmesi ęok yavaş geręekleřmiřtir. Uzun süren bu baskının atlatılması yavaş seyir etse de genęlerin katılımı için ęalıřmalar yapılmaktadır (şaşmaz, 2015: 250-251). Genęlik kollarının

kurulması ile birlikte gençlerin siyaseti algılayış şekli değişmiştir. 60'lı ve 70'lı kuşak gençlik kollarında kişiler arasında statü, emir, alt-üst gibi durumlar yaşanmıştır. O zaman ki gençlerin ülkeyi kurtarmak, sistemi değiştirmek gibi amaçları vardır. Günümüz gençlerle o dönemdeki gençlerle bir tutmak yanlış olacaktır. Yeni nesil gençlik daha çıkarımsal amaçla siyasete katılan siyaseti bir yatırım aracı olarak gören nesildir (Gökmen, 2017: 7).

Gençliğin Türk siyaseti açısından yeri ve önemi fazladır. 1995 yılında oy verme 20 yaşından 18 yaşına düşürülerek gençlerin siyasete katılımı artırılmıştır. Gençlerin siyasete katılımı konusunda yapılan araştırmalarda toplumsal değişim bir değişken olarak ele alınmalıdır. Gençlerin siyasi algıları gün içerisinde pratiğe dönüştürülmediği için katılımı pasif kalmaktadır (Koru, 2019: 6). Ancak gençler siyasete hiç ilgi duymasalar bile siyasetle uğraşan aktif çevreden kaynaklı bir yakınlığı sahiptirler. Gündelik yaşamda gençler birçok durumda siyaset ile karşılaşmaktadır. Gençler bu aktifliğin devam etmesi ile birlikte gençlik kollarına katılarak bir takım kişisel kazanımlara sahip olabilmekte ve gelecek için hedeflerini gerçekleştirme yolunda adım atabilmekte. Ayrıca grupların siyasi çalışmaları, gençlerin toplumsal ve siyasi katılımlarını arttıracakları için günümüzde bu katılımlar desteklenmelidir. Gençlerin siyasal olarak sosyalleştiği alanlar genelde lise ve üniversite yıllarında olmaktadır. Bu dönemde yer aldıkları kuruluş, kulüp ve dernek gibi kurumlar gençlerin kültürel olarak siyasete daha fazla yaklaşmasına, orada edindikleri arkadaşlıklar ile siyasi parti ve gençlik kollarına üye olmalarını sağlamaktadır (Gökmen, 2017: 6-31). Ülkelerin geleceği için çok önemli olan gençler, aktif olmaları ve zamanlarının daha fazla olması nedeniyle siyasi katılım artırmak ve kişiler arasında yaygınlaşması için öncü bir durumdur. Genç nesil yetişkinlere göre daha fazla miting, eylem, protesto ve kampanyalar içinde yer alabilmektedir. Bugünün gençleri geleceğin başarılı yöneticileri olabilmeleri için siyasete olan ilgilerinin devam etmesi önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır (Altuntaş, 2019: 2).

Türk gençliğinin bugün ki durumunu net bir şekilde öğrenmek için gençliğin geçirdiği aşamaları bilmek gerekmektedir. Türkiye'de gençliği tanımlarken iki farklı şekilde yapılmaktadır. Olması gereken ideal gençlik (gençlik miti) diğeri de günümüz gençliğini eleştiren, diğer kuşaklardan farkını söyleyen tanımlamalar vardır. Devletin düşünce tarzını benimseyen, devlet merkezli duruş gençlerin siyasallaşması ve politik olması Türkiye'de gençlik mitini oluşturmuştur (Tezcan, 2000: 94). Eleştiriler sadece

2000’li kuşak için değil 80 dönemi gençliği içinde geçerlidir. Türkiye’de gençlik 19 yy. dan itibaren siyasi kategoriye girmiş ve gençlik miti ortaya çıkmıştır (Şaşmaz, 2015: 31). Toplumların bugünü ve yarını için önemli olan gençlerin sorunlarına çözüm bulmaktır. Ancak Türkiye’de gençlere verilen önem, ilgi ve destek tam değildir. Cumhuriyetin kurulmasında en gözde siyasi aktörlerimiz gençlerken, 1980 sorası darbe ile birlikte gençler toplumsal ve sosyal sorumluluklardan uzaklaştırılmıştır. Her ne kadar gençliğin siyasetin içinde yer alınması sağlansa da gençlik hep pasif kalmıştır (Sarı, 2011: 95).

2.2.2. Apolitik Gençlik

Apolitik olmaksızın konularda ilgisiz veya antipati içeren bir yaklaşıma sahip olmaktır. Ülkemizde gençlerin apolitik olup olmadıklarının cevabı net değildir. Günümüz gençlerinin siyasete bakış açısı, partilerin yolsuzluk yaptığı, partiler de ülkenin güncel hiçbir sorununa çözüm üretmediği, partilerde demokratik bir yönetim olmadığı, siyasal alanın katı ve değişmez olduğu yönündedir. Günümüzde gençlerin kullandığı günlük dil ile siyasetin kullandığı geleneksel dil arasında bir uçurum oluşmuştur. Türkiye’nin mevcut siyasi yapısı genç bireylerin açık bir şekilde siyasete katılmasını engelleyen bir yapı oluşturmaktadır. Geçmişte olduğu gibi bugün de bireyler devletlerin siyasal katılıma izin verdiği ölçüde aktif siyasete dahil olabilirler (Gökmen, 2017: 7). Geleneksel siyasi katılımında son zamanlarda düşme görülmektedir. Siyasetle ilgisizlik, kurum ve politikalar hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamak, siyasi sistem hakkında olumsuz ön yargı ve güvensizlik siyasal katılımın düşmesine neden olmaktadır (Küme, 2017: 42). Günümüzde siyasete geleneksel katılımında düşüş yaşanıyor olsa da, bu durum gençlerin siyasetin içinde olmadıkları anlamını gelmez. Gençlerin siyasi konulara ilgili duymalarının altında bazı temel sebepler vardır. Bunlar yaşam standartları, ailelerin öğrenim düzeyleri ve kişilerin eğitim seviyeleri olabilir (Küme, 2017: 42). Gençler apolitik olmadan da bir siyasi yabancılaşma yaşayabilmektedir. Bu durumun nedeni mevcut değer ve kültürden uzaklaşarak farklı değer ve kültürü benimsemeleridir. Mevcut geleneksel yapı ile gençlerin durumu arasındaki çatışma başta pasif bir yabancılaşmaya neden olsa da bu durum zamanla gençlerin aktif bir biçimde sistemle çatışmasına ve sistemi değiştirmeye çalışmasına neden olabilmektedir. Yabancılaşma gençlerin siyasetten kopması değil başka kültüre katılım yapmasıdır (Ergün, 2019: 14). Apolitizasyon olarak değerlendirilen bu durum siyasal bağlamdan uzak, bir kayıtsızlık durumudur (Babacan, 2018: 22). Politikacılar,

eğitimciler ve gençlik çalışanları gençlerin siyasete ilgi ve katılımlarının yetişkinlere göre oranının çok düşük olmasından endişe duymaktadırlar.

Gençlerden beklenen kendi hayatlarını etkileyen politikaların oluşturulmasında ve uygulanmasında söz sahibi olmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için gençlerin bir örgüt etrafında bir araya gelip birleşmesi gerekmektedir. Toplumlarda gençlerin yeri ve önemi yadsınamaz. Bunun için çalışmalar her geçen gün arttırılmalıdır. Bu şekilde gençlerin siyasete karşı ilgisizliği engellenmiş olur (Toraman, 2015: 61). Gençlerin olaylara karşı etkisiz ve tepkisiz olmasının engellenmesi için önlemler alınmalıdır. Türkiye’de toplumsal anlamda gençlerin siyasete katılımına ilişkin olumsuz algı değiştirilmeli ve Türk gençliğinin siyasete daha aktif katılım sağlanması için çalışılmalıdır. Devlet ve sivil toplum örgütleri gençleri siyasi katılıma teşvik etmesi gerekmektedir. Gençler yaşadığı toplumun geleceği için hem de kendi gelecekleri için yeni projeler üretmelidir (Sezdirmez, 2008: 58). Türkiye’de gençlerin siyasal duruma katılımı en fazla oy verme ile açıklanmaktadır. Ayrıca bunun dışında bir siyasal süreç dahil olmak veya sivil toplum faaliyetinde bulunmak aktif katılım çok az olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte gençler tarih sahnesinde yer almıştır. Gençlik miti, vatanı kurtarma misyonları eğitimli gençlerin 80 dönemine kadar devam etmiştir. Apolitik söylemler 1990’larda popüler dilde kullanılmaya başlanmıştır. 1970’li yıllarda doğan Özal’ın çocukları olarak bilinen darbe sonrası genç nesilden başlayarak günümüze kadar süren süreçte apolitik söylemlerin etkisi devam etmiştir. Fakat yakın tarihe bakıldığında gençlerin apolitik olmadığını bir örneği Gezi Parkı eylemleridir. Bu süreçte apolitik gençlik söylemi sorgulanmıştır. Yakın tarihimizde gerçekleşmiş olan Gezi Parkı eylemleri gençlerdeki politik katılımın ve sosyal hareketliliğin bir göstergesi olmuştur. Politik-apolitik tartışmaları Gezi Parkı eylemleri üzerinden değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmalarda katılımcılardan elde edilen bulgulara göre; Gezi Parkı eylemleri günümüz gençlerinde apolitikleşme olmadığını kanıtlar. Gezi Parkı olayları ayrıca apolitik olan bir kısım genci de politikleşme sürecine dahil etmiştir. Tanyaş’ın yapmış olduğu araştırmaya göre katılımcılardan elde edilen duruma göre gençler apolitik durumu kabul etmediklerini söylemişlerdir.

Apolitik kavramı gençler arasında kabul görmese de kuşaklar arasında hala bu etkinin var olduğu tespit edilmiştir. Siyasi olayları bilme, geçmişi bilme, okuyup ve öğrenme politik olmak için önemlidir. Eğitimli olmak politik olmak için önemlidir

(Tanyaş, 2015: 26-43). Gençler bugünkü siyasal durumdan memnun olmadıkları, siyasal sistemin kendilerine cevap veremeyeceğini düşündükleri için siyasetten uzak durmaktadırlar. Bu durumun darbeler, neo-liberal politikalar, küreselleşme ve siyasetin yansıtmış olduğu negatif etkilerden kaynaklanmaktadır. Dijital sosyalleşme biçimlerinin bireylerin yaşamına girmesiapolitik kavramını günümüzde yeniden gündeme gelmiştir (Çam, 2018: 93).

Günümüzde gençlerin apolitik olup olmaması hala bir tartışma konusudur. Çağdaş toplumlarda gençlerin apolitik olduğuna ilişkin söylemler gerçeği yansıtmamaktadır.Sosyal medya çağında yaşayan gençler kendilerini daha özgür bir biçimde ifade edebilecekleri bir imkana sahip olmuşlardır. Ülkemizde 80 dönemine kadar var olan gençlik miti artık önemini yitirmiştir. Gençler artık kendilerini bir siyasi kategoriye sokmamaktadır. 1990'lardan 2000'lere küresel olarak tüketim toplumuna geçişte gençlerin apolitik oluşu ve sosyal gerçekliklerden soyutlandığı düşüncesi hakim olmuştur. Ancak Türkiye'deki gençlerin siyasi ilgisizliğinin altında yatan daha pek çok sebep vardır. Ülkede yaşanan siyasal sürecin topluma etkileri, yasal uygulamaların siyasal hareketleri sınırlandırması ve medyanın sürekli olarak bireylerin bilinçaltına siyasetin kirli bir yer oluşuna ilişkin yayın yapması bunlardan bazılarıdır. Bugün devletler ekonomik olarak bir özgürlüğü olmayan gençlerivatandaş olarak görmek yerine ailenin bir uzantısı olarak görmektedir. Ayrıca gençlerin siyasete katılımı aileler tarafından sınırlandırılmaktadır.Bu yüzden çoğu genç siyaseti güvenilmez olarak algılamaktadır (Çelik, 2013: 40).

Devlet tarafından siyasete katılımının ve ilginin kısıtlanması ise apolitizasyon kavramı yerine depolitizasyon kavramı ile açıklanması daha doğru olacaktır (Gökmen, 2017: 38). Kapani (2007: 150) depolitizasyon kavramını toplumda kendiliğinden ortaya çıkan bir durum olmadığını devlet tarafından bilinçli bir biçimde gerçekleştirildiğini söyler. Depolitizasyon gençlerin yönetimden uzak tutulmasıdır. Depolitizasyon tanımının 80 sonrası Türkiye dönemi için kullanılmasidoğru olacaktır. Darbe dönemi sonrasında yönetim toplantı ve yürüyüş yapmayı, dernek kurmayı ve sivil toplum örgütlerine katılmayı yasaklamıştır. Bu süreçte bireylerin sadece siyasetten uzak durmaları değil kendi aralarında ortak hareket etmeleri de yasaklanmıştır (Şaşmaz, 2015: 38). 12 Eylül 1980 darbesi yaşanan siyasi gelişmeler depolitizasyona örnektir. Darbe sonrası anayasa bağlı olarak toplumda yer alan sendikaları, dernekleri, çeşitli meslek gruplarını siyasetten uzaklaştırmış ve siyasi

partilere destek olmasını yasaklamıştır. 1982 Anayasası ile yasaklanan durumlar sadece o dönemi etkilemekle kalmayıp gelecek kuşaklarda bu durumdan olumsuz etkilenmiştir.

1980 dönemi yaşanan olumsuzluklar nedeniyle aileler çocuklarını siyasetten uzak tutmuşlardır. Bu durum 2000'li yıllarda kadar devam etmiştir. Ülkenin geleceği olan gençlerin bu durumu siyasi partileri etkilemiş, partilerin gençlik kolları dağıtılmıştır (Karaman, 2020: 30). Gençler, 12 Eylül anarşi ortamından ekilenmiş, arkadaşlarının ölümünü görmüş, sonrasında anne baba olduklarında yaşadıkları bu korkular yüzünden çocuklarından okullarını bitirene kadar siyasetten uzak durmasını istemiştir. 1980 ve 1990 yılları arasındaki gençliğin siyaset ile tanışması zorlaşmış, siyasete başlamaları 20'li yaşların sonrasını bulmuştur. Gençlerin işinin öğrencilik olduğu ve siyasetle ilgilenmek olmadığı ortak düşünce haline gelmiştir (Yücel, 2007: 63). 1980 sonrası gençliği yani Y kuşağı apolitik olmuş gençliktir. Y kuşağı 90'lı yıllarda vurdumduymaz bir kuşak olarak görülmektedir (Çam, 2018: 89). Sonrasında siyasetle aktif bir şekilde katılım gösteren gençler, siyasi parti liderlerine ve demokratik engellere takılsa da bu durum gençlerin siyasetten uzaklaşmasını engellememiştir. Günümüzde gençlere milletvekili olma şansı verilmiş olsa da partilerin geleceğin teminatı olan gençlere daha fazla değer vermesi ve önünü açması gerekmektedir (Karaman, 2020: 100-102).

12 Eylül sonrası dönem için gençlerin örgütlenmesi, siyasal katılım ve sosyalleşmede noktasında yapılan sınırlandırmaların etkisi o dönemleri yaşayan nesillerin gençler üzerinde yaptıkları baskıyla günümüzde de devam etmektedir. Son dönemde yapılan araştırmalarda Batı toplumlarında siyasete katılımında azalma yani 'depolitizasyon' politikadan uzaklaşma görülmektedir. Çağımızda politik çatışmaların eskisi gibi olmaması, siyasi partilerin ideolojik ayrımlarının kalkması, partilerin birbirine benzerlik göstermesi gibi nedenler katılımın azalmasına neden olmuştur. Batı toplumlarında ferah seviyesinin artması ile de depolitizasyon etkisinin arttığı öngörülmektedir. Bireylerin daha rahat hayat sürmeleri, kentlerinin sorunlarını devlete bırakmaları politikadan uzaklaşma nedenlerindedir (Kapani, 2007: 148).

2.2.3. Türkiye Gençlik Hareketleri

Her toplumsal hareket zamanla kurumsallaşır ve durağanlaşma yaşar. Ancak bu durum gençlik hareketleri için geçerli değildir. Gençlik devamlı aktif ve yenilenen bir süreç yaşadığı için bir kurumsallaşma ve kalıplaşma içerisine girmemektedir.

Toplumda meydana gelen hareketlenmelerde gençler dış dünyayı hareket ettirme ve değiştirme özelliğine sahiptir. Dünyadaki yaşanan tüm hareketlenmelere bakıldığında başlatan ve sürdüren kişinin gençler olduğu görülmektedir. Gençliğin kendine has özellikleri ile Dünya üzerinde yaşanan olayların başlamasını, devam ettirmesini ve olaylara yön vermesine neden olmaktadır (Karaman, 2020: 34). Öğrenci olayları meydana geliş tarihi, eğitim ve öğretim kurumlarının tarihi kadar eskidir. Dünyada meydana gelen öğrenci olaylarının ortaya çıkma sebepleri yönetim sistemi, ekonomi, sosyal haklar, eğitim sistemi ve demokrasi anlayışına göre oluşmaktadır (Bulut, 2011: 125). Gençlik hareketlerinin tarihçesine baktığımızda Osmanlı döneminde yaşanan olayların temellinde Batı etkisi görülmektedir. Bilimsel alanda ilerleyebilmek ve Batının standartlarına ulaşabilmek gençler en önemli amaç olmuştur. O dönemdeki Yeni Osmanlı Hareketleri, Fransız İhtilali'nin etkisi, Tanzimat dönemin etkileri yaşanan sürecin örneklerindedir. Avrupa'ya gönderilen genç elçilerimiz sayesinde Batı kültürünü yakından tanımak ve oranın fikir akımlarından yararlanmamıza neden olmuştur (Öz, 2014: 9). Türkiye'de gençlik hareketleri ilk Osmanlı döneminde başlamış ve Cumhuriyet'in kurulması ile de gençlik hareketleri devam etmiştir. İlk hareketlilik vatanı savunmak ve bağımsızlık için yapılmıştır. Türkiye'de gençlik Tanzimat'tan 80 dönemi olaylarına kadar bir biçimde seslerini duyurabilmişlerdir (Karaman, 2020: 41). Ülkemizdeki yapılan araştırmalarda gençlik hareketlerinin başlangıcı olarak Suhte İsyanları görülmektedir (Öz, 2014: 11). Kanuni Esasi'nin askıya alınması ve Abdülhamit dönemindeki baskılardan kaynaklı siyasal alanda öğrenci hareketliği yaşanmıştır. Bu gençlik hareketlerigizlilik içinde gerçekleştirilmiştir (Karaman, 2020: 44). Cumhuriyet dönemi 1924-1938 yılları arasında, gençlik için hareketli bir dönem olmuştur. Bu dönem yaşanan bir gençlik hareketliliği ise Bulgaristan'da meydana gelen Razgrad şehrindeki Osmanlı mezarlarının tahribi sonucu yaşanmıştır. Gençler İstanbul'daki Bulgar mezarlığına çelenk koyarak başlattığı gösteri daha sonra büyümüştür (Öz, 2014: 32). Türkiye'de siyasal hayat da din ve siyaset ilişkisi noktasında değişime uğramıştır. 1946 yılında çok partili hayat geçiş ile birlikte demokratik hayat başlamıştır. Bu dönemde din eğitiminin verilmesi siyasi tartışmalar çıkmasına neden olmuş ve din eğitimi konusunda değişim yaşanmıştır (Macit, 2010: 77-78). 1950 ve 1980 arasındaki dönemde çok partili yaşam ile öğrenci hareketlerindeki yoğunluğun, üniversite gençlerinin sorunları ile paralel olduğu görülmektedir. Gençlik hareketleri genel olarak o dönemdeki yaşanan siyasal olayların sonucunda gerçekleşmiştir (Bağcı, 2010: 1517).

Türkiye’de gençlerin siyasetle olan ilişkisi üç şekilde ele alınmaktadır. İlki iyi bir eğitim almış, vatani kurtarmak için uğraşan gençliktir. İkincisi, Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, Cumhuriyeti korumak için var olan Atatürk gençliğidir. En sonuncusu ise 60’larda ortaya çıkan ve 70’lerde örgütlenen, 12 Eylül darbesi ile uzaklaştırılan bir gençliktir (Yücel, 2007: 59). Atatürk dönemi yaşanan sıkıntı ise Bursa Nutku olayı ile gençlerin sessiz kalmayacağını göstermesidir. Gençlik Atatürk İlkelerinin ve Atatürkçülüğün her zaman savunduklarını protestoları ile göstermiştir (Bulut, 2011: 142). 50 dönemi sonra tek partili hayat bitmiş birçok değişimin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde gençlik yine sahneye çıkmış ve Demokrat Parti ile anlaşamamıştır. Bu dönemin ilk gençlik hareketi ise Kıbrıs sorunudur. Kıbrıs’taki kilise sorunu, Rumlar kendi aralarında yaptığı referandum ile Kıbrıs’ın Yunanistan’a verilme kararı Türk gençliğinin harekete geçmesine neden olmuştur (Şaşmaz, 2020: 62). 1950’lerin değerlerine ve yaşam biçimlerine karşı gelişmiş olan protesto gösterileri, boykotlar ve isyanlar 1960’ların sonlarına doğru gençlerin karşı kültürü benimsemesine neden olmuştur. Uyuşturucu kullanımı, Doğu hayranlığı, tuhaf giysiler ve uzun saçları benimsemiş bir gençliktir. 1960’lı yıllarla birlikte savaş karşıtı öğrenci eylemleri ve kültür değişimi ve ayrıca yaşlı kuşağa karşı isyan başlatılmıştır (Bulut, 2011: 127). Türkiye’de gençlik hareketleri en fazla 1961-1971 yılları arasında gerçekleşmiştir. 60 darbesi ile birlikte toplumda gençler daha önemli hale gelmiştir. 61 Anayasası düşünce özgürlüğünü önceliyor olmasından dolayı, sol düşünceler toplumda kolayca ifade edilebilmiştir. Sağ-sol çatışmaların ilk kıvılcımı bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu çatışmalar Kanlı Pazar olarak bilinen olaya kadar sürmüştür. Gençlerin en fazla politize olduğu 60’lı dönem olmuştur bunun nedeni 61 Anayasasının özgürlüklere önem vermesinden kaynaklanmıştır (Şaşmaz, 2015: 34). 1961 Anayasası özgürlükçü bir ortam sağlanmış, her türlü koşulda fikirlerin ifade edilebildiği bir dönem olmuştur. Bu şartlar Gençlerin daha çok bilinçlenmelerini, sorunlara karşı daha gerçekçi yaklaşımlara sahip olmalarını ve bir ideolojiyi savunmalarını sağlamıştır.

Türkiye’de yaşanan gençlik hareketleri üçe ayrılır; üniversite reformları, ülke sorunlarına karşı hareketler ve ideolojik hareketler. 1961 Anayasasının sağlamış olduğu özgürlükçü durum toplumsal, kültürel ve siyasal her durumu konuşmaya ve tartışmaya imkan vermiştir. 1968 dönemi hareketleri sol düşüncelerin, örgütlerin, çeviri kitapların artışı ve karşı tarafı oluşturan milliyetçi düşünceler arasında

yaşanmıştır. 1950 yıllarında sonra sağ ve sol kutuplaşmalar yaşanmış ve bu grubun önde gelenlerini gençler oluşturmuştur (Yücel, 2007: 60). 68 kuşağını bu dönemde ekonomik gelişmeler ve demokrasiyi güvensiz bulan bilge ve aydın olan üniversiteli genç kesim oluşturmuştur. Öğrenci hareketi olarak başlayan olaylar giderek büyümüştür (Uslu, 2012: 53).1968 yılında başlayan öğrenci hareketleri sonucunda ülkücü/milliyetçi gruplar ve komünist düşüncedeki gruplar ortaya çıkmıştır (Acar, 2018: 5). 68 hareketi karşıt grupların mücadele ettiği, genç olsun olmasın bireylerin silahlı mücadeleye girdiği ve statüyü savunanlarla reddedenlerin mücadelesi haline gelmiştir (Uslu, 2012: 52).

1950’li yıllarında yaşanan göç hareketleri, eğitilmiş genç bireylerin hızlı toplumsal değişimin karşısında Kemalizim taraftarlıklarından uzaklaşarak farklı ideolojileri benimsemesine neden olmuştur. Yaşanan kültürel değişim ve kurumsal yapıların bütünleştirici etkisinin olmaması öğrenci hareketlerine neden olmuştur. Gençlerin sosyal hareketlenmelerindeki en önemli neden kültürel kopukluğun yaşanmasıdır. Yaşanan olaylarda ölen, yaralanan çoğu kişinin köy ve kasabalardan gelen gençler olduğu bilinmektedir. 68 kuşağı Batı’da meydana gelen olaylardan etkilenmiştir. Eğitim sisteminin, üniversitelerin, siyasi yapıların sorgulanmasına neden olmuştur. 68 hareketi direk iktidara karşı yapılan bir eylemdir. Yaşanan olaylar öğrencilerin en aydın, seçkin kesiminde, üniversitelerde, bilgi, sanat ve kültür alanından tüm aydın öğrenci kesimlerine kadar yayılmıştır. 1970’lere kadar yaşanan hareketlilik öğrenciler ve aydınlar arasında yaşanmıştır (Yücel, 2007: 61).

70’li yıllarda politize olan gençler siyasal şiddet yaşamaya başlamışlardır. 27 Mayıs heyecanı geçmiş, darbe ile indirilen siyasallar tekrar gelmiş, reformlar gerçekleştirilememiştir. Gençlik bu durumda farklı siyasal akımlara başvurmuşlardır. 70-80 dönemi gençlerin siyasal şiddete başvurduğu yıllar olarak bilinmektedir. Bu dönemlerde gençler sağ-sol olarak kesin olarak ayrılmış ve çatışma yaşanmıştır. Bu iki grup çatışma yaşasa da ortak amaçları kökten bir değişim, iyiye gidiş ve memleketi kurtarmaktır (Şaşmaz, 2015: 35). Türkiye Cumhuriyetinin siyasal ve toplumsal tarihinin en çok unutulmak istenen olayları, hemen her toplumsal kesimden bireyler üzerinde derin izler bırakan 1970-1980 yılları arasında yaşanmıştır. “... 1973 yıllarında seçim afişlerinde ‘Denenmiş denenmez, solcuya, renksiz aldanma!’ ‘Kızıl eşkiyayı MHP ezer’ (1973) şeklindeki ifadelerinin ortaya koyduğu üzerine ideolojik kutuplaşmalara dönüşmüştür (Macit, 2010: 87). 12 Mart Muhtırası ile demokrasinin

bir daha sekteye uğramasına neden olmuştur. 61 Anayasa'sının yapmış olduğu özgürlük ortamı ortadan kalkmıştır. Anarşi ortamının tek nedeni olarak gençlik gösterilmiştir. Gençlik üzerinde uygulanan cezai yaptırım öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'a verilmiştir. Mayıs 1972 tarihinde solun öğrenci liderleri ve Meclis'teki bazı kişilerin engellemelere karşı cezaları idamla sonuçlanmıştır (Şaşmaz, 2020: 91-92).

1970'li yıllara gelindiğinde Türk toplumu değişime uğramıştır. Hızlı bir şekilde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilmiştir. Türkiye kalkınmak ve ilerlemek için elinden geleni yapmıştır (Macit, 2010: 72). 1975 sonrası dönemde üniversiteliler sağ-sol çatışmalarının yaşandığı ve ölümle sonuçlandığı dönem olmuştur. Her iki grup da kendi amaçları doğrultusunda ülkeyi kurtarmayı amaçlanmıştır. Sağ grup ülkeyi komünistlere karşı korumayı amaç edinirken, sol grup kötü durum karşısında halkı korumak ve kurtarmayı amaçlamıştır. 1977 yılında bu gruplaşmanın en üst düzeyde olduğu dönemde kişilerin giyim kuşamından anlaşılır bir sembol haline gelmiştir. Yaşanan olaylar üniversiteden, lise ve ortaokul öğrencilerine kadar düşmüştür (Şaşmaz, 2020: 94-95). Gençler arasındaki kutuplaşmalar 12 Eylül 1980 darbesinde çok sayıdaki gencin hayatını kayıp etmesi ile birlikte sonuçlanmıştır. Farklı siyasi görüşlere sahip gençler yaptığı eylemler sonucunda tutuklanarak cezaevlerine girmiştir (Acar, 2018: 5). Bu dönemlerde devam eden olaylar ve 80 döneminin yaşanmasıyla siyasetten soğuma başlamıştır (Uslu, 2012: 53). 12 Eylül 'e kadar yaşanan her olayda gençler savunulmuştur. Yaşanan olaylarda toplum gençlerin arkasında durmuş, gençlerin siyasetle ilgilenmeleri meşru olarak görmüşlerdir. Ancak 80 dönemi ile birlikte yasaklanmalar getirilmiştir ve gençleri apolitizasyon süreci başlatılmıştır. (Yücel, 2007: 62). 80 dönemi 1968-1978 kuşaklarının aksine ideolojiden uzak ve ekonominin ön planda olduğu bir gençliği meydana getirmiştir. Bu sürecin sonunda gençliğe sorunlara nesnel ve yeni çözümler getirecek potansiyel olarak bakılmış ve gençliğe yeni anlamlar yüklenmiştir (Çam, 2018: 90).

Özal'ın çocukları olarak da bilinen 80 dönemi gençliği ayrı bir araştırma konusu olabilir. Bu dönem tüketici toplum ve apolitik olmuş bir gençlik dönemi yaşanmıştır. Tüketim toplumu olarak algılanmasının nedeni ise dışa açılım yaşanması ve yurt dışından ürün alınmasından kaynaklıdır. 1980 dönemi depolitize olmuş gençler bireyselleşmiş ve toplumun sorunları ile ilgilenmekten uzaklaşmışlardır. 80 dönemi yaşanan kentleşme, göç hareketi ve hızlı değişen, küreselleşen dünyada gençleri

etkilemiştir. 80 dönemi yaşanan olaylarda Cumhurbaşkanı seçilememesi, yaşanan siyasi cinayetler, sağ-sol, alevi-sünni çatışmaları siyasi cinayetlerin başlama nedenidir (Sezdirmez, 2008: 32). Kadınların bu dönemde artık siyasal söylemde daha fazla yer almaktadır. Bunun nedeni ise sosyo-ekonomik değişimler ve kadınlarda görülen feminizm rüzgarıdır. 1980’li yıllarda afiş ve ilanlarda kadının gençlik hareketlerinde yer almasında bu geleneksel konumdan bir değişim yaşandığı da görülmektedir. (Macit, 2010: 118). 90’lı yıllarda Ankara ve İstanbul’da liseli cinayetleri ve gençlik çeteleri çatışmaları yaşanmıştır (Şaşmaz, 2015: 36). Ancak 1990-2000’li yıllarla birlikte gençlerin geleneksel siyasal katılımlarında azalma yaşanmıştır. Bunun nedeni ise gençlerin katılım şekillerinin değişmesinden kaynaklanmaktadır (Çam, 2018: 93).

2000’li yıllar ile birlikte gençler internetin sağladığı yeni sosyal iletişim ağları sayesinde siyasal hayata katılma göstermiştir. Sosyal medya ile gençlerin tekrar siyasal hayata katılımları olumlu bir şey olarak görülmüştür (Çam, 2018: 92). Günümüz gençlik hareketleri eski gençlik hareketlerinden farklı, daha masa başı hareketlerdir. Amaçları ve benzerlikleri bulunsa da günümüzde teknolojilerin daha fazla gelişmesi ile birlikte gençlik hareketleri bu platform üzerinden devam etmektedir. Gençlik hareketleri, mevcut duruma karşı bir başkaldırı veya eleştiri gibi durumların yanında bir yenilik hareketi olarak da karşımıza çıkmaktadır (Koru, 2019: 8). Türkiye’nin yakın siyasi tarihindediş sol ayrımı gençlerin kendilerini bir kimlikle tanımlamasında ve siyasal partilerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Ancak günümüze bakıldığında bu ayrımların gençlik üzerinde pek bir etkisi bulunmamaktadır. Sağ-sol ayrımının yerine yeni simgeler ve değerler almaya başlamıştır. Yani artık ekonomik ayrılmalar yerine kültürel ayrılmalar yaşanmaktadır. Bu durum neo-liberal politikaların teşvik etmesinden kaynaklıdır. Gençler arasında artık kendilerini sosyal, liberal, demokrat, muhafazakar, liberal, İslamcı, milliyetçi olarak gören seçmenlerin sayısı daha fazladır. Gençler kendilerini eskiden olduğu gibi sağcı, solcu, ülkücü gibi kimliklerle tanımlamamaktadır (Çam, 2018: 96).

2.2.4. Gençlerin Sorunları ve Politikaları

Gençlerin kendi geleceğiiülkenin geleceği için çok önemlidir. Türkiye’nin en büyük şansıda genç bir nüfusa sahip olmasıdır. Bugüne dek siyasi partiler, liderler gençleri sadece parti peşinde koşan, afiş, broşür dağıtan kendilerine yardımcı olan bir unsur olarak görmüşlerdir. Ancak devletin ve toplumun gençlere daha fazla anlam yükleyip sosyal, siyasi, ekonomik olanakları sağlaması ülkenin yarınları için çok

önemlidir (Sezdirmez, 2008: 62). Gençliğin sorunları aynı zamanda toplumun sorunlarıdır. Gençlik yaşadığı toplumla bir bütün olduğu için koşul ve süreçleri aynıdır. Toplumun karşılaştığı tüm sorunlar gençliğe yansımakta ve gençleri pek çok biçimde etkilemektedir. Gençlerin düşünce, davranış biçimleri ve buna kaynaklı yaşadığı sorunlar o toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısıyla ilişkilidir. Mevcut toplumsal ilişkiler incelenerek gençlerin hangi koşullar altında hangi sorunlarla karşılaştığı saptanabilmektedir (Sarı, 2011: 54).

Türkiye’de gençlerin yaşadığı pek çok problem vardır. Bu problemlerden bazıları çözümlenebilirken bazıları kalıcı problemlerdir. Türkiye’ye gençliğinin en büyük problemlerinde biri eğitim sorunudur. Eğitim Tanzimat’tan bu yana ülkenin ana sorunu olmasına rağmen bugün hala tam olarak çağdaş bir eğitim sistemine geçilememiştir. Okullaşma oranı Batı ülkelerine göre çok düşüktür. Eğitimde alt yapı yetersizliği, yöntem eksikliği gibi pek çok sorunlar vardır (Sarı, 2011: 55). Gençler eğitim sistemi içerisinde adeta ezilmektedir. Sınavlarla yarış odaklı eğitim anlayışı gençlerin üzerinde psikolojik sorunlara neden olmaktadır. Üstelik sürekli yenilenen eğitim sistemi fırsat eşitliğini sağlayacak işlevi de yerine getirememektedir. Günümüzde okullarda verilen eğitimin yetersiz görülmekte, okullar bile ücretli ek kurslar açmaktadır (Certel, 2010: 21).

Her çağın kendine göre sorunları vardır. Ülkemizde gençler arasında en büyük bir diğer problem gelecek kaygısıdır. Gençlerin ekonomik bağımsızlığı bir gündem oluşturmamaktadır. Gençlerin ebeveynlerinin gözetiminde korunmaya ihtiyacı olan kesim olarak görülmektedir (Şaşmaz, 2015: 2). Günümüzde ayrıca gençlerin en fazla problem yaşadığı konu işsizliktir. Türkiye’de 15-24 yaş arasında 12 milyondan fazla genç, iş bulmak, okul bitirmek veya eğitimi yarım bırakmak, bir kimlik oluşturmak, aileden uzaklaşmak gibi pek çok problemlerle karşı karşıyadır. Bu süreçte topluma ve devlete düşen en büyük görev gençlik katılımını göz önüne alarak, gençlerin ihtiyaçları doğrultusunda sorunları çözecek politikalar oluşturmaktır (Certel, 2010: 43). Devletin gençler adına yararlı politikalar yapması, ülkenin gençlik potansiyelini iyi değerlendirmesi gerekmektedir. Türkiye’de gençlerin yaşadığı en önemli sorunlardan biri vizyon sorunudur. Son yıllara bakıldığında devletin gençlere bakış açısında küçümseme, hor görme vardır. Yapılan konuşmalarda her zaman gençlik nereye gidiyor sorusunu sorulmaktadır. Bu sorunun altındaki istikrarsızlık ve yozlaşma yaratmaktadır. Gençlerin bireysel olarak sorunlarına inmek yerine gençleri toplu

olarak ele almaktadır. Gençlerin politikadan ve toplumsal olaylardan uzak tutulmaya çalışılmaktadır. Konuşmayan ve giderek duyarsızlaşan gençler kendi sorunları ve toplum sorunları ile ilgilenmemektedir. Kurumlar gençliğinin sorunlarına araştırırken devletin ve toplumun gölgesinde bir gençlik yetişmektedir (Sezdirmez, 2008: 57).

Dünyada sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimlere yaşanmakta ve gençler bu değişime hızlı bir şekilde ayak uydurmaktadır. Olumlu durumlardan gençlerin en fazla yararlanıp olumsuz durumlardan da en az şekilde etkilenmesi için ailenin, eğitim kurumlarının, toplumun ve devletin gençlere yardım etmesi gerekmektedir. Ancak aile baskısı, çevre, toplum baskısı, okuma baskısı ve iş bulma baskısı gibi durumlar genç olma halini zora sokmaktadır. Bu baskı altında kalan gençlerin ayrıca geleceğe karşı umut beslemeleri zorlaşmaktadır. Sivil, siyaset ve sosyal hakları olan gençlerin yetişkinliğe geçmesi vatandaş olması güçleşmektedir (Çelik, 2013: 42). Toplum gençlerin problemlerini üstlenmelidir. Gençler kimlik problemi ve işsizlik problemigibi durumlarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar göz ardı edilmemeli gençlerle birlikte aktif bir politika yürütülerek ile çözülmelidir (Uslu, 2012: 46).

Gençlik politikaları ile gencin kendi potansiyelinin farkına varması sağlanmalıdır. Gençliğin enerjisi ülkenin ekonomik, kültürel ve toplumsal kalkınmasının sağlanması için kullanılmalıdır. Gençlik politikaları sadece gençlerin sorunlarını çözmeye yönelik veya karşılaştığı sorunlara karşı önlem oluşturmamalıdır. Gençlerin olumlu beklentilerine karşı bir çalışma da yapılmalıdır (Peri, 2019: 50). Türkiye’de gençlere yönelik kapsamlı ve sorunların çözülmesine yönelik veya beklentilerini karşılayan bir politika yapılmamıştır. Ülkenin genç nüfusa sahip olması yetkililer ve ülke adına büyük bir kazanımdır. Bu avantajı iyi değerlendirmek için gençlerin iyi bir eğitim alması, sosyal alanlarda katılımlarını arttırması gerekmektedir (Certel, 2011: 96). Gençlerin sürekli katılımını sağlayan bir politika düzenlenmelidir (Peri, 2019: 49). Gençlerin beklentileri ve gözle görülebilir sorunlar gençlik üzerine araştırma yapmayı ve politika üretmeyi gerektirmektedir. Türkiye’de gençlik politikaları uygulanırken gençlerin düşünceleri dikkate alınmalıdır (Adıgüzel, 2020: 100). Gençlik sorunlarını önlemek amacıyla gençlik politikaları yapılandırılması gerekmektedir. Bu sebepten dolayı gençlerle ilişkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları, gençlik konseyleri ve gençlik grupları bu sürecin içerisine katılması gerekmektedir. Gençlik politikalarının meydana getirilmesinde sivil toplum

kuruluşları gençler için çok önemli bir etkiye sahiptir. Devlet, yalnızca günümüz gençlik sorunlarını değil yeni nesillerim geleceğine etki edecek sorunları hesaba katmalı, beklentilere uygun, siyasi çıkarlardan uzak tarafsız bir politika yürütmelidir (Peri, 2019: 52-53). Anayasada devlet tarafından gençlerin haklarından bahseden özel bir madde yer almamaktadır (Certel, 2010: 13). Gençler politika için önemli olsa da Türkiye’de sağlıklı bir gençlik politikasının olduğundan bahsetmek güçtür. Yürütülen politikalar gençleri merkeze almalıdır. Eğitim, sağlık, barınma, ekonomik ve sosyal haklar için geliştirme yapılmalı ve gençlerin siyasi katılımını artıracak çalışmalar yapılmalıdır (Adıgüzel, 2020: 94).

2.3. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasını Etkileyen Faktörler

2.3.1. Aile Faktörü

Türk toplumu aile örgütlenmesi üzerine kuruludur. Aile kurumunun sağlamlığı ise toplumsal norm ve değerlere bağlanmaktadır. Himaye, itaatve güven gibi aile kurumunun düzenlenmesini sağlayan kavramlar toplum açısından da önemlidir (Özpolat, 2010: 15). Aile, bireylerin buldukları toplum ve kültür ile ilgili eğitim aldıkları ilk yerdir. Aile temel ihtiyaçlarla birlikte sosyal ihtiyaçların da giderildiği bir kurumdur (Cizmeci, 2015: 13). Toplumun en küçük birimi olan aile bireyi biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik sosyal ve siyasal alanda etkilemektedir (Öztürk, 2020: 2). Ailede karşılıklı konuşmalardan daha çok örnek davranışların etkili olmaktadır. Aile sevgi, saygı, anlayış gibi değerlerin ilk öğrenildiği yerdir. Bireyler çocukluk ve gençlik dönemlerinde kazandıkları değerlere daha fazla önem vermektedir (Emiroğlu, 2017: 120). Ailenin varlığı sahip olduğu işlevler bakımından bireyin hayatında çok önemli bir olgudur. Aile kurumunun üstlendiği fonksiyonları açısından başka kurumların başarılı bir şekilde uygulanması mümkün değildir. Aile kurumu durağan değil aksine durmadan değişim ve hareketlilik göstermektedir. Aile içinde meydana gelen değişimlerden toplumda etkilenmektedir. Aile ve toplum arasındaki bu değişim bazen uyum bazen de çatışma içerisine girerek yaşanabilmektedir (Daşkiran, 2009: 20). Modernleşme sonrası toplumsal değişimle birlikte aile yapısında da ciddi değişimler olmuştur. Fakat bu değişimler aile kurumunun, bireylerin ilk sosyal gelişimlerinin başladığı yer olarak işlevinin devam etmesine engel olmamıştır. Modern toplumların oluşması ile aile kurumu bazı görevlerini eğitim, sağlık, güvenlik gibi fonksiyonlarını başka kurumlara aktarmış olsa dahi millet ve kültürlerin gelişmesi için temel görevi devam etmiştir.

Aile bireyin siyasal kimlik ve davranışlarının oluşmasında etki etmektedir. Yapılan araştırmalarda çocuğun siyasal sisteme bakışı, tercihleri ve tutumları üzerinde ailenin ciddi bir etkisi olduğu görülmüştür (Doğan, 2016: 42). Bireyin ilk sosyalleşme yaşadığı yer olan ailede bireylerinin tutum ve davranışlarının, iletişim ve etkileşimlerinin demokratik olması sosyalleşme açısından önemlidir. Çocuklar ilk öğrenmeyi taklit etme yoluyla ailesinden öğrenmektedir (Özpolat, 2010: 15). Aile çocukların düşüncelerinin oluşmasını sağlayan ilk temel yapıdır. Çocuk iktidar ilişkisi ilk kez ailede başlamaktadır. Bu durum ileriki yaşamda çocuğun siyasi alanda bireysel davranışlarının oluşmasını etkilemektedir (Doğan, 2016: 41). Bireyin toplumsallaşması çocukluk ve genç yetişkinlik döneminde şekillendiği kabul edilmektedir. Toplumsal ve siyasal değişim yaşandıkça bireyin bu duruma uyum sağlaması, yeni davranış kalıplarını öğrenmesive bu durumu yaşam boyu devam ettirmesi gerekmektedir. Örneğin bu değişimle gençlerin ailelerinden ayrıldıktan sonra farklı siyasal tutum ve tercihlerde bulunmaları, siyasal kimliklerini bulmaya çalışarak değerleri sorgulamaları siyasal toplumsallaşma açısından değerlidir (Öz, 2017: 40). Siyasal davranışlarda yetişkinlerin tutum ve davranışları temel alınsa da bireyler edindiği kazanımların etkisi daha fazladır.

Çocuklarda soyut düşünce yapısının gelişmesi 11 yaş sonrası oluşmaktadır. 15 yaş siyasal düşüncelerinin oluşmasının son zamanıdır. Bu dönemden sonra bireyde sadece siyasal zenginleşme ve olgunlaşma olmaktadır (Okur, 2017: 59). Özellikle aileler arasında siyasi içerikli konuşma, bireylerin küçük yaştan itibaren olumlu veya olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Bireyler genellikle ailelerine uygun siyasi tavır sergilemektedir (Görgülü, 2018: 18). Ailelerin siyasete ilgi duyması, konuşmaların olması, aile içinde demokratik tutum sergilenmesi ve çocukların fikirlerini açık bir şekilde söylemesi çocukların siyasete bakışını olumlu olarak etkilemektedir. Ailelerin çocuklarına siyasal durum hakkında bilgi vermesi ve sorular sorarak onları yönlendirmesi gerekmektedir (Tarhan, 2019: 21). Ailelerin siyasete olan ilgisinin yoğun olması çocuklar ve gençler üzerinde siyasal bilginin daha fazla olmasını sağlayacaktır. Ailedeki düşünce ortamı gençlerin siyasal gelişimleri iletişim açısından önemlidir. Gençlerin aileleri ile birlikte siyasal konuları konuşması, tartışması ve bilgi edinmeleri kendi siyasal kimliklerini bulmalarına etki etmektedir (Özdemir, 2017: 44).

Aileler bireyleri siyasal katılımımda iki şekilde etkilemektedir. Birincisi doğrudan siyasal bilgi vererek, ikincisi ise dolay olarak davranışsal olarak etki etmektedir. Ailelerin siyasal konularla ilgilenmesinin çocuklarının da aynı şekilde ilgi ve davranışlarını etkilediği bazı araştırmalarda görülmüştür (Okur, 2017: 59). Aile siyasal toplumsallaşma sürecinde en önemli etkindir. Anne ve babanın demokratik bir tavra sahip olup olmaması, çocuklarının tercihlerini dikkate alınıp alınmaması, çocukların ileriki yaşamında siyasal davranışlarını ve tercihlerinin etkilemektedir. Ailelerin eğitim durumları, ekonomik durumları, statüleri artıkcça çocukların siyasal katılımlarının, eğilimlerinin, etkinliklerinin de arttığı görülmektedir. Çünkü bireylerin siyasal kimlik oluşmasında ilk araç ailedir. Bireylerin aileleri ve başkaları ile yaptıkları siyasal konuşmalar siyasal kimlik sürecinde önemlidir. Bu siyasal iletişim sonucunda çocuklar ailelerinin siyasal kimliklerini almaktadır. Bireyler ailesinin tuttuğu siyasi partiye yönelim yapmaktadır. Fakat aile ile birlikte yaşamak siyasal tercihte bulunmayı artırırken, yaşla bağlantılı olarak ailenin birey üzerindeki etkisi zamanla azalmaktadır. Bu nedenle aile kurumunun yerine zamanla başka kurumlar almaktadır (Eyidiker, 2019: 713).

Aile içerisindeki siyasal konuşmaların demokratik bir şekilde konuşulması çocukları olumlu bir şekilde etkilemektedir. Ailenin demokratik bir yapı sergilemesi çocuklar için özgüveni artırmakta ve kendilerine değer verildiğini hissetmektedir. Bu şekilde çocuklar siyasetle ilgili düşüncelerini rahat bir şekilde dile getirmektedir. Çocukların siyasal konu hakkında bilgi edinmelerini sağlayan faktörler parti ve seçimlerdir. Siyasal parti seçimlerinde aile etkin bir faktördür. Yaşanan siyasal iletişim küçük yaşlarda bireylerin ailelerinin seçmiş oldukları siyasal partiye yönelimlerini artırmaktadır (Dilber, 2012: 4). Burada ailelerin görevi seçim zamanları çocuklarını oy vermeye götürüp o ortamı görmeleri sağlamaktır. Bu sayede oy kullanmanın ne olduğu, nasıl bir ortamda gerçekleştiğini, liderlerin kim olduğunu ve parti kavramını öğrenmiş olacaklardır. Ailenin erken yaşlardan itibaren siyasete karşı ilgi ve söylemleri, çocuğun siyasete karşı olumlu bakmasına sağlamaktadır (Tarhan, 2019: 23). Çocukların aileleri ile siyasal iletişim sağlamaları siyasal toplumsallaşmayı harekete geçirmektedir. Ailelerin çocukları ile toplumsal ve siyasal konuşma yapması, tartışması ve katılımlarını desteklemesi gençlik dönemlerinde daha fazla siyasal etkinliklere katılım sağlamasına neden olmaktadır (Özdemir, 2017: 84).

Ailelerdeki sosyal yapı tıpkı siyasi rejimler gibi farklıdır. Siyasal sistemler sosyalizm, faşizm, totaliterizm, demokrasi gibi ayrılıyorsa aileleri de bu şekilde ayrılmak mümkündür. Aile içinde örgütlü, sistemli bir düşünce ve davranış şekli vardır ve birey ailelerin içinde gelişerek toplumsallaşmaktadır. Aile sahip olduğu değerleri aktararak toplumların devamlılığını sağlamaktadır (Ergün, 2019: 36). Ülkelerde demokrasi kültürünün gelişebilmesi için öncelikle aile ortamında demokrasi kültürünün hakim olması gerekmektedir. Bireyler doğdukları aile ortamında demokrasinin ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Bu aktarım toplum açısından gelecek kuşakların demokrasinin varlığını sağlam bir şekilde sürdürmesini sağlayacaktır. Aksi halde demokrasi kültürünün inşa edilmesi ve devamlılığı söz konusu olamaz. Toplumlarda demokrasinin işlerliği ile aile yapısı arasında ilişkisi vardır. Özpolat'ın yaptığı çalışmada katılımcı ve katılımsız aileler arasında demokrasi kültürünün ayrımında büyük fark olduğu söylenmektedir. Katılımcı aile, kararlarda çocuğun fikrinin alındığı, kendi ile ilgili söz hakkı olduğu bir ailedir. Katılımsız aile, geleneksel ataerkil yapıda olup babanın söz sahibi olduğu ailedir. Demokratik sosyalleşmenin sağlanabilmesi için ailede güç ve otoritenin bir kişide olmadığı, geçerli olan şeyin ortak belirlenen kurallar olduğunun çocuğa aktarılması gerekmektedir (Özpolat, 2010: 16-21).

Gençlerin aileleri ile aynı görüş ve davranışları sahip olması ve genellikle siyasal alanda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması birey olmalarının önüne geçtiği gibi demokratik bir toplumun gerçekleşebilmesini de engellemektedir (Akman, 2017: 82). Hayat boyu devam eden sosyalleşme sürecinde, sosyalleşmenin demokratik değerlere uygun olması gerekir. Çağımızda bireysel ve toplumsal hayatı, devleti ve siyasal sistemleri geliştiren şey demokrasi kültürüdür. Demokrasinin işlevinin devam etmesi ve doğru olması için çocukların yetiştirilmesinde ailelere büyük önem düşmektedir (Özpolat, 2010: 22).

2.3.2. Okul Faktörü

Gençlerin sağlıklı sosyalleşmeleri için değerlerin içselleştirilmesinde öğretimin niteliği önemlidir. Değerler eğitimi sayesinde gençlerin kendini tanıması, kural ve normlara sahip olması ve sağlıklı ilişkiler kurması sağlanmaktadır (Emiroğlu, 2017: 123). Gençlerin aldığı eğitimin türü gençlerin toplumda edineceği yer ve sosyo-kültürel gelişimi gibi durumlar üzerinde etkilidir (Çelik, 2013: 42). Gençler sürekli öğrenen ve öğrendiklerini uygulamaya çalışan bireylerdir. Aile içerisinde ilk eğitim

alan ve sosyalleşme başlayan genç eğitim ile bu devamlılığı sürdürmektedir. Zamanla aileden ayrılan gencin en çok zaman geçirdiği yer okul ve arkadaş çevresidir. Okul gençlerin hem bireysel hem de toplumsal olarak gelişimine katkıda bulunmaktadır (Emiroğlu, 2017: 121). Yalnızca okulun oluşturduğu çevre değil okulda verilen derslerde bireyin toplumsallaşmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak günümüz eğitim sistemlerinin genel amacı üretim devamlılığını sağlayacak kalifiye insan yetiştirmektir. Foucault modernleşmeye dayalı olarak verilen eğitimlerin amacının bireylerin kontrol edilmesine ve iktidar ile olan ilişkilerini normlar üzerine kurarak toplumun kontrolünü sağlama olduğunu söyler (Ergün, 2019: 39).

Eğitimin siyasi amacı bireylerin küçük yaşlardan başlayarak sosyal, psikolojik ve siyasal olarak gelişmesini sağlamak ve sosyal etkileşimde bulunmasına yardımcı olmak olmalıdır. Bireyler önce ailede daha sonra okul hayatında (ilkokul, lise, üniversite) toplumsallaşma süreçlerinde farklı fikirler ve deneyimler elde etmektedir. Gençler bu eğitim sayesinde ileriki yaşamda seçecekleri mesleklere, dünya görüşüne ve siyasal tercihleri gibi konularda toplumsallaşma sürecini deneyimlemektedir. Her yıl akademik olarak kazandıkları deneyimler farklılaştığı için siyasal katılım düzeyleri, tercihleri ve düşüncelerinde farklılık olabilmektedir (Öztürk, 2020: 46). Ayrıca toplumda değişim yaşandıkça onunla birlikte siyaset eğitimi de değişime uğramıştır. Sosyal ve siyasal değişimler birlikte eğitim sistemlerinin de değişmesi normaldir. Davies'in tespit ettiği bu değişimle ilgili 3 konu vardır; bunlar siyaset okuryazarlığı, küresel eğitim ve vatandaşlık eğitimidir (Tarhan, 2019: 94).

Gençlerin toplumun bir üyesi olması için eğitim çok önemli bir etkidir. Eğitim bireyleri hayata hazırlar, topluma dahil olmasına neden olur. Okullarda verilen dersler gençlerin siyasal düşünce hakkında bilgi sahibi olmasına ve siyasal hayata katılmalarına yardımcı olur (Akın, 2011: 328). Ailede başlayan sosyalleşme süreci okulla örgütlü bir biçimde devam etmektedir. Bu kez kişi sayısı daha çok artmış ve süreç daha fazla yoğunlaşmıştır (Mukul, 2019: 54). Eğitim, siyasal değerlerin aktarılmasında önemli araçlardandır. Eğitim gören gençler siyasal sistem hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasıyla birlikte siyasal faaliyetlerde bulunmak için kendini yeterli ve hazırlıklı hissetmektedir (Uslu, 2012: 40). Foucault göre okul öğrencilerin disiplinli bir şekilde karmaşık, yararsız ve tehlikeli durumlardan uzaklaştırarak düzenli çocuklar haline getirmektir. Eğitimin siyasal amaçlar için kullanımı 19 yy. sonrasında

gerçekleşmiş ve eğitimin bu amaçla düzenlenerek kurumsallaşması siyasal sistemlerin devamlılığı için büyük fayda sağlamıştır (Ergün, 2019: 40).

Gençlerin siyasal katılım ve eğitimle arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Gençlerin aldıkları eğitimlere göre siyasal tercihleri belirlenmektedir. Eğitim seviyeleri yıllar içinde arttıkça siyasal ilgileri ve katılımları da aynı şekilde artmaktadır (Görgülü, 2018: 14). Okullarda siyaset eğitimi öğrencileri gündemi takip etmeye, gündem hakkında fikir oluşturmaya ve farklı düşüncelere saygılı olmaya teşvik etmelidir. Siyaset eğitimi öğrencilerin siyaseti anlaması, kullanması ve siyasetle ilgili fikirlerini dile getirmelerini sağlamalıdır. Öğrencilerin siyasi topluma katılmalarını ve demokratik karar almalarını etken olmalıdır. Siyaset okur-yazarlığına sahip olmayan bireyler siyasetle ilgili durumları karmaşık bulacak ve siyasetten korkan bireyler yetişecektir. Gençlerin siyasette aktif ve demokratik bireyler olması, toplumsal yaşamın sürekliliği için önemlidir (Tarhan, 2019: 17).

Mili eğitimin siyasi amacı ise gençlere vatandaşlık eğitimi vermektir. Okullarda verilen eğitim bütün öğretim süreçlerinde ve etkinliklerinde siyasal sosyalleşmeyi sağlamaktadır. Bu sürecin araçları çok fazla olmakla birlikte verilen dersler ve ders kitaplarında bu amaca yönelik çalışma yapılmaktadır (Zabun, 2012: 10). Eğitimin amacı bireyleri siyasal faaliyetlere hazırlamaktadır. Eğitim bireyin siyasal tercih ve davranışlarının bilinçli olmasına etki etmektedir. Ayrıca okulda verilen eğitim ve gençlerin siyasal katılımları arasında doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. Eğitim siyasal kültürün aktarılmasında ve siyasal değerlerin öğretilmesi için bir araçtır (Adıgüzel, 2020: 121). Birey eğitim ile birlikte içinde bulunduğu toplumun siyasal yapısını, süreçlerini, işleyişini öğrenerek yaşadığı topluma siyasal katılım sağlar (Zabun, 2012: 4). Siyasal sistemler, eğitim ile sisteme bağımlı genç nesil yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Okulun bireylerin siyasal tercihlerini ve davranışlarını belirlemesi özgür düşünen yeni kuşakların yetişmesini engellediği ölçüde politik gelişimin sağlanması mümkün değildir (Dilber, 2012: 5).

Okullar gençlere hem bilgisel olarak hem de duygusal anlamda katkı sağlamaktadır. Okulun vatan, ulus, millet sevgisi gibi duyguları vermesi, ülkenin yönetimi ve yürürlükte olan yasalar hakkında bilgilendirmesi gençlerin siyasal toplumsallaşmalarına katkı sağlamaktadır. Siyasal sistemlerin en önemli görevlerinden biri gençlere okullar aracılığı ile tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri vererek sistemin devamlılığını sağlamaktır. Yurttaşlık eğitimi ile siyasal öğretim

arasında fark vardır. Yurttaşlık eğitimde genç ülkesinin siyasal yaşamına nasıl katılacağını öğrenirken siyasal öğretimde mevcut rejimi benimsetme, siyasal ideolojiyi ve ulusa bağımlılığı öğretmek amaçlanır. Bu iki öğretim şeklinde birincisi özgür bir siyasal genç yetiştirme sağlanırken, ikinci durumda istenilen şekilde bir genç yetiştirme durumu vardır. Okullar yapay bir toplumsallaşma araçlarıdır. Devletin elinde şekillenen bu kurumlar tarihte kimi zaman demokratik bir toplumlar inşa ettiği gibi kimi zamanda büyük çatışmaların merkezi olmuşlardır (Ergün, 2019: 41-43).

2.3.3. Arkadaş Faktörü

Siyasal toplumsallaşma evresinde gençleri etkileyen diğer bir durum ise arkadaş çevresidir. Toplumsallaşma sürecinde genç birey arkadaşı ile benzer davranışlar sergilemeye başlamaktadır. Gençin arkadaş çevresi düşüncelerini olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Arkadaş gruplarındaki biz duygusu yaşam boyu devam etmektedir. Arkadaşlar arasında bu etkileşim toplumsallaşmanın getirdiği bir durumdur. Arkadaş grupları bireyleri davranış, fikir ve değerler konusunda etkilemektedir. Akranların siyasal sistem hakkında konuşması, bilgi alışverişi yapması, siyasal konular hakkında tartışması bireylerde siyasal davranışının oluşmasını etkilemektedir (Küme, 2017: 43). Kimlik arayışı içinde olan genç birey belirli bir gruba dahil olmak istemektedir. İnsanlar tarafında kabul görme isteği vardır. Gençlik döneminde ailesi ile problemleri olan genç bireyler arkadaş çevresine yönelmektedir (Yavuz ve Moğol, 2011: 12).

Gençlik döneminde bireyler ailelerinden uzaklaşarak arkadaş çevresine yaklaşırlar. Ailede başlayan siyasallaşma süreci arkadaş çevresi ile devam eder. Çocukların ailede edindiği biz duygusu yerini arkadaş çevresi ile edinilen yeni bir biz duygusuna bırakır. Arkadaş grubu gençlerin küçük bir toplumsal örgütüdür. Kararlar, eylemler, çatışmalar, yeni düşünce ve fikirler bu grup içinde gerçekleşmektedir. Genç bireylerin bu grup içinde liderlik, itaat yönündeki gelişimleri bu şekilde gelişmeye devam etmektedir (Ergün, 2019: 37). Toplumsallaşma sürecinde olan genç arkadaşları ile benzeşmek için aynı davranışları sergilemektedir. Bu etkileşimler bireylerin tutum ve davranışlarını üzerinde etkili olmaktadır. Arkadaş grupları içerisinde gençlerin toplumsallaşmasında etkili bir diğer nokta ise siyasal toplumsallaşma sürecidir. Gençler yaşlarının ilerlemesi ile birlikte sosyal ilişkilerinde arkadaş grupları ile daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklı olarak daha çok siyasal gündemle alakalı olmakta, tartışmalara katılmaktadırlar (Çetin, 2019: 180). Ergenlik dönemindeki

gençlerin toplumsal değerlere sahip bir arkadaş çevresi oluşturması, toplumsallaşmaya katılmalarını güçlendirmekte ve olumlu yönde sosyal davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır. Ailelerinde siyasal toplumsallaşmayı sağlayamayan gençler, arkadaş ortamında kendilerini daha iyi ifade edebilmekte, özgürce hareket edebilmekte ve kendilerine olan güvenleri artarak siyasal katılım gösterebilmektedirler (Öz, 2017: 45).

Arkadaş çevresi gencin sosyalleşmeye başladığı aileden sonra en etkili yerdir. Çağdaş toplumlarda aileden uzaklaşan birey arkadaş grupları ile yakınlık kurmaya başlamaktadır. Grup içerisinde taklitlerde yola çıkan informel öğrenme gerçekleşmektedir. Arkadaş grupları içerisinde zararlı öğrenmeler olabileceği gibi olumlu yönde öğrenmede gerçekleşmektedir (Mukul, 2019: 55). Gençlerin arkadaş çevresi ile faaliyetlerinin oluşmaya başlaması ile birlikte arkadaş gruplarına katılımında artmaktadır. Arkadaş gruplarında samimiyet, içtenlik gibi durumlar genç bireyin etkilenmesine neden olmaktadır. Arkadaş çevresi ile etkileşim içinde olan gençlerin ailesinden getirdiği değer ve tutumlar çatışmıyorsa siyasal toplumsallaşma daha çok pekişmektedir. Bu durumun tam tersi yaşandığında ise genç bireyin siyasal tutum ve değerlerinin oluşmasında zorluklar oluşmaktadır (Okur, 2017: 27).

2.3.4. Sivil Toplum Kuruluşları ve Örgütler

Gençlerin çoğunluğu öğrencilik yıllarında sivil toplum kuruluşlarına, kulüp, dernek ve vakıf gibi kurumlara katılım yapmaktadır. Toplumsal çevre ile bu şekilde ilişki kuran gençler kısa zamanda sosyal bakımdan gelişme sağlarlar (Caymaz, 2015: 41). Siyasal örgütlenmeler bireye farklı yollarla siyasal tutum ve değerlerin öğretilmesi için var olan kurumlardır. Bireyin siyasal ortamlarda kullanabilecekleri bilgi ve becerilerini kazanılması için partilere katılım, seçim için kampanya faaliyetlerine bulunmak, gibi özellikler kazanmasını gerektirmektedir (Ergün, 2019: 38). Gençlerin katılım sağladıkları ve önemli gördükleri bir diğer kurum sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplumlar, bireylerin otoriteye karşı kendi hal ve özgürlüklerini savundukları, örgütlenmiş demokratik yapıda kurumlardır. Sivil toplumun asıl gayesi toplumdaki bireylerin otoriteye karşı konumlarını belli etmektedir. Demokratik toplumlarda bireyler, düşüncelerini özgürce ifade etmek için örgütlenmektedir. Bu örgütler devlet etkinliği ve denetimi dışında gönüllü bireylerden oluşmaktadır (Sezdirmez, 2008: 12). Toplumdaki bireylerin isteklerini örgütlü bir şekilde devlete ileten sivil toplum kuruluşlarıdır. Örgüt üyeliği gençlerin siyasal görevler üstlenmesini sağlamaktadır. Örgütler gençlerin siyasallaşmasını ve karar almalarını desteklemektedir (Okur, 2007:

63). Siyasi toplum örgütleri, yönetime söz ve eylemleri ile katkıda bulunan veya eleştiren kurumlardır. Bu kurumlar bazen iktidara karşı eleştirici söz ve eylemlerde bulunmaktadır. Sivil toplum kurumları demokratik yapı içerisinde olumlu bir yapıdır. Sivil toplum kurumları, devletin yaptığı haksızlıklara karşı eylemlerde bulunmaktadır. Sivil yöneticiler halkın desteğini alarak siyasi iktidara baskı uygulamaktadır (Toraman, 2015: 52).

Sivil toplum kuruluşları bireylerin düşüncelerini, eylemlerini ve katılımlarını demokratik açıdan desteklemektedir. Sivil toplum kuruluşları aktif yurttaşlık olgusunu sağlamaktadır. Aktif yurttaşlığın doğrudan katılımı sağlaması siyasal partilerin demokratikleşmesinde ve insan haklarının takibinde önemlidir. Siyasal partiler, seçimlerde uyguladıkları kampanyaların yanı sıra, gençlere siyasallaşma eğitimler vermektedir. Toplumdaki örgütlere üye olmak bireylerin siyasal ilgi, etkinlik ve siyasal eğitim almalarını sağlamaktadır. Örgüt içerisindeki bireylerin karşılıklı olarak iletişim ve etkileşimleri, hoşgörü, uzlaşma ve muhalif düşüncelere saygı gösterme gibi değerlerin gelişmesini sağlayarak demokratik tutum ve siyasal kültürün yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Okur, 2007: 64).

Bireylerin örgütlenmesi demokratik mücadeleye olan ilgiyi göstermektedir. Katıldıkları örgütlerde gençler hemsiyasal davranışta bulunmakta hem tecrübe kazanmaktadır. Örgüt üyeliği olan toplumlarda siyasal katılım oranları da çok yüksektir. Sivil toplum örgütleri artıka bireylerin kendilerini daha iyi ifade ettikleri, siyasal düzene daha çok yakınlaştıkları görülmektedir (Görgülü, 2018: 19). Sivil toplum kuruluşları bireylerin zorlamadan kendi gönül rızaları ile aralarında anlaşarak oluşturdukları kurumdur. Sivil toplum kuruluşlarının tarihçesine bakıldığında devlet dışında var olmuş ve gelişmeye devam etmiş, varlığını sürdürebilmesi için kendine hukuki bir zemin hazırlamıştır. Sivil toplumun varoluşu devletten bağımsız olarak değil devlet ve hukukun dönüştürülerek gerçekleşmiştir. Devlet yalnızca sivil toplumu denetleyen bir işlev görür. Sivil toplum kuruluşları bireylerin fikirlerini özgürce dile getirdiği ve hareket edebildiği kurumlardır (Sarı, 2011: 16). Sivil toplum kuruluşları devletin formel olarak etkisini göstermediği sivil örgütlenme niteliğindeki bir yapıdır. Demokratik toplumlarda sivil toplum örgütleri ve üyelerinin birbirleri ile kurduğu ilişkiler çok önemlidir. Sivil toplum kuruluşları bir amaç doğrultusunda gönüllü olarak bir araya gelen bireylerin aynı doğrultuda etkileşime girdikleri yapılardır.

Her topluluğun dolaylı veya dolaysız bir şekilde siyasetle ilgisi vardır. Sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin çoğunluğu da siyaset ile ilgilenmektedir. Siyasal

konularda sivil toplum kuruluşları üyelerden belirli davranışlar beklemekte ve bireylerde bu beklentiler doğrultusunda siyasal davranış ortaya koymaktadırlar (Çopuroğlu ve Doğan, 2017: 181). Sivil toplum kurumları içerisinde en önemli kesimlerinden birisi gençliktir. Ülkede demokrasinin gelişmesi açısından sivil toplumlar vasıtasıyla bir araya gelen gençlerin varlığı çok önemlidir. Gençlerin organize ettiği bu örgütlerin yerel ve uluslararası kurumlar tarafından desteklenmesi ve teşvik edilmesi önem arz etmektedir (Sarı, 2011: 17).

Bilinçli ve katılım çoğunluğu sağlanması için yönetimin uyguladığı çalışmalardan biride Gençlik Meclisleri olmuştur. Gençler toplumların gelişiminde önemli bir etken ve toplumun dinamikleridir. Dünyada en yoğun ve en genç nüfusa sahip ülkelerden biride Türkiye'dir. Tüm siyasi yaklaşımlar tarafında gençlere yönelik farklı çalışmalar yapılmıştır. Toplumda vatandaşlarına hizmet eden belediye kurumları olmuş ve Gençlik Meclisi kavramı da uygulanmaya çalışılmıştır. Yerel gündem 21 çalışmaları da toplumda kabul görmüş ve gençler ile ilgili birçok çalışma yapmıştır (Koru, 2019: 83). Gençlik meclisleri, kent konseylerindeki işleyiş süreçleri, Yerel Gündem 21 tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sürecin hızlanıp ortak katılıma yönelik artışını sağlamıştır. Belediyeler bünyesindeki Kent Konseyleri ekonomik, sosyal, idari, kültür ve sanat gibi birçok faaliyetlerle bulunmaktadır. Gençlik meclisleri bölgede yaşayan tüm gençlerin katılabileceği, gönüllülük esasına uygun ve kendilerini kolayca ifade edebilecekleri yerdir (Koru, 2019: 42).

Toplumda gençler tarafında yürütülen faaliyetler ve gönüllü olarak yapılan çalışmalar gençlerin kendilerine olan güvenini arttırmaktadır. Gençlerin toplum için yaptığı faaliyetler kişisel gelişimlerini, vatandaşlık duygularının gelişimini, sosyal sorumluluk vb. duygularının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Sosyal açıdan gelişmiş gençler ülkenin toplumsal refahı için önemlidir (Certel, 2010: 73). 1960 ve 1980 arasında gençlik örgütlenmeleri, gençlerin 1961 anayasasının oluşturulmasında etkin olmuş ayrıca siyasal örgütlenmelerin yaşandığı, sağ-sol akımları içerisinde gençler politize olmuştur. 1968 yıllarında dünyada meydana gelen gençlik hareketleri farklı siyasal örgütlenmelerin yaşandığı, siyasi partilerin gençlik kollarının yanında farklı siyasal örgütlenmelerinde yaşandığı zamandır. 1971 yıllarında gençlerin kanlı olaylara karıştığı, çeşitli örgütlenmelerin yaşanarak silahlı, çatışmaların ve eylemlerin olduğu yıllardır. Ancak 1973 yılı itibarıyla seçimlerden sonra öğrenciler arasında yeni örgütlenmeler olmuştur. Fakat o dönemde kurulan derneklerin, örgütlenmelerin gençlik sorunları ile ilgilenmek yerine siyasal konulara yoğunlaşmışlardır. 12 Eylül

1980 darbesi ile gençler arasında siyasal örgütlenme, dernekler ve tüm siyasal kuruluşlar yasaklanmıştır (Certel, 2010: 50-51). 1980 sonrası siyasetten uzaklaşmış gençlerin tekrardan siyasete yakınlaşmaları için Kent Konseyleri Genç Meclisleri sayesinde olmuştur. Ulusal Gençlik Parlamentosu, gençlik meclisleri ile iş birliği içerisinde bazı çalışma ve projelerle Türkiye’de gençlik algısının oluşması ve daha iyi bir noktaya gelmesi için büyük bir gençlik iletişim ağı oluşturulmuştur (Koru, 2019: 45). 2000’li yıllar ile birlikte gençlik örgütleri önceki yıllara göre artış göstermiştir. Gençlerin örgütlere katılımları sağlamak için teşvik edilmiş ve ülkenin çoğu ilinde artış görülmüştür. Ülkede finansal ve idari kısıtlıklar olsa bile, sivil toplum kuruluşlarında artış yaşanmıştır. 2000’li yıllarda yerel sivil toplum kuruluşları gençlik alanında çalışmalar yapmıştır (Certel, 2010: 56). Kulüp ve dernekler birbirine benzeyen kurumlar ve bireylerin bazı faaliyetlerde bulunması için bir araya geldiği topluluklardır. Kulüp ve dernekler bireylerin sosyalleşme yaşadıkları yerlerdir. Aynı ilgi alanlarına sahip bireylerin özgür iradeleri ile bir araya geldiği, aktivite yaptıkları yerlerdir. Kulüp ve dernekler çocukluk çağından itibaren bireylerin sosyalleştikleri alandır (Mukul, 2019: 59).

Siyasal katılım ve örgütlenme denilince akla ilk siyasal partiler gelmektedir. Siyasi partiler toplumun tüm üyeleri ile iletişim kurup dolaylı veya doğrudan siyasal katılımlarını etkilemektedir (Görgülü, 2018: 20). Siyasal partiler ülkemizde en etkin güçlerden biridir. Siyasi parti içerisinde yetiştirilen gençler, parti adına yaptıkları faaliyetler parti ve birey arasında etkin bir ilişki sağlamaktadır (Şen, 2019: 30). Partilerin gençlik kolları, üyelerinin zamanla siyaset ve parti hayatıyla tanışıp bir tür siyasal eğitim aldıkları okul işlevindedir. Gençlik kolları bireylerin parti kimliğinisahiplenip, kuralların öğretildiği ve siyasetin nasıl yapılacağıının öğrenildiği bir yerdir. Gençlik kolları gençlerin siyasal kariyer hedeflerinde önemli bir başlangıç sayılmaktadır. Gençler, bu gibi kurumları bir fırsat kapısı ve kariyer basamağı olarak görmektedir (Gökmen, 2017: 8).Max Weber’e göre partiler, önderlerine topluluk içerisinde güç ve üyelerine ülkesel veya maddi yararlar sağlamak olan yapılardır (Caymaz, 2015: 41).

Gençlik Kolları örgütünü ilk kuran CHP’dir. Diğer partiler gençlik kolları kurumunu bu partiden esinlenerek oluşturmuştur (Karaman, 2020: 110). CHP gençlik kollarının asıl amacı Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı genç yetiştirmektir. İnsan haklarına saygılı, laik, demokratik gençleri siyasi yaşama hazırlamaktır. CHP gençlik kollarında gençlere laikliği benimsetmek, CHP görüşlerini yaymak ve

benimsetmek temel amaçtır (Toraman, 2015: 67). Ülkemizdeki siyasi partilerin gençlik kolları, ülkenin geleceği için önemli olan gençlerin siyasal düşünce açısından bir araya gelip, siyasal eğitim almalarını ve partiye katılmalarını sağlayarak, ülke siyasetinde başarılı bir siyasetçi olarak yetiştirmek amacıyla kurulmuşlardır. Gençlik kolları her ne kadar 1954 yılında kurulmuş olsa da anayasadaki yerini 30 yıl sonra alabilmiştir (Karaman, 2020: 103). CHP gençlik kollarının teşkilat dışı temel hedefi ailedir. Kendi değerlerine yakın olan ve siyasal düşüncesi ile aynı olan sembollerin kullanımına özen gösterilmektedir. Cumhuriyetçilik, laiklik ve demokrasi gibi değerlere vurgu yapılmaktadır. Atatürk'ü anma, Uğur Mumcu'yu anma gibi etkinliklerde bulunmaktadır. Gazete ve dergi çıkarıp gençlerle söyleyişler yapılmaktadır (Toraman, 2015: 71).

AK Parti gençlik kolları bünyesinde siyasi ve hukuki işler birimi olmakla beraber her ilde yapılanmasını tamamlamıştır. Teşkilat içerisinde siyasi parti kuruluşunun üyelerinin yaptığı eğitim ve motivasyon çalışmaları bulunmaktadır. Gençlik kolları il ve ilçelerde her hafta toplantı yapılmaktadır. Toplantıların yanısıra il ve ilçelere geziler düzenlenmekte ve eğlenceli etkinlikler yapılmaktadır. Konferanslarda uyuşturucu bağımlılığı gibi konulara değinerek gençlerin bilinçlenmesi sağlanmaktadır. Halka açık kütüphanelerin oluşturulması sağlanmaktadır. Gençlik fuar alanları oluşturularak partinin tanıtımı yapılmakta ve eğlencelerle katılımcıların ilgisini çekilmektedir (Toraman, 2015: 65). AK Parti gençlik kollarının kurulumu çok eskiye dayanmamaktadır. Kurulumunu 2002 yılında gerçekleştirmiş ve günümüzde hala etkili bir şekilde işlevini sürdürmektedir. AK Parti gençlik kolları bakımında ülkemizde en fazla üyeye sahip partidir. Ayrıca 81 ilin il gençlik kolları ise başkanlarının çoğunluğu erkektir. Erkek egemenliği olan partilerin gençlik kollarında kadınların sayısı daha az olduğu görülmektedir (Karaman, 2020: 104-108). AK Parti gençlik kolları siyasi propaganda ve seçim çalışmalarında faaliyetlerde bulunmaktadır. Gençler partinin tanıtımı için broşür dağıtımı ve oy sandıklarında görevler verilerek eğitmektedir. Gençler için özel marşlar bestelenip mitinglerde çalınmaktadır. Etkinliklerin duyurulması için reklamlar hazırlanmakta, internet üzerinden tanıtımlar yapılmakta ve gençlere mail atılmaktadır (Toraman, 2015: 67).

Ülkü Ocakları ve MHP adı geçtiğinde ilk aklımıza gelen önemli kişi Alparslan Türkeş'tir. Ancak ilk Türk ocağı 1912 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Bu hareketin başlangıcını Tanzimat dönemine kadar götürmek mümkündür. İkinci dünya savaşı sonrasında milliyetçi ideolojilerin yasaklanmasıyla ocaklar dağıtılmıştır. 61

Anayasasının sağladığı imkanlarla yeniden faaliyete geçmiştir. 1970 olaylarında MHP ve Ülkü Ocaklarını aldıkları tavır bakımından ayrı olarak görülse de, ikisi arasındaki ilişki yadsınmaz (Karaman, 2020: 123). 1970’li yıllarda milliyetçi hareket olarak adını duyurmuş yeni bir kimlik oluşmuştur. Yaşanan kimlik değişiminde Ülkü Ocaklarının payı büyüktür. Ülkü Ocakları 60 ve 70’i yıllara damgasını vurmuş, komünizmle mücadele etmeleri, sokakta yaşanan olaylarda siyaset sahnesinde yer almıştır. Ancak Ülkü Ocakları diğer siyasi partilerin gençlik kollarından farklıdır. Bu fark ise üniversitelerde fikir grupları adı altında, dışarıda ise dernek ve kulüp adı altında örgütlenmişlerdir. Günümüzde Ülkü Ocakları MHP ile ilişkisi bulunmaktadır. Fakat partinin bir gençlik kolları örgütlenmesi adı altında değil vakıf örgütlenmesi olarak devamlılığını sürdürmektedir (Karaman, 2020: 124). Gençlerin ülkü ocaklarına girişlerinde en önemli etken aile ve sonra arkadaş çevresi gelmektedir. Bu ocağa giriş gençlerde erken yaşlarda başlamaktadır. Ülkü ocaklarına gençlerin erken yaşlarda katılım yapması bir siyasi kültüre sahip olmaktan ziyade aile ve arkadaş çevresi ile gerçekleşmektedir. Çocuk yaşta ocağa katılım yapan bireyler daha sonra dava uğruna ocakta benimsedikleri ve öğrendikleri şeyleri benimseyip ülkücü olmaktadır (Caymaz, 2015: 45). Aileden ülkücü olan genç bireyler milliyetçilik değerlerini içselleştirerek yetişmektedirler. Ocakların sağlamış olduğu eğitim, kültür ve bazı sınavlara hazırlama çalışmaları ailelerinin tercih nedeni olmaktadır. Erken yaşlarda ocağa katılım yapan gençler bu nedenle erken siyasal bir bilinçlenmede yaşamaktadır (Caymaz, 2015: 40).

2.3.5. Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Medya

Radyo, televizyon, dergi ve internet gibi araçlar modern dünyanın vazgeçilmez teknolojik araçlarıdır. Medya ve kitle iletişim araçları gençleri siyasal katılım noktasında etkilemektedir. Kitle iletişim araçlarının çocukların ve gençlerin tutum ve davranışlarını etkilemesi diğer yaş gruplarına göre daha fazladır (Mukul, 2019: 58). Siyaset günümüzde hayatın her alanında yer almaktadır. Siyasetin var olduğu yerde iktidar mücadelesi olmaktadır. Siyaset halk üzerinde etkili olma, egemenlik kurma olarak düşünüldüğünde siyasal iletişimin önemi de ortaya çıkmaktadır. Toplumlar üzerinde egemenlik kurmak ve hedef kitleye mesaj yollamak açısından kitle iletişim araçları çok önemlidir. Siyasal süreç içerisinde iletişim kurarak toplumsal çatışmaların düzenlenmesi ve siyasal iktidarın elde edilmesi için pek çok iletişim teknikleri kullanılmaktadır (Keser, 2017: 10).

Kitle iletişim araçları durmadan gelişerek ile günlük hayatın içinde büyük bir yer edinmişlerdir. Kitle iletişim araçları bireylere belli tutum ve değerlerin

benimsetilmesinde etkili olmaktadır. Bu etkinin sıklığı insanların değerleri, inanç ve tutumlarında hızlı bir değişim yaşatmaktadır. Siyasal sistemlerin devamlılığı, değer ve tutumlarının yayılması bunların benimsetilmesi içinde kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları günümüzde siyasal toplumsallaşma ve iletişim için en önemli araçlardan biridir. Siyasal toplumsallaşma ve siyasal iletişimde radyo, televizyon, gazete, dergi ve internet gibi kitle iletişim araçlarından yararlanılmaktadır. Bireylerin dolaylı olarak kitle iletişim araçlarını kullanarak siyasallaşma yaşamaktadır. Toplumlarda yaşanan bu teknoloji hızlığı dünyayı küçülterek, dünyada olan biten bütün siyasal durumlardan haber alınmasını kolaylaştırmaktadır. Siyasallaşma sürecinde aile, okul ve arkadaş çevremizden pek çok şey öğrendiğimiz gibi kitle iletişim araçları da bu siyasallaşma sürecinin bir diğer aktörünü oluşturmaktadır. Günümüzde siyaset giderek kitle iletişim ve sosyal medya aracılığı ile yapılmaya başlanmıştır (Dilber, 2012: 7). Kitle iletişim araçlarının ise günümüzde en çok gençlerin etkin olarak kullanması siyasal sisteme karşı tutum ve davranışlarını oluşmasına, bilgilenmesine ve siyasal kimliğinin oluşmasına etki etmektedir (Doğan, 2016: 42).

Bugün ve geçmişte olduğu gibi kitle iletişim araçlarının gençlerin eğitimini biçimlendirme işlevi vardır. Bu yüzden kitle iletişim araçlarının tarihsel süreçteki değişimi ve siyasal açıdan işlevi önemlidir. Siyasal partilerde kitle iletişim araçlarını kullanarak bireylerin oy verme davranışlarını, tutumlarının değişmesi veya pekişmesi için çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca yapılan çoğu araştırmada kitle iletişim araçlarının bireylerin davranışlarını değiştirdiği ve bireylerin siyasal olaylar hakkında düşüncelerinin etkilediği görülmektedir. Çağımızda kitle iletişim araçları bireylerin dolaylı olarak toplumsallaşma süreçlerini etkileyen araçlardır (Dilber, 2012: 8). Günümüzde siyasetin medyalştırılması siyasetçilerin ve seçmenlerin kitle iletişim araçlarına bağımlı kılmıştır (Güven, 2017: 181). Çağımızda demokrasinin toplum adına denetimini sağlayan bir yapı olan medyanın; ekonomik, siyasal ve sosyal çevrelere eşit olması ve tarafız olması gerekmektedir. Günümüzde artık siyaset medya üzerinden yapılmakta ve sunulmaktadır (Çetin, 2019: 233).

Medya alanında yaşanan gelişmeler ve değişimler siyasal sistemleri, seçimleri, siyasal partileri, siyasal liderlik politikalarının yapısını ve işleyişini etkilemektedir. Siyasetçiler kendilerine etkin kamuoyu desteği almak, kitlelerin kararlarını etkilemek için medyanın desteğine ihtiyaç duymaktadır. Siyasetçiler yaptıklarının icraatları ve topluma bilgi aktarımında medya organının desteğini almaktadır. Fakat kitle iletişim

araçlarının özgür olması gerekmektedir. Tek yapıya ait bir süreç devam ederse demokratik sistemin özü zedelenir. Ülkemizde 1999'lı yıllara kadar radyo ve televizyon devlet tarafından kontrol edilirken 2000'li yıllarla birlikte kitle iletişim araçları özel sektörün eline geçmiştir. Medya çok sesliliğin olduğu bir ortamda daha özgür bir şekilde düşüncelerini ifade etmeye başlamıştır. Medyada sansürlenmenin olmaması için kitle iletişim araçlarının özgür olması gerekmektedir.

Sosyal medya siyasetle ilgilenenlerin kendilerini anlata bilmeleri ve daha çok insana ulaşabilmeleri için önemli bir araç olmuştur. Medya ve siyaset arasında bir ilişkin olduğu gibi aralarında bir mücadelenin olduğu da kabul edilmektedir. Yaşanan hızlı teknolojik gelişim ile birlikte geleneksel medyanın siyasetle durumu, sosyal medyanın ön plana çıkması ile birlikte farklı bir boyuta geçmiştir (Keser, 2017: 94-95). İlk zamanlarda yaşanan teknolojik durumla birlikte televizyon ve radyonun kullanılması siyasetçilerin konuşma mekanlarını değiştirmiştir. Siyasal konuşmaların evlere taşınması ile birlikte kamusal alan ve özel alandaki sınırlılıkları kaldırmıştır. Günümüzde ise sosyal medyanın ve internetin kullanımının artması ile birlikte siyasal iletişim bambaşka bir duruma geçmiştir. Sosyal medyanın bireylerin fiziksel hayatını etkilemiş ve ilişkilerin sanal ortama geçmesi ile birlikte zaman ve mekan ortamının ortadan kalkmasına neden olmuştur (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 46).

Günümüzde sosyal medyanın yapay da olsa topluma çok büyük etkisi vardır. Modern bireyler toplumla ilişkilerini medyayı referans olarak gerçekleştirmektedirler (Güneş, 1995: 161). Bireyler sosyal medya araçlarını kullanarak her an paylaşım yapabilecekleri ve bilgi edinebilecekleri görsel içerikli paylaşımlar yapabilmektedir. Gençlerin günlük hayat da sanal ortama erişimleri çok kolay ve hızlı olmaktadır. Bu yüzden gençlerin hayatında sosyal medya ve internet önemli bir konumdadır. Sosyal medya gençler için resmi olmayan eğitim yeri olarak görülmektedir. Gençler eğitim süreçlerinden geçerken birçok kaynaktan yararlanmaktadır. Bunlardan biride internet ve sosyal medyadır. Sosyal medya bilim dünyasına son yıllarda girmiş ve üzerinde birçok çalışma yapılmıştır (Aslanyürek vd., 2015: 1-2).

İnternet gençliği ya da internet kuşağı olarak adlandırılan günümüz gençleri sosyal medya ve interneti sadece eğlence, sohbet ortamı olarak değil aynı zamanda bilgi edinmek amacı ile de kullanmaktadır (Çam, 2018: 78). Dijital gençlik yeni iletişim araçlarının ortaya çıkması ile birlikte politik katılımının imkanlarının gelişmesine neden olmuş ve devletin sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanan aktif katılımcılar tüm ülkelerde akranları ile benzer politik katılım sergilemiştir.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte her yere ulaşabilirlik sağlanmıştır. Bu teknolojik bilgilere sahip gençler politik katılımlarını da online olarak gerçekleştirmektedir. Dijital gençlik adını verdiğimiz bu nesil dijitalin sağlamış olduğu imkanlardan faydalanarak yeni bir siyasal toplumsallaşma ve siyasal katılım sağlamaktadır (Akbal, 2018: 133).

İnternet ve sosyal ağlar, insanlar arasındaki iletişimi farklı bir boyuta taşımıştır. Bireylerin, internet ve sosyal ağlarla birlikte siyasal konulara ilişkin tartışmalara girmesi, siyasi adaylarla yakın iletişim kurabilmeleri, sosyal medyanın bireylerin siyasi tutum ve davranışları üzerinde etkisini arttırmaktadır (Güler, 2015: 214). İnternetin yaygınlığının artması ile birlikte sosyal medyanın gençler tarafından aktif bir şekilde kullanılması ülkemizde sivil katılımı artırma için neden olmuştur. Sosyal medyada blogging, facebook, twitter, youtube gibi kanalların çoğalması ile birlikte gençlerin siyasal katılımı ve düşüncelerini özgürce söyledikleri platform alanları olmuştur. Gençler için artık internet, siyasal bilgi arama aracı değil siyaset yapma aracı olarak kullanılmaktadır (Küme, 2017: 46).

Demokratik siyasal yaşamın temel araçlarından olan medya gençlerin siyasal katılımları için önemli bir noktadır (Güneş, 1995:179). Sosyal medyanın günümüzde bu kadar popüler olarak kullanılmasının nedeni geleneksel medyadan çok farklı dinamiklere sahip olmasından kaynaklıdır. Geleneksel medya tek elden bilgi paylaşımı yapılarak kitlelere sunulmaktadır. Sosyal medyanın ise çift yönlü bir iletişim sağlamaktadır. Sosyal medyanın ucuz ve kolay bir biçimde ve paylaşım yapılmasında herhangi bir izne gerek duyulmadan kullanılabilmesi geleneksel medyanın işlevini yitirmesini sağlamaktadır. Geleneksel medya, hükümet ve güç odaklı iktidarların baskısı altında iken sosyal medya özgürce izin almadan, görüşünü istediği gibi savunan özgür bir alana sahiptir (Görgülü, 2018: 50). Sosyal medya, sosyal medya takipçilerinin beğenileri ile birlikte, haberler retweet yapılarak daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayabilmektedir (Yağmur, 2015: 14).

Sosyal medya ve geleneksel medyanın arasındaki en büyük diğer bir fark ise içerik oluşturulma sürecinin sosyal medyanın elinde olmasıdır. Geleneksel medyada yayıncı tarafından içerik oluşturmak zorunda iken, sosyal medyada içerik bakımından daha zengin ve özgündür (Akman, 2012: 32). Geleneksel medyada okur, dinleyici ve izleyici görüşlerini paylaşırsa bile bu durum çok yavaş gerçekleşmekte ve bazen haberin güncelliği bittikten sonra yayılmaktadır. Sosyal medya ise bilgilerin anlık ve doğrudan

iletilmesi daha hızlı sonuçlanmasına neden olmaktadır. Geleneksel medyada bilgilerin aktarılmasında duygular ve doğru haber aktarımı amaçlanırken, yeni medyada haberin en doğru ve hızlı şekilde ulaşılması amaçlanmıştır (Görgülü, 2018: 51). Geleneksel olarak yapılan mitingler, ulaşım kısıtlamalarından kaynaklı tam olarak hedef kitleye ulaşamamasından dolayı sosyal medyanın daha da öne çıkmasına neden olmuştur. Siyasiler artık sosyal medyanın avantajlı durumlarından yararlanarak Twitter gibi ağlardan attıkları paylaşımlarla geniş halk kitlelerini örgütleyebilmektedirler. Bu yöntemle siyasi katılım özellikle genç kesimi daha çok etkilemektedir (Yağmur, 2015: 31-32).

Günümüzde artık gençleri siyasal tercihlerde bulunurken yeni medya araçlarının avantajlarından yararlanmaktadır. Gençler artık alternatif siyasal katılım araçları kullanmaktadır. Gençlere daha fazla imkan sunan sosyal medya, geleneksel katılım yollarına göre daha az zaman almakta ve maliyeti daha azdır (Altuntaş, 2019: 2). En önemlisi sosyal medyanın geleneksel medyaya göre daha tarafsız bir ortam sunmasıdır. Geleneksel medyada siyasete sansür uygularken ve taraflı yayın yaparken sosyal medya kişilerin siyasette yer almalarını ve siyasetçilerle iletişime geçmesini sağlayarak bireylerin daha aktif ve objektif politika yapmasına imkan vermektedir. Geleneksel medya ile karşılaştırıldığında sosyal medyanın politikada daha güçlü etkisi vardır. Sosyal medyada yapılan eylemlerin artık üst tabakanın değil sadece ülkedeki her vatandaşın siyaset yapmasına imkan sağlamış ve sosyal medya kullanan her vatandaşın siyasal bir aktör olarak toplumda yer almasını sağlamıştır. Sosyal medyanın sağlamış olduğu bu imkan ile birlikte toplumda kendini güçsüz gören gruplarında siyasal yaşamda yer almasını, seslerini duyurmasına sağlamıştır (Yağmur, 2015: 25-27). Sosyal medya kavramı, geleneksel medyanın sağlamış olduğu bütün durumları derinden etkilemiştir. Geleneksel medyanın tek yönlü iletişimi yerine sosyal medyanın hem bireysel hem de kitlesel iletişimi mümkün kılmıştır (Akman, 2012: 16). Bu olumlu yöndeki bazı durumlar daha fazla insana ulaşması, örgütlenmeyi kolaylaştırması, gerçeklere ulaşmada kolaylık, düşüncelerin daha çabuk yayılması, ucuz olması sosyal medyaya yönelimi daha da arttırmaktadır (Dursunoğlu, 2017: 1582). Kısacası sosyal medyanın olumlu yöndeki etkileri yeni nesilde gençlerin gözü kulağı olmuştur. Gençlerin sözcüsü durumunda seslerini duyurduğu bir platform olmuştur (Güneş, 1995: 193).

Sosyal medyanın kullanımı ise içerik oluşturma, yorumlama, paylaşma ve dinleme olarak kategorize edilmektedir. Örneğin gerçeklerin öğrenilmesi ve insanların örgütlenmesi için politik içerik oluşturulmaktadır. Halihazırda ki bilgiler siyasi yorumlama yapılarak sosyal medya vasıtası ile kitlelere ulaşmaktadır. Yüz yüze yapılan iletişim kadar etkili olmasa da sosyal medya bireylerin kendi istek ve görüşlerine hakkında siyasetçilerden direk olarak geri bildirim almalarını sağlamaktadır (Gündoğmuş vd., 2019: 85). Günümüzde gençler geleneksel medyada tek taraflı iletişimin aksine yeni medya organları ile geri dönüş aldıkları bir platform kullanmaktadır (Çağlar ve Asıgbulmuş, 2017: 91). Ayrıca sosyal medyanın gençler tarafından daha aktif kullanımı siyasetçilerin ve gençlerin daha çok birbirine yaklaşmasına neden olmuştur. Halkın düşünceleri, istekleri ve eleştirileri daha çok gündem olma imkanı bulmuştur.

Vatandaşlar halktan gördüğü siyasetçileri daha çok benimsemektedir. Bu durum sosyal medyada politikacıların halktan olmasına, samimi bir dile sahip olmasına ve herkese hitap eden bir üslup kullanmalarına etki etmiştir. Sosyal medyada siyasetçilerin yaptığı paylaşımlar bir basın açıklaması niteliği taşımaktadır. Üstelik geleneksel yollarla yapılan basın açıklamalarından çok daha hızlı ve masrafsız gerçekleşmektedir (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 47). Siyasetçiler, internetin geleneksel iletişim şekillerine göre siyasal katılmayı daha çok etkilediklerini ve internet kullanımı ile siyasal katılım arasında doğrudan ilişki bulunduğunu, internet de haber takip edilmesini siyasal katılmayı etkilediğini görerek çalışmalarını bu platformlara taşımışlardır (Güler, 2015: 200). Siyasal liderler artık aktif olarak kullanılan sosyal medyaya yönelmektedir. Gençlerin ilgisini çekmek için onlara uygun çalışmalar yapılmaktadır. Siyasi parti adayları gençler için web siteleri kurmakta ve gençlerin diline uygun paylaşımlar yapmaktadır. Siyasetçiler sadece paylaşım ile yetinmeyip gençlerin beğeni ve takip gibi aktivitelerine de önem vermektedir (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 64). Sosyal medya yöneticiler ve seçmenler arasında daha şeffaf bir iletişimin olmasını sağlamıştır. Seçmen ve siyasetçiler arasında ulaşılmazlık kalkmıştır. Vatandaş sosyal medya ile siyasetçilerle direk iletişim sağlamakta, istek, talep ve şikayetlerini bildirebilmektedir. Sosyal ağlar ile daha yakın olan siyasetçiler gençler tarafında daha çok benimsenmektedir (Altuntaş, 2019: 3-4).

Günümüzde siyasetin vazgeçilmez unsuru olan sosyal medya Z nesli olarak bilinen gençlerin hayatında daha çok etkilidir. Z kuşağı geleneksel medya yerine yeni

nesil medyayı tercih etmektedir. Çünkü genç nesiller geleneksel medya yerine yeni nesil medyayı daha güvenilir bulmaktadır (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 48). Siyasetin sosyal medya ile olan ilişkisi her geçen gün artmaktadır. Özellikle gençler arasındaki yoğun kullanım ve gençlerin yeni seçmenler olması siyasetteki mücadeleyi sosyal medya mecrasına taşımıştır. Siyasetçiler ve iktidar sahibi kişiler artık sosyal medya ile direk veya dolaylı bir şekilde kitlelere ulaşmaktadır. Siyasal örgütlenmeler artık sosyal medyada gerçekleşmektedir (Görgülü, 2018: 33).

Günümüzde gençler için ‘Twitter’ haberlere ulaşmak için en yaygın kullanılan sosyal medyadır. Twitter kullanımında içerikli haberler gündem oluşturmakta, tartışma başlatmakta ve bireyleri yönlendirmektedir. Twitter internet kullanımında Türkiye’de en fazla kullanıcıya sahip ülkedir (Görgülü, 2018: 48). Sosyal medyanın gücünün farkında olan siyasetçiler bu platformlara ağırlık vermektedir. Sosyal medya algı oluşturmakta ve algıyı benimsetmede oldukça etkilidir. Günümüzde Twitter da oluşturulan ‘hashtag’ ler gençlerin tartıştığı konuları belirlemekte ve gündemi oluşturmaktadır. Bu durum yöneticilerin, siyasetçilerin, siyasi partilerin ve iktidarın sosyal medya üzerinde daha çok durmasına neden olmaktadır. Sosyal medya, siyasal ilgi ve bilginin artmasına, siyasal bilginin çabuk yayılmasına, örgütlenmenin daha çabuk olmasına, kampanyalara daha kolay destek verilmesine, reklamların daha çok insana ulaşmasına neden olmaktadır (Dursunoğlu, 2017: 1584).

Genç seçmenlerin siyasetçilerin politikalarını karşı tepkide bulunması sosyal medya ile gözlemlenebilir. Örneğin 2015’te Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün kamuoyunda internet yasasına karşı gençler #UnFollowAbdullahGül şeklinde hashtagi uygulaması başlatmıştır. Abdullah Gül bu dönemde ciddi oranda Twitter takipçisi düşmüştür. Taraftarları ise #FollowAbdullahGül hastagi ile birlikte tepkide bulunmuşlardır. Bu durum gösteriyor ki sosyal medya doğrudan siyaset gündemini etkilemektedir. Sosyal medya üzerinden başlatılan siyasi etkinlikler ve siyasilerin paylaşımları siyasete etki ederek bazen siyasete yön vermekte ve bazen tehlikeli olabilmektedir (Kutlu ve Altuntaş, 2019: 48). Sanal mecranın aktif olarak kullanıldığı Türkiye’de iki olay vardır. Biri Gezi Parkı olayı diğeri ise 15 Temmuz darbe girişimidir. Türkiye’yi meşgul eden bu iki olay dünya basınında yer almıştır. Yaşanan bu gerilimlerde siyasetçilerin olaylara daha mesafeli ve tarafsız bakmasına neden olmuştur. Platon’un mağara metaforunu bu yaşanan siyasal durumu özetlemektedir. Metaforu günümüze çevirecek olursak her toplumsal politik grup kendi mağarasında

bulunmakta ve duvarda yansıyan şeyleri kendi prizmasından görmektedir (Demirkan, 2020: 42).

Sosyal medya giderek artan kullanıcı sayısı ve paylaşımları ile milyonlarca kişinin kullandığı online topluluklar haline gelmiştir. Örneğin Obama'nın seçim kampanyasında sosyal ağları kullanması ve Arap Baharı olaylarının sosyal medya ile şekillenmesi bireylerin sosyal ağlar ile örgütlenmesine örnektir (Güler, 2015: 202-203). Bilginin çabuk yayılmasında ve ucuz bir yolla daha çok insana ulaşmasında sosyal medya işlevi çok büyüktür. 2016 yılındaki ABD'deki başkanlık seçimlerinde sosyal medya gücünü göstermiştir. Siyasete az ilgi duyan gençlerin bile sosyal medya vasıtasıyla siyasal ilgilerinde artış yaşanmasına neden olmuştur. Sosyal medya ile vatandaşlar siyasete ve demokrasiye katılmada daha avantajlı bir durum elde etmişlerdir. Sosyal medyanın bireylere sağladığı durum ise e-demokrasi olarak tanımlanabilir (Çam, 2018: 77). 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan anayasa reformunda da sosyal medyanın etkisi büyüktür. Sosyal medyada bu durum fazlaca konuşulmuş ve sosyal medyada yapılan propaganda kampanyaları Facebook üzerinden gerçekleşmiştir. Twitter'da ise bilgi akışı ve haberler yayınlanmıştır (Keser, 2017: 99). Sosyal medya ve siyaset arasındaki ilişkinin bir diğer örneği Gezi Parkı olaylarıdır. Sosyal medya dünyada olduğu gibi Türkiye'de de etkisini göstermektedir. 27 Mayıs 2013 İstanbul'da ortaya çıkan Gezi Parkı eylemleri, polisin olaylara müdahalesine ve iktidarın karşı duruşuna karşı bir protesto kimliğine bürünmüştür. Türkiye'nin her noktasında destek bulan bu olayda sosyal medyanın etkisi büyüktür (Çam, 2018: 76).

3. LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA SÜREÇLERİ ANKETİNİN ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümü, anket sorularına öğrencilerin verdiği cevapların istatistik analiz sonuçlarından ve bu sonuçlar üzerine yapılan yorumlardan oluşmaktadır. Ankete katılan lise öğrencilerinin yaş, cinsiyet, ailesinin gelir durumu, ailesinin mesleği, ailelerinin öğrenim düzeyleri ve lise öğrencilerinin sosyo-politik katılımına yönelik sorulara yer verilmiştir. Verilen cevaplar Microsoft Excel programı kullanılarak analiz edilmiş ve tablolar oluşturulmuştur.

3.1. Demografik Değişkenler

Çalışmanın bu bölümü, anket sorularına öğrencilerin verdiği cevapların analizleri ve bu sonuçlardan elde edilen yorumlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş, cinsiyet durumları, ailelerinin gelir durumları, öğrenim düzeyleri, meslekleri bu değişkenlere ilişkin analizleri tablolar ile gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Yaşa Göre Analizi

	N	%
14	18	12,0%
15	29	19,03%
16	33	22,0%
17	41	27,03%
18	29	19,03%
Toplam	150	100,0%

Ankete katılan lise öğrencilerinin %12'si 14 yaşında, %19,3'ü 15 yaşında, %22'si 16 yaşında, %27,3'ü 17 yaşında, %19,3'ü 18 yaşındadır.

Tablo 3.2. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Analizi

	N	%
Erkek	74	48,7%
Kız	76	51,3%
Toplam	150	100,0%

Ankete katılan lise öğrencilerin %48,7'si erkek öğrencilerden, %51,3'ü de kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 3.3.Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumunun Analizi

	N	%
750-1500	1	0,7%
1500-3000	18	12,0%
3000-üstü	131	87,3%
Toplam	150	100,0%

Gençlerin ailelerinin gelir düzeyinin siyasal katılmada etkili bir unsur olduğu göz önünde bulundurulmuş ve bu sebepten dolayı öğrencilerinin ailelerinin gelirlerine yönelik olarak soru sorulmuştur. Lise öğrencilerinin ailelerinin gelirleri %87,3 3000 ve üstü en çok yüzdeye sahip, %12'si 1500-3000, 0,7'si ile 750-1500 en düşük aile geliri orana sahiptir.

Tablo 3.4.Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Öğrenim Düzeyi Analizi

	BABA		ANNE	
	N	%	N	%
Okum-yazma bilmiyor	0	0,0 %	2	1,3%
İlkokul	20	13,3%	29	19,3%
Ortaokul	22	14,07%	22	14,7%
Lise	42	28,0%	49	32,7%
Yüksekokul ya da Üniversite	60	40,0%	42	28,0%
Lisansüstü	6	4,0%	6	4,0%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Babanın öğrenim durumları konusundaki istatistik bilgilerin de öğrencilerin babalarının eğitim durumunda en çok dikkati çeken verilerden birisi yüksekokul ya da üniversite mezun olanların oranının %40 oldukça yüksek çıkmasıdır. Yüzdeliği takip eden lise mezunu %28, ortaokul %14,7, ilkokul %13,3, lisansüstü %4'tür. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %0'dır. Ankete katılan öğrencilere annelerinin öğrenim düzeyi sorulduğunda elde edilen istatistik bilgiler sonucunda %32,7 ile lise öğrenim düzeyi fazla çıkmıştır. Yüksekokul veya üniversite mezunu %28, ortaokul %14,7, ilkokul %19,3, okuma-yazma %1,3'tür. En düşük yüzdeye sahip %4 ile lisansüstü öğrenim düzeyidir.

Tablo 3.5.Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Meslek Durum Analizi

	BABA		ANNE	
	N	%	N	%
Kamu	77	51,3%	52	34,7%
Özel	73	48,7%	15	10,0%
Çalışmıyor	0	0,0%	83	55,3%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Lise öğrencilerinin babalarının mesleği ilgili sorulan soruda verdikleri cevapla ilgili sayısal veriler Tablo 3.5’de gösterilmiştir. Özel çalışan oranının %48,7, kamuda çalışan oranı %51,3’tür. Kamu ve özel sektörde çalışan babaların oranı birbirine yakındır. Ankette, öğrencilerin annelerinin mesleğine ilişkin verdikleri bilgilerden annelerin çoğunluğunun oranı %55,3 çalışmıyor olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin genellikle herhangi bir kurumda çalışmadığı tespit edilmiştir. Kamuda çalışan anne oranı ise %34,7, en az orana sahip meslek durumu %10 oranı ile özeldir.

3.2. Lise Öğrencilerinin Siyasal Eğilim ve Davranışlara İlişkin Değişkenlerin Analizi

Öğrencilerin siyasal eğilimi ve siyasal davranışlarına ilişkin sorulara verilen cevapların yanında siyasal toplumsallaşmanın yönü de açıklanmaya çalışılmıştır. Siyasal eğilim ve siyasal davranışlar siyasal toplumsallaşma süreçlerinde kazanılmaktadır. Bulguların analizi Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3.6.Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Baba ve Annelerinin Meslek Durum Analizi

	N	%
Evet	14	9,3%
Hayır	136	90,7%
Toplam	150	100,0%

Tablo 3.6’a göre ankete katılan öğrencilerin ailelerinin siyasal parti üyeliğinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre 14öğrenci siyasal parti üyeliği olduğunu, 136 kişi hayır cevabını vermiştir. En fazla oran %90,7 ile ailelerinin herhangi bir siyasi partiye üyeliliğinin olmadığını, pasif bir siyasi etkinliğe ve duruşa sahip olduğu görülmüştür. Ailesinin siyasal partiye üye olduğunu söyleyen öğrencilerin oranı ise %9,3’tür.

Tablo 3.7. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailesini ve Kendilerini Nasıl Tanımladığının Analizi

	AİLE		ÖĞRENCİ	
	N	%	N	%
Muhafazakar	22	14,7%	9	6,0%
Liberal	6	4,0%	11	7,3%
Sosyalist	30	20,0%	35	23,3%
Demokrat	21	14,0%	28	18,7%
İslamcı	9	6,0%	7	4,7%
Milliyetçi	35	23,3%	37	24,7%
Diğer	27	18,0%	23	15,3%
Toplam	150	100,0%	150	100%

İstatistiksel sonuca göre lise öğrencileri bu konu ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplar arasında Milliyetçi ifadesi, %23,3 çıkararak diğerlerine göre biraz daha fazla orana ulaştığı görülmektedir. Daha sonra Sosyalist %20, Muhafazakar %14,7, Demokrat %14, İslamcı %6, Liberal %4 oranındadır. Öğrenciler sorulan soruya verdiği diğer cevabı ile %18 oranı çıktığı görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna verdikleri cevaplarda %23,3 Sosyalist, %24,7 Milliyetçi birbirlerine yakın oranda çıkmıştır. Demokrat %18,7, Muhafazakar %6, Liberal %7,3, İslamcı %4,7 oranında çıkmıştır. Diğer cevabını verenlerin oranı ise %15,3'tür.

Tablo 3.8. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyaset ve Güncel Olayları Takip ve Siyasi ve Güncel Olayları Kitle İletişim Araçlarından Takip Analizi

	Siyasal ve Güncel Olayları Takip		Kitle İletişim Araçları ile Takip	
	N	%	N	%
Evet	103	68,7%	118	78,7%
Hayır	47	31,3%	32	21,3%
Toplam	150	100%	150	100%

Ankete katılan öğrenciler %68,7 oranında siyaset ve güncel olayları takip ediyorum diyerek evet cevabını vermiştir. Hayır cevabının oranı ise %31,3'tür. Günümüzde yaşanan güncel olaylar, haberler, siyasi konular lise gençleri tarafından verdiklere cevaplara göre takip ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin siyaset ve güncel olayları kitle iletişim araçlarında takip ediyorum cevabı %78,7 oranındadır. Ankete katılan öğrencilerin hayır cevabı ise %21,3 oranındadır.

Tablo 3.9. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyasetçilerin Sosyal Medya Üzerinden Takip Analizi

	Siyasetçileri Sosyal Medyadan Takip	
	N	%
Evet	63	42,0%
Hayır	87	58,0%
Toplam	150	100,0%

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre öğrenciler %42 oranında sosyal medyada siyasetçileri takip ediyor. Öğrencilerin hayır cevabı ise %58 oranında çıkmıştır.

Tablo 3.10. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyanın Aktarmış Olduğu Haberlere Güven Analizi

	Sosyal Medya Haberlerine Güven	
	N	%
Evet	39	26,0%
Hayır	111	74,0%
Toplam	150	100,0%

Öğrenciler sosyal medyanın aktarmış olduğu haberlere güvenip güvenmediği yüksek bir oranda %74 hayır cevabı çıkmıştır. Gençlerin çoğunluğu sosyal medyada yapılan bilgilerin güvenli olmadığını düşünmektedir. Evet diyenlerin oranı %26'dır.

Tablo 3.11. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Siyasi ve Güncel Olaylarla İlgili Tartışma Programlarını Takip Analizi

	Siyasal ve Güncel Tartışma Programı Takip	
	N	%
Evet	65	43,3%
Hayır	85	56,7%
Toplam	150	100,0%

Öğrencilerin tartışma programlarını takip oranı %43,3 iken takip etmeyenlerin oranı ise %56,7'dir. Siyasi ve güncel olaylar ile ilgili tartışma programını takip eden ve etmeyen gençlerin oranı birbirine yakın çıkmıştır.

Tablo 3.12. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Farklı Görüşe Ait Sosyal Medya Hesaplarını Takip Analizi

	Farklı Siyasi Görüşe Ait Sosyal Medya Hesaplarını Takip	
	N	%
Evet	59	39,3%
Hayır	61	60,7%
Toplam	150	100%

Sosyal medya günümüzde en çok kullanılan araçtır. Siyasi parti ve siyasetçiler sosyal medya üzerinden takip edilmektedir. Farklı görüşte deki sosyal medyayı takip eden genç oranı ise istatistiksel veri sonuçlarına göre %39,3'tür. Takip etmeyenlerin sayısı ise %60,7'dir.

Tablo 3.13. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin İnsanların Siyasi Görüşlerini Kendi Siyasi Görüşlerine Göre İkna Analizi

	İnsanları Kendi Siyasi Görüşlerine İkna Etme	
	N	%
Evet	38	25,3%
Hayır	112	74,7%
Toplam	150	100%

Lise öğrencilerinin hayır cevabı %74,7 ile büyük bir oran çıkmıştır. Bu sonuca göre gençler başkalarının siyasi görüşlerine saygı duymakta ve insanların siyasi görüşlerini kendi siyasi görüşlerine göre ikna etmek istemiyorlar. İkna etmek isteyenlerin oranı ise %25,3'tür.

Tablo 3.14. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Gelecekte Siyasi Partiye Katılma Düşüncesi ve Uygun Yaşa Geldiğinde Oy Kullanma Analizi

	Gelecekte Siyasete Atılma		Uygun Yaşa Geldiğinde Oy Kullanma	
	N	%	N	%
Evet	23	15,3%	142	94,7%
Hayır	127	84,7%	8	5,3%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Gelecekte siyasi partiye katılmayı düşünen öğrenci oranı %15,3'tür. Katılmayı düşünmeyen öğrencilerin oranı %84,7 çok yüksek bir oran çıkmıştır. Elde edilen sonuçlara göre oy kullanacak öğrencilerin oranı %94,7 ile çok yüksek çıkmıştır. Hayır

diyen öğrencilerin yüzdesi ise %5,3'tür. Lise öğrencilerin çoğunluğu uygun yaşa geldiğinde vatandaşlık görevlerini yerine getireceğini söylemiştir.

Tablo 3.15. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin İleriki Yaşamlarında Siyasi Görüş Değişirme ve Gelecekte Evleneceği Kişinin Siyasi Görüşünü Değişirme Analizi

	İleriki Yaşamda Siyasi Görüşü Değişirme		Evleneceğiniz Kişinin Siyasi Görüşünü Değişirme	
	N	%	N	%
Evet	45	30,0%	74	49,3%
Hayır	105	70,0%	76	50,7%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Lise öğrencilerinin ileriki yaşamlarında sosyal görüşlerin değişim olup olmamasının analizi yapılmıştır. Çıkan istatistik verilerin sonucunda değişime uğrar diyenlerin oranı %30'tür. Gelecekte de aynı siyasi görüşünü koruyanların oranı ise %70 ile yüksek bir oranda çıkmıştır. Gelecekte kendi ile aynı görüşte bir insanla evlenmek isteyen öğrencilerin oranı %49,3'dir. Farklı görüşte olmasını önemsemeyen öğrencilerin oranı %50,7'dir. Liseli gençlerin bu konuda düşünceleri birbirine yakın çıkmıştır.

3.3. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler

Günümüz lise öğrencilerinin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile sorular sorulmuştur. Bulguların analizi Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3.16. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailelerinin Siyasi Tercihlerinden Etkilenme Analizi

	Ailelerinin Siyasi Tercihlerinden Etkilenme	
	N	%
Evet	31	20,7%
Hayır	119	79,3%
Toplam	150	100,0%

İstatistiksel veri sonuçlarına göre öğrenciler ailelerin siyasi görüşlerinden etkilenir oranı %20,7'dir. Ailelerinin siyasi görüşlerinden etkilenmeyen öğrenci oranı ise %79,3'tür.

Tablo 3.17. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Ailesi ile Siyasi ve Güncel Konular Hakkında Konuşma ve Siyasal Faaliyetlerini Destekleme Analizi

	Ailelerle Siyasal Olayları Konuşma		Ailelerin Siyasal Faaliyetleri Desteklemesi	
	N	%	N	%
Evet	93	68,0%	50	33,35
Hayır	57	32,0%	100	66,7%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Öğrenciler siyasi ve güncel olaylar hakkında ailesi ile konuşma oranı %62'dir. Öğrencilerin herhangi bir konuşma yapmama oranı ise %38'tir. Lise öğrencilerinin siyasal toplumsallaşma döneminde ailesi ile siyasal ve güncel olaylar hakkında büyük bir oranda konuştuğu görülmektedir. İstatistiksel veri sonuçlarına göre öğrencilerin ailelerinin siyasal faaliyet de bulunması destekler oranı %33,3'tür. Desteklemeyenlerin oranı ise %66,7 oranı ile çoğunluklu çıkmıştır.

Tablo 3.18. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Arkadaş Çevresinin Siyasi Tercihlerinden Etkilenme ve Arkadaş Çevresi ile Siyasal Olaylar Hakkında Konuşma Analizi

	Arkadaş Çevrenizin Siyasi Tercihlerinden Etkilenir misiniz?		Arkadaş Çevrenizle Siyasi Olaylar Hakkında Konuşur musunuz?	
	N	%	N	%
Evet	20	13,3%	116	77,3%
Hayır	130	86,7%	34	22,7%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Anket de verilen cevaplara göre lise öğrencilerinin arkadaş çevresinin siyasi tercihlerinden etkilenme oranı %13,3'tür. Arkadaşlarının siyasi tercihlerinde etkilenmeme oranı çok ise %86,7'dir. Lise öğrencilerinin çoğunluğu arkadaşlarının siyasal tercihlerinden etkilenmemektedir. İstatistiksel veri sonuçlarına göre öğrencilerin arkadaş çevresi ile siyasi ve güncel olaylarla konuşmaya %77,3 oranında evet cevabını vermiştir. Hayır cevabı ise %22,7 oranında çıkmıştır.

Tablo 3.19. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyanın Siyasi Tercihlerini Etkileme Analizi

	Sosyal Medya Siyasi Tercihlerinizi Etkiler mi?	
	N	%
Evet	33	22,0%
Hayır	117	78,0%
Toplam	150	100,0%

İstatistiksel veri sonuçlarına göre öğrenciler günümüz sosyal medya siyasi tercihlerini etkiler mi sorusuna %78 hayır cevabını vermiştir. Evet cevabını ise %22 oranda çıkmıştır.

Tablo 3.20. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Okulda Verilen Eğitimin Siyasi Tercihlerini Etkileme Analizi

	Okul Siyasi Görüşünüzü Etkiler mi?	
	N	%
Evet	38	25,3%
Hayır	112	74,7%
Toplam	150	100,0%

Okul öğrencilerin toplumsallaşma yaşadığı kurumlardan biridir. Okulda verilen eğitimlerde gençlere vatandaşlık, bayrak sevgisi, tarihi konularda ders verilmektedir. Öğrencilerin okulda verilen eğitim siyasi tercihlerini etkileme oranı %74,7, siyasi tercihlerini etkilemez oranı ise %25,3 çıkmıştır.

3.4. Siyasi Katılım ve Siyasal Meseleleri Takip Etme Analizi

Araştırmamızın son kısmın da lise öğrencilerinin siyasal katılım düzeyine ilişkin sorular sorulmuştur. Günümüz gençlerin katılımı nasıl olduğunu, siyasal ve güncel olaylara karşı ilgisi, önemli siyasi kişi ve olayları bilmesine yönelik sorular sorulmuştur. Bulguların analizi Tablo 3.21’de verilmiştir.

Tablo 3.21. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Parti, Sivil Toplum Kuruluşu, Dernek veya Kulübe Üye Olup Olmadığının Analizi

	Herhangi Bir Siyasi Kuruma Üye misiniz?	
	N	%
Evet	20	13,3%
Hayır	130	86,7%
Toplam	150	100,0%

Ankete katılanların siyasal katılımın değerlendirilmesi açısından dernek ya da siyasal parti üyeliğinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. İstatistiksel sonuca göre lise öğrencileri hayır cevabı oranı fazla çıkmıştır. (%86,7) Üye öğrencilerin oranı ise %13,3’tür.

Tablo 3.22. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Hesaplarından Siyasi ve Güncel Konular Hakkında Paylaşım Yapma Analizi

	Sosyal Medya Hesaplarınızdan Siyasi Yorum Yapar mısınız?	
	N	%
Evet	39	26,0%
Hayır	111	74,0%
Toplam	150	100,0%

İstatistik veri sonuçlarına göre lise öğrencilerinin sosyal medyada siyasi ve güncel olaylar hakkında paylaşım yapma oranı %74'tür. Lise öğrencileri sosyal medya ile yorum yaparak katılım yapan öğrenci oranı fazladır. Paylaşım yapmayan oran ise %26'dır.

Tablo 3.23. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Herhangi Seçim Kampanyasına ve Toplumsal Eylemlerine Katılma Analizi

	Siyasi Parti Seçim Kampanyasına Katıldınız mı?		Toplumsal Konularla İlgili Eylemlere Katıldınız mı?	
	N	%	N	%
Evet	16	10,7%	53	35,3%
Hayır	134	89,3%	97	64,7%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Öğrencilere herhangi bir parti veya adayın seçim kampanyasına katıldınız mı sorusuna evet ve hayırlı şıklardan birinin işaretlenmesi istenmiştir. İstatistiksel veri sonuçlarına göre seçim kampanyalarına katılma oranı % 10,7 çok düşük çıkmıştır. Hayır cevabını verenlerin oranı ise %89,3'tür. İstatistiksel verilerin sonucuna göre hayır diyenlerin oranı %64,7, evet diyenlerin cevabı %35,3'tür.

Tablo 3.24. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'deki Gördükleri En Büyük Sorunların Analizi

	Türkiye'nin En Büyük Sorunu Nedir?	
	N	%
İşsizlik	51	15,2%
Ekonomi	76	22,6%
Terör	28	8,35
Eğitim	83	24,7%
Hakve Özgürlük	55	16,4%

Az Gelişmişlik	42	12,5%
Diğer..	1	0,3%
Toplam	336	100,0%

Ankette öğrencilere Türkiye'nin en önemli sorunu olarak neyi gördükleri sorulmuştur. Katılımcıların çoğu birden fazla seçeneği işaretlemiştir. Çıkan sonuçlara göre lise öğrencilerinin en önemli gördükleri sorun %24,7 oranında eğitim olmuştur. Eğitimin ardından en çok işaretlenen sorun ise ekonomi %22,6 oranı çıkmıştır. İşsizlik %15,2, hak ve özgürlük %16,4, az gelişmişlik %12,5 birbirine yakın oranlarda çıkmıştır. Türkiye'nin bu sorunlar haricinde başka sorunu olduğu düşünen öğrenci oranı ise %0,3 oranında çıkmıştır.

Tablo 3.25. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'nin Geleceği Hakkında Düşünce Analizi

	Türkiye'nin Geleceği Hakkındaki Düşünceler	
	N	%
Daha Güçlü Bir Türkiye	22	14,7%
Değişen Bir Şey Yok	41	27,3%
Giderek Gücünü Kayıp Edecek	83	55,3%
Diğer	4	2,7%
Toplam	150	100,0%

Türkiye'nin geleceği hakkında lise öğrencileri %55,3 oranı ile giderek gücünü kaybeden bir ülkedir cevabını vermiştir. Daha güçlü bir ülke olarak gören öğrencilerin oranı daha az %14,7'dir. Değişen bir şey olmayacağını düşünen öğrenci oranı ise %27,3'tür.

Tablo 3.26. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin Türkiye'nin Mevcut Durumuna Bağlı Olarak Kendi Gelecekleri Hakkındaki Analizi

	Türkiye'nin Mevcut Durumu Göz Önüne Alınrsa Geleceğinizi Nasıl Görüyorsunuz?	
	N	%
Umutluyum	13	8,7%
Fikrim Yok	36	24,0%
Kararsızım	101	67,3%
Toplam	150	100,0%

Öğrencilerin Türkiye'nin günümüzdeki sorunlara bağlı olarak kendi geleceklerini %67,3 karamsargörmektedir. Umutluyum diyen öğrenci oranında ise çok düşük %8,7'dir. Herhangi bir fikri olmayan gençlerin oranı ise %24'tür.

Tablo 3.27. Ankete Katılan Lise Öğrencilerinin 12 Eylül 1980 Darbesi ve Kenan Evren'i Tanıyıp Tanımaması Hakkındaki Bilgi Analizi

	1980 Darbesini Biliyor musunuz?		Kenan Evreni Tanıyor musunuz?	
	N	%	N	%
Evet	96	64,0%	86	57,3%
Hayır	54	36,0%	64	42,7%
Toplam	150	100,0%	150	100,0%

Lise öğrencilerinin geçmiş tarih ile alakalı siyasi olay ve durumlar hakkındaki bilgi sahibi olup olmaması ile ilgili analiz yapılmıştır. Lise öğrencilerinin 12 Eylül 1980 darbesi hakkında bilgiye sahip olma oranı %64, darbe hakkında bir bilgi sahibi olmayan öğrenci oranı ise %36'dır. Lise öğrencilerinin çoğunluğu siyasi olay hakkında bilgi sahibidir. İstatistiksel veri sonucuna göre lise öğrencilerinin Kenan Evren hakkında bilgisi %57,3, bir bilgiye sahip olmayan öğrenci oranı ise %42,7'dir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada lise öğrencilerinin siyasal toplumsallaşma hakkındaki düşünceleri ve bu düşünceleri etkileyen unsurlar incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket 14-18 yaş arası lise düzeyinde eğitim gören bireylere cinsiyet fark etmeksizin uygulanmıştır. Hem yaş hem eğitim açısından katılımcılar sorulan soruları cevaplayabilecek ve siyaset konusunda belli bir düşüncesi olan bireylerdir. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar genel olarak lise eğitimi düzeyindeki öğrencilerin fikirleri olarak değerlendirilebilir.

Anket uygulamasının sonucunda gençlerin siyasal toplumsallaşma ile ilgisiz olmadıkları tespit edilmiştir. Bu tespit araştırma konusu ile ilgili literatürle uyum göstermektedir.

Lise düzeyinde eğitim gören gençlere ailelerinin siyasal partiye üye olup olmadığı sorulduğunda çoğunluğu olumsuz yanıt vermiştir. Akın'ın (2009) araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma sonucuna göre lise öğrencilerinin ailelerinin siyasal tercihleri hakkında sorulan soruya milliyetçilik yanıtı verdikleri görülmüştür. Okur (2007) Akın (2009) ve Kuru'nun (2019) araştırma bulguları bu araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Gençlerin güncel siyasi olayları takip etmesi ve ilgilerinin olup olmamasına yönelik soruların analizine göre lise öğrencilerinin çoğunluğunun siyasal ve güncel olayları takip ettiği sonucu elde edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun siyasi ve güncel olayları kitle iletişim araçları vasıtasıyla takip ettiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak günümüz lise gençlerinin toplumumuzda meydana gelen siyasi ve güncel olaylara karşı duyarlı olduğu görülmüştür. Bu açıdan araştırma sonuçları Kuru'nun (2019) araştırması ile karşılaştırıldığında siyasal olayların takibi bakımından sosyal medya kullanımı ile uyum göstermesine rağmen duyarlılık bakımından uyum göstermemektedir. Nitekim Kuru'nun (2019) araştırmasından elde edilen sonuçlara göre gençlerin siyasi olaylara ilgisi oransal olarak düşük çıkmıştır.

Kişilerin siyasal tutumlarını, inançlarını ve değerlerini birçok faktör etkilemektedir. Yaptığımız ankette öğrencilere evlenecekleri insanların siyasi görüşlerinin kendileri için önemi sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu hayır önemli değil cevabını vermiştir. Çakan (2017) araştırmasının sonucuna göre hayır cevabı oranı fazla çıkmıştır. Bu araştırmanın ve Çakan'ın (2017) araştırma sonuçları benzerlik taşımaktadır.

Lise öğrencilerinin herhangi bir parti, sivil toplum kuruluşu, dernek gibi kuruluşa üye olup olmaması ile ilgili soruya katılımcıların çoğunluğu hayır cevabını vermiştir. Bu sonuç Çakan'ın (2017) ve Okur'un (2007) araştırmasından elde edilen sonuçlara göre uyumluluk göstermektedir.

Lise öğrencilerinin siyasal toplumsallaşma süreçlerine etkileyen unsurlar arasında arkadaş çevresinin ve ailenin belirleyicilik oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Parlak'ın (1999) araştırması ile karşılaştırıldığında aileler bakımından uyumluluk gösterse de arkadaş çevresi bakımından aynı sonuca ulaşamamıştır. Ancak Kuru'nun (2019) araştırma sonuçlarıyla uyumludur.

Lise öğrencileri siyasi ve güncel olaylar hakkındaki düşüncelerini belirlerken aile ve arkadaş çevresinden kaynaklanan bir etkiye maruz kalmadıklarını düşünseler de bu konuya dair görüşlerini aileleriyle ve arkadaş çevreleriyle paylaştıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların çoğunluğunun siyasi ve güncel olaylara ilişkin görüşlerini ifade etmelerine rağmen siyasal katılım söz konusu olduğunda aynı düzeyde ilgi göstermedikleri tespit edilmiştir.

Lise öğrencileri Türkiye'nin en büyük sorunu olarak eğitimi, ekonomiyi ve işsizliği görmektedir. Sezdirmez (2008) araştırmasında gençler Türkiye'de en büyük sorun olarak işsizliği ve eğitimi görmüştür. Bu araştırma bulguları Sezdirmez'in (2008) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada katılımcıların çoğunluğu Türkiye'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz sorusuna, giderek gücünü kayıp edecek cevabını vermiştir. Kendi geleceğinizi nasıl görüyorsunuz sorusuna ise kararsızım cevabını vermiştir. Araştırmanın sonuçları bu sorular bakımından Çakan'ın (2017) araştırması ile uyumlu çıkmıştır. Çakan'ın (2017) araştırmasında katılımcıların kendi geleceğinizi nasıl görüyorsunuz sorusuna cevabı umutluyum çıkmıştır. Çakan'ın (2017) araştırmasında gençler gelecekleri hakkında daha olumlu düşüncelere sahiptir. Araştırma sonuçları Çakan'ın (2017) araştırması ile karşılaştırıldığında gençlerin zaman içinde gelecek kaygılarında artış olduğu söylenebilir.

Lise öğrencilerinin genel olarak siyasal ve güncel olaylara uzak durma eğiliminde oldukları araştırma sonuçlarında ortaya konmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun siyasete pasif katılımlarının düşük düzeyde görülmüştür. Lise öğrencileri aileleriyle ve arkadaş çevreleriyle güncel siyasal konular hakkında

konusuyor olsalar da siyasal ve güncel olaylara ilişkin görüşlerinin onlardan etkilenmediğini düşünmektedirler.

Liseli ğrenciler Türkiye'nin en önemli siyasal ve güncel sorununun ne olduğu ile ilgili soruna ekonomi, işsizlik, terör, az gelişmişlik, eğitim başlıkları içerisinde en fazla eğitime ağırlık vermişlerdir. Bu sonuç onların eğitim süreçlerinin devam ediyor olması ve kendilerine eğitim ile bir gelecek kurabileceklerine olan inancın göstergesi olarak düşünülebilir.

Gençlerin siyasal toplumsallaşma evresinde sadece izleyici olarak değil aktif bir Şekilde katılım sağlaması önemlidir. Dünya lkelerinde gençlik özel bir toplumsal kategori niteliğindedir. Gençlik toplumların sürekliliği için önemli bir konumdadır. Gençler ayrıca gelecekte kendilerini güvence altına almak istemektedirler. Bundan dolayı gençlerin sorunlarına ve isteklerine yönelik çalışmalar, çözüm nerileri bulmak büyük bir önem taşımaktadır. Gençlerin sorun olarak grdğu eğitim, ile ilgili çalışmalar yapılmalı ve ideal seviyeye getirilmelidir. Gençlerin siyasi katılımları sadece pasif izleyici olarak ve oy kullanmakla gerçekleşmektedir. Gençler siyasal katılımlarını artıracadığı parti, dernek, grup ve stk'lara dahil olmaya teşvik edilmelidir. Lise ğrencilerinin siyasal toplumsallaşma çalışmalarına önem verilmesi problemlerin çözümüne yönelik siyaset üretimine ve uygulamalarına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2018). *Türkiye'de milliyetçi hareket düşüncesinin gençlik teşkilatlarına etkisi: Ülkü ocakları örneği*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Bursa.
- Akbal, S. (2018). *Küreselleşen dünyada gençliğin politik katılım kültürü ve yeni iletişim teknolojileri: Dijital gençlik*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Bursa.
- Akın, M. H. (2009). *Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik-teorik ve uygulamalı bir çalışma*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim dalı, Konya
- Akman, S. (2012). *Siyaset-sosyal medya ilişkisi: Türkiye ve dünya örnekleri üzerine bir inceleme*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Akman, Ö. P. (2018). "Gençlik döneminde siyasal toplumsallaşma: Toplumsal katılım ile kitle iletişim araçları arasındaki ilişkinin incelenmesi". *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 171-196.
- Akyüz, K. (2018). *Siyasal katılım bağlamında yüksek lisans öğrencilerinin siyasal yaşamdaki yeri: Ardahan üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ardahan.
- Altan, C. (2011). "Eğitim-siyasal eğilim ilişkisi: Mersin örneği". *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 313-329.
- Altuntaş, A. (2019). *Siyasal katılım sürecinde gençliğin rolü ve sosyal medya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Arslantürk, G. ve Dönmez, A. (2019). Siyasal ideolojilerin değerler ve bilişsel karmaşıklık düzeyi açısından karşılaştırılması. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 69-90.
- Aslanyürek, M. vd. (haz.) (2015). Sosyal medya gerçeği ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal medya algısının değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 6(5), 1-8.
- Babacan, A. (2018). *Türkiye'de siyaset toplumsal ahlak ilişkisi ve gençlik*. Erişim: 11/12/2020 <https://www.researchgate.net/publication/329647052>
- Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma bir davranış incelemesi*. Ankara. SBF Yayın
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K, Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Atif İndeksi, (1-360).
- Bulut, F. (2011). "68 Kuşağı gençlik olaylarının uluslararası boyutu ve Türkiye'de 68 kuşağına göre Atatürk ve Atatürkçülük anlayışı". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 11(23). 123-149.
- Caymaz, B. (2015). "Mücadele alanı olarak parti gençlik kolları AKP gençlik kolları ve Ülkü ocakları'nda gençlik". *İlet-i-s-im Dergisi*, (22). 33-62.
- Certel, E. (2010). *Gençlik ve sosyal gelişim: gençlik örgütlerine katılan gençlerle bir araştırma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Çağlar, N. ve Asıgbulmuş, H. (2017). "X ve Y kuşaklarının siyasal davranışında sosyal medyanın etkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:29. 85-112.

- Çakan, M. (2017). *Değerler bağlamında gençlerin politik katılım düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Çam, A. (2018). *Gençlik politik mi, apolitik mi? Siyasetin değişen doğası: Üniversite gençliğinin siyaset algısı ve siyasal katılım*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Aydın.
- Çelik, K. (2013). "Genç olmak zor iş": Türkiye'de genç olmayı etkileyen bazı unsurlar". *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1). 28-45.
- Çetin, H. (2007). *Siyaset bilimi*. Ankara: Arın Yayınları.
- Çetin, N. S. (2019). "Medya-siyaset ilişkisinde etik çerçeve". *İNİF E-Dergi*. 4(2). 228-249.
- Çopuroğlu, C. Ve Doğan, A. (2017). "Sosyal İlişkilerin Türk Seçmeninin Siyasal Davranışına Etkisi". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(46). 172-200.
- Daşkiran, İ. (2009). *Gençliğin kimlik oluşumunda din, aile ve medyanın etkisi: Kahramanmaraş lise gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Demirkan, A. E. (2020). *Dijital çağda siyaset ve medya ilişkisi: 2019 yerel seçimleri üzerine bir analiz*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul
- Dilber, F. (2012). "Siyasal toplumsallaşmada seçmenlerin siyasal tercihine sosyal unsurların etkisi; Karaman ili seçmenleri üzerine bir alan araştırması". *Akademik Bakış Dergisi*. 1(32). 1-19.
- Doğan, A. (2016). "Dijital medya ve siyasal toplumsallaşma: Siyasal toplumsallaşma çerçevesinde gençlerin sosyal medya kullanım düzeyleri". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(32). 38-55.
- Duran, H. (2005). "Siyasal katılmayı etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Tavşanlı Kütahya örneği". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13. 131-152.
- Dursunoğlu, İ. (2017). "Sosyal medya ve siyasal davranış ilişkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 1579-1585.
- Fraenkel, J.R. ve Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill International Edition.
- Emiroğlu, B. (2017). "Değerler eğitiminin gençlerin sağlıklı sosyalleşmelerine etkisi". *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(3), 115-126.
- Ergün, A. (2019). *Gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörler: Cumhuriyet üniversitesi öğrencileri üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sivas.
- Eser, H. B. (2010). Dinin siyasal davranışlar üzerine etkisi Antalya örnek olay araştırması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 97-136
- Eser, H. B. ve Güler, Ö. (2015). "İnternet ve sosyal ağların siyasal katılım üzerine etkisi-SDÜ örnek olayı". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 196-219.
- Eyidiker, U. (2019). *Siyasal davranış: Siyasal katılıma giden yol*. Erişim: 15/09/2020 <http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.11857/1098/siyasal%20davran%20c4%b1%20c5%9f%20makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Gökmen, C.Y. (2017). *Türkiye’de gençlerin siyasete katılımı: Parti gençlik kolları örneğinde bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İzmir.
- Görgülü, B. (2018). *Gençlerin siyasal katılım sürecinde sosyal medyanın rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hakla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Konya.
- Güneş, S. (1996). *Medya ve kültür: sessiz yığınların kültürel intiharı*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Gündoğmuş B. Maruf M. ve Aksu H. (2019) “Sosyal medya kullanımının siyasal katılım etkisinin Şırnak il örneğinde ölçülmesi”. *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 1 (1), 78-103.
- Güven, S. (2017). “Siyasal iletişim sürecinin dönüşümü, Siyasal katılım ve iletişim teknolojileri”. *The Turkish Journal of Design, Art and communication*, 7(2), 175-191.
- Kapani, M. (1983). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Kapani, M. (2007). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Karaman, E. (2020). *Gençlik-siyaset ilişkisi bağlamında AK parti ve CHP gençlik kollarında siyaset ve demokratik katılım: Trakya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Edirne.
- Keser, A. (2017). *Sosyal medya siyaset ilişkisi: Sosyal medyanın siyasal katılım etkisi üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ardahan.
- Kılıç, K. (2007). “Kentsel gençlik araştırması anketi bağlamında: gençlerin siyasal eğilimlerini etkileyen faktörler”. *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul. Hazırlayan TÜSES.
- Kışlalı, T. A (1974). *Öğrenci ayaklanmaları*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Koru, A. M. (2019). *Gençlerin siyasal katılımları ve gençlik meclisleri: Konya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Kutlu, A. (2018). “Dönüşen medya çağında siyasal katılım: İstanbul”da yaşayan 18-22 yaş seçmen örneği”. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 90-106.
- Kutlu, S. (2019). *Yerel karar alma sürecinde gençlik meclisleri: Konya büyükşehir belediyesi gençlik meclisi üzerinden bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Karaman.
- Kutlu, Ö. ve Altuntaş, A. (2019). Gençlerin kamu politikaları süreçlerine sosyal medya üzerinden katılımı. *Sempozyumu Bildiri Kitabı (Tam Metin)*, 39.
- Küme, N. (2017). *Gençlik Çalışmalarına katılım gençlerin siyasal katılımlarını etkiler mi?* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Projeler ve Sivil Toplum Kuruluşları Yönetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Macit, M. (2010). *Türkiye’de toplumsal değişim ve siyaset: 1950-2000*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü (çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mukul, S. (2019). *Lise çağı gençlerinin sosyalleşmesinde dinin rolü (Maçka Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Rize.

- Nazıroğlu, B. (2016). ‘‘Din ile devlet arasında simbiyotik bir ilişki: Türkiye’de zorunlu din dersleri ve siyasal toplumsallaşma’’. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1). 191-214.
- Okur, F. (2007). *Siyasete katılımın sosyo-kültürel boyutları: Karaman il rneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Orçan, M. (2019). ‘‘Siyasal kültürün bir unsuru Olarak Politik Sosyalleşme’’. *Türk Siyasal Kültür Havzaları Dergisi*, 1.47-55. Kütahya.
- z, İ. (2014). *Demokrat Parti’nin gençlik politikaları ve gençlik teŐkilatı (1946-1960)*. Yüksek Lisans Tezi, FSM Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, İstanbul.
- zdemir, A. P. (2017). *Genç yetişkinlerin siyasal kimlik biçimlenmesinin ve toplumsal katılımının siyasal toplumsallaşma bağlamında incelenmesi*. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- zpolat, A. (2010). ‘‘Ailede Demokratik Sosyalleşme’’. *Sosyal Politika alıŐmaları Dergisi*. 20(20). 9-24.
- Öztürk, O. (2020). *Aile kurumunun z kuŐađının siyasal katılım davranışına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Parlak, İ (1999). *Türkiye’de Gençlik ve Siyaset*. Yüksek Lisans Tezi H, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim, Ankara.
- Peri, İ. (2019). *Yerel yönetimlerin gençlik politikaları: BaŐakŐehir Belediyesi rneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sarı, E. (2011). *Gençlik politikası bağlamında, Türk gençliğinin devleti algılama biçimi ve devletten beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Sezdirmez, A. (2008). *Türk gençliğinin gelecek tasavvuru ve siyasete bakışı*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Soyyiğit, Z. S. (2019). *Gençlerin sosyal sorumluluk çalışmalarına gönüllü katılımlarıyla algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluŐ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik DanıŐmanlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şaşmaz, O. Y. (2015). *Türkiye’de siyas partilerin gençlik kollarında ve bağlı yan kuruluşlarına faaliyet gösteren gençlerin siyas katılımlarına ilişkin algıları*. YayınlanmamıŐ Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.
- Şen, O. (2019). *Siyasi partilerin gençlik örgütlerindeki bireysel narsizim üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, İŐletme Enstitüsü, İŐletme Anabilim Dalı, Sakarya.
- Tannenbaun, G.T. ve Schultz, D. (2013). *Siyasal düşünce tarihi*. Fatih Demirci (ev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Tanyaş, B. (2015). ‘‘Gençler ve Politik Katılım: Gezi Parkı Eylemlerinde ‘Apolitik’Nesil’’. *EleŐtirel psikoloji bülteni*, (6), 25-51.

- Tarhan, Ö. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeyleri ve temel siyaset bilimine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Denizli
- Topakkaya, A. (2007). *İdeoloji kavramının tarihsel gelişim sürecine kısa bir bakış*. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(1-2), 163-180.
- Toraman, M. (2015). *Ak Partili ve CHP'li gençlerin siyasi tutum kazanımlarında parti gençlik kollarının etkisi Sivas ili örneği*. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Sivas.
- Türkiye Gençlik STK'LARI profili*, (2019). Ankara: TC Gençlik ve Spor Bakanlığı Genel Hizmetler Müdürlüğü.
- Uslu, G. (2012). *Popüler kültürün gençlerin apolitikleşmesi üzerindeki etkisi: Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir uygulama*. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Denizli.
- Yağmur, H. (2015). *Sosyal medyanın siyaset ve kamuoyunu yönlendirmedeki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Yavuz, F. Ş. ve Moğol, A. (2011). *14-18 yaş grubundaki kız ve erkek öğrencilerin yurtta kalmalarının aile bağlarına olan etkileri*. Erişim: 07/12/2020 <https://www.academia.edu/1947920/>
- Yücel, H. (2007). *Popüler kültürün gençlerin apolitikleşmesi üzerindeki etkisi: Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir uygulama*. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Zabun, B. (2012). 'Eğitimin siyasal sosyalleştirme işlevi: Cumhuriyet dönemi ilk sosyoloji öğretim programı ve ders kitaplarında siyasal sosyalleştirme'. *Akademik Bakış Dergisi*, 31. 1-12.

EKLER

Ek 1: Anket Soruları

Sayın Katılımcı,

Bu anket ‘‘Lise Öğrencilerinin Siyasal Toplumsallaşma Süreçlerinin Analizi Samsun Örneği’’ adlı Yüksek Lisans tez çalışması için gerekli bilgilerin toplanması amacıyla hazırlanmıştır. Anket soruları dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ‘‘Sosyal Ekonomik ve Demografik Değişkenlerin Analizi’’, İkinci bölüm ise öğrencilerin siyasal eğilimleri var mı, siyasal davranışlarını ölçmek için sorular sorulmuştur. Üçüncü bölümde ise ‘‘Siyasal Toplumsallaşmayı Etki Eden Faktörlere İlişkin Bulgular’’ yer almaktadır. Anketin son bölümünde ise ‘‘Siyasal Katılma ve Siyasal Meseleleri Takip Etme Durumuna İlişkin Bulgular’’ yer almaktadır.

Anket de yer alan soruları okuduktan sonra sizin için uygun olan seçeneğe çarpı işareti (X) koyarak belirtiniz. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırma dahilinde de bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Verilerin çözümlenmesi toplu halde yapılacağı için ankette isim belirtmenize gerek yoktur. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Meltem Yılmaz

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

BÖLÜM 1

1.Yaşınız nedir? _____

2.Cinsiyetiniz nedir? () Kız () Erkek

3.Ailenizin gelir durumu nedir?

()0-750 ()750-1500 ()1500-3000 ()3000 ve üstü

4.Babanızın öğrenim düzeyi nedir? () Okuma-yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul ya da üniversite () Lisansüstü

5.Annenizin öğrenim düzeyi nedir? () Okuma-yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul ya da üniversite () Lisansüstü

6.Babanızın mesleği nedir?

() Özel () Kamu () Çalışmıyor

7.Annenizin mesleği nedir?

() Özel () Kamu () Çalışmıyor

BÖLÜM 2

8.Ailenizde siyasi partiye üye olan var mı?

Evet Hayır

9.Ailenizi nasıl tanımlarsınız?

Muhafazakar Liberal Sosyalist Demokrat İslamcı Milliyetçi

Diğer.....

10.Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

Muhafazakar Liberal Sosyalist Demokrat İslamcı Milliyetçi

Diğer.....

11.Siyaset ve güncel konularla ilgili haberleri takip eder misiniz?

Evet Hayır

12.Siyasi ve güncel olayları kitle iletişim araçlarından mı takip ediyorsunuz?

Evet Hayır

13.Siyasetçileri sosyal medya üzerinden takip eder misiniz?

Evet Hayır

14.Sosyal medyanın aktarmış olduğu haberlere güvenir misiniz?

Evet Hayır

15.Siyasi ve güncel olaylar ile ilgili tartışma programlarını takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

16.Sizden farklı siyasi görüşe ait sosyal medya hesaplarını takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

17.İnsanların siyasi düşüncelerini kendi siyasi görüşünüze göre ikna eder misiniz?

Evet Hayır

18.Geleceğinizde siyasete atılmayı düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

19.Yasal olarak uygun yaşa geldiğinizde oy kullanacak mısınız?

Evet Hayır

20.İleriki yaşamınızda siyasi görüşünüzü değiştirmek söz konusu olur mu?

Evet Hayır

21.Gelecekte evleneceğiniz insanın sizinle aynı sosyal görüş de olması önemli

midir?

Evet Hayır

BÖLÜM 3

22.Ailenizin siyasi tercihlerinden etkilenir misiniz?

Evet Hayır

23.Anne ve babanızla siyasal ve güncel konular hakkında konuşur musunuz?

Evet Hayır

24.Aileniz siyasal faaliyetlerde bulunmanızı destekler mi?

Evet Hayır

25.Arkadaş çev-

renizin siyasi tercihlerinden etkilenir misiniz?

Evet Hayır

26.Arkadaş çevrenizle siyasi ve güncel olaylar hakkında konuşur musunuz?

Evet Hayır

27.Sosyal medya siyasi tercihlerinizi etkiler mi?

Evet Hayır

28.Okulda verilen eğitim siyasi görüşünüzün oluşmasında etkili midir?

Evet Hayır

BÖLÜM 4

29.Herhangi mevcut bir parti, sivil toplum kuruluşuna derneğe ya da kulübe üye misiniz?

Evet Hayır

30.Sosyal medya hesaplarınızdan (facebook,instagram,twitter vb.) siyasi ve güncel konulara ilişkin yorumlarınızı paylaşıyor musunuz?

Evet Hayır

31.Sosyal medya hesaplarınızdan görüşlerinizi paylaşıırken sahte hesap mı, kendi hesabınızı mı kullanıyorsunuz?

Sahte Kendi

32.Herhangi mevcut bir siyasi parti ve adayının seçim kampanyasına katıldınız mı?

Evet Hayır

33.Toplumsal konularla ilgili yürüyüş, imza kampanyası, boykot eylemlerine katılır mısınız?

Evet Hayır

34.Sizce Türkiye'nin en büyük sorunu nedir? (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.)

İşsizlik Ekonomi Terör Eğitim Hak ve Özgürlük Az gelişmişlik Diğer.....

35.Türkiye'nin geleceği hakkında ne düşünüyor musunuz?

Daha güçlü bir ülke Değişen birşey yok Giderek gücünü kayıp edecek Diğer.....

36.Türkiye'nin mevcut durumu göz önüne alınırsa geleceğinizi nasıl görüyor musunuz?

Umutluyum Fikrim yok Karamsarım

37.12 Eylül 1980 darbesini biliyor musunuz?

Evet Hayır

38.Kenan Evren'i tanıyor musunuz?

Evet Hayır

Ek 2: Etik Kurul Kararı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.01.2021	01	2021/65

KARAR NO:
2021/65

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Meltem YILMAZ' ın Prof. Dr. Niyazi USTA danışmanlığında "Lise Öğrencilerinin Politik Sosyalleşme Süreçleri" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 42937 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Meltem YILMAZ' ın Prof. Dr. Niyazi USTA danışmanlığında "Lise Öğrencilerinin Politik Sosyalleşme Süreçleri" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ÖZ GEÇMİŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden 2017 yılında mezun oldum. 2018 yılında OMÜ LEE Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Yüksek Lisans Programına girdim.

İletişim Bilgileri

Öğrenci no :17250111

ORCID ID : 0000-0001-9386-4462

Yayımlar: